

HECHOS

Yún t'øt'e yú 'bäihü ra Jesucristo

Bi man ra Jesús ba ɛh rá Hogandqhi Oja

¹ Nu'i Teófilo, rá mbüdi ra søcuá dá o't'a'i mám'bet'o, dá xi'i gätho bi 'yøt' ra Jesús nu'bü mi dümp' rá 'bɛfi. Nɛ dá xi'a'i gätho ngue bi ma 'bü mín xänbate. ² Nɛ dá xi'a'i gätho bi 'yøt'a ra Jesús asta gue'bü mi mba mahɛts'i. Nɛ nu'bü mi 'bucua ja ra häi, nu rá Hogandqhi Oja bi xih ra Jesús 'bɛ'a da xih yú 'bäihü gue da 'yøt'e. Nu'ü yú 'bäihü, gue'ü yün 'yohü bi huanh ra Jesús ngue man yú xädi ü. ³ Nu ra Jesús bi nu ran ünbi nɛ bi du. Nɛ gätho nyote pa 'bü mí ndants'i mahøn'a, bin 'yuse bü 'büh yú 'bäihü, ja'bü bi hnu, ja'bü hin'na. Nɛ bi 'yuti xün ngu yün t'øt'e guerpü bi nde da fadi gue i 'büi. Nɛ bi xi'ü nangue rá 'bɛfi i øt' Oja ua ja ra ximhäi, nɛ 'bɛpü dí manda Oja ü gätho dim 'büi.

⁴ Nu'bü míim 'bühmbü yú 'bäihü mahøn'a a ra Jesús, nɛ bin sihmehü, bi xi'ü da dömp'ü Jerusalén 'bɛ'a bi ma majuqni rá Ta gue ba ɛhɛ. Nɛ ɛn'a ra Jesús:

—Ya xcá 'yøhmbü dá mangä mam'bet'o ngue ba pɛnh Oja rá Hogandqhi. ⁵ Nu'a ra Xuua bi 'yøt'ahü ran xixyá nangue ra dehe thoho, pɛ mi ts'ütho ya ga 'da ahü rá Hogandqhi Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Bi ndex mahɛts'i ra Jesús

⁶ Nu'bü mim pɛti ü, bi 'yänni:

—Ma Hmu ahe, hague guehya yü pa jabüya gui 'yøt'e din ja ma ts'edi zehéhü mahøn'a, dyü israelhü.

⁷ Bi da'a ra Jesús:

—Hingui sä gui paḥmbu nda'a ní pa xun zän ma Tahu da 'yot'a 'be'a gätho da 'yøzehe. Hin ni 'befihu gui paḥmbu. ⁸ Ne nu'bu bá xh rá Hogandahi Oja, ne gam 'buhmbu, din ja ni ts'edihu. Ne nu'bu bin ja, gui xihmbu yu ja'i ua ra dahnini Jerusalén nanguecä, ne gätho ua ra häi Judea, ne ru ra häi Samaria, ne gätho na nguni ra ximhäi.

⁹ Nu'bu mi gua'a man ra Jesús bi mba mahets'i. Nu yu 'bäihu bi nu nu'bu mi ndex mahets'i. Ne n'da ra güi bi go'mi ne him bi nu yu 'bäihu mahøn'a. ¹⁰ Ne mi 'bäru, mi ndø'ts' mahets'i, 'bex mi 'bähmbu yoho yäm 'behni Oja mahets'i, i he yu t'axca pahni. ¹¹ Ne bi 'yembi:

—Nu'ahu gyu menguhu Galilea, hanja gní 'bähmbu ua ya ne gni ndøs'hü mahets'i. Nu ra Jesús bi ndex ua guí 'bähmbu, ne tengutho bu á ndets'e, ngutho 'bu bá çah mahøn'a, ne guet'a ra Jesús a.

Bi thahn'na ra Matías räm poniui ra Judas

¹² Nu yu 'bäihu ra Jesús bi ne ru ja ra nyuni Olivos buya, bi mba bu ra hnini Jerusalén, ne hinga yatho, ndehnini. ¹³ Ne nu'bu mi yaru ja ra hnini bi ndex ru n'da ra cuarto magats'i gueru i 'bu'u. Gue'u i 'bäru u, ra Pedro, ne ra Xuua, ne ra Jacobo, ne ra Andrés, ne ra Felipe, ne ra Tomás, ne ra Bartolomé, ne ra Mateo, ne ra Jacobo rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Simón gue t'embi ra Zelote, ne ra Judas rán 'yohu ra Jacobo. ¹⁴ Gätho ya 'däru bim peti ne zäi min yahu Oja. Ne bi zöru 'da yu xisu ne ra María rá mbe ra Jesús, ne'u yän 'yohu ra Jesús.

15 'Darp_u madím p_eti _u n'da ciento ne 'däte njá'i. Ne nu'_u y_u pa'_u bi ndants'a ra Pedro ne bi 'y_ena:

16 —Ma cu ah_u nangu_e ra Cristo, nu rá Hogandáhi Ojá maya'b_u bi jap'a ra David da 'yo't' ra s_ocuá, ne bi ma 'b_e'a da 'y_ot' ra Judas, nguetho mí p_a Ojá 'b_e'a da 'y_ot'a. Gue'a ra Judas ngue bi dá'a ra Jesús nu'b_u mi fent'i. Ne gue'a bin ja nguetho gátho 'b_e'a mán t'o't'i _u rá_m hman Ojá din ja. 17 'Dat'a ra 'b_efi dá øthe ra Judas nguetho ra Jesús bi huahn'na ra Judas teng_u _u á huancáhe.

18 Ne bi thän'a n'da ra häi nangu_e'a í mbä'a ra Jesús. Nu'b_u mi zohäi ra Judas, bi nyep_u häi, ne bi f_oh rá foho, ne bi b_oni gátho yú x_efo. 19 Gátho y_u já'i mi 'b_up_u Jerusalén bi 'y_ode 'b_e'a bin ja. Jananjab_u bi mba ma huti ra häi ngue yú nde'_u, Acéldama, gue nde da ma bim fám _u ra ji. 20 Nguetho nt'o't'i _u ja rá s_ocuá ra Salmos:

Din häitho ra häi

ne njon dim 'b_up_u,

ne nt'o't'i ngue n'dan'yo da hyan rá 'b_efi mi ja xtá 'y_ot'a.

21 Janangu_e'a jatho ga huahnd_u a dam p_ehmbe. Jatho ga huahnd_u n'da rá_m poniui ra Judas, gue'a n'da madí hy_unje gátho y_u pa mí 'b_uhmbe ra Hmu, ra Jesús. 22 Ne ga huahnd_u n'da bi nu 'b_u mi xixyába ra Jesús a ra Xuua, ne madí hy_unje gátho y_u pa dám 'b_uhmbe ra Jesús, gue'b_u go mí mba mah_ets'i, bi nu, nguetho n'dat'a ga mamhbe ngue bi ndants' mahøn'a ra Jesús 'b_u mi du, bi 'y_en'a ra Pedro.

23 Ne nub_uya bi ndønba yú thuhu to'o da thahni, gue yoho y_un 'yoh_u bi hndøni. Nu'a n'da ra José Barsabás ne í Justo, ne nu'a man'da ra Matías. 24 Ne nu'_u y_u já'i bin yáhu ra Hmu b_uya, ne bi 'y_ena:

—Ma Hmu ahe, guí paṛpa yú mbai gätho, dami 'yurcahe ya yoho nda'a xcá huahni. ²⁵ Nu'a ga comhbe ra 'bɛfi ngue ma 'bäigähe ra Jesucristo, ngue'a xtá 'yøt'a ra Judas. Nguetho xí 'uepɯ ja rá 'bɛfi nangue rá ts'oqui, bi mba da nu'a rán säui da nu, bi 'yɛm 'bɯ min yaḥɯ Oja.

²⁶ Nu yɯ 'yɛc'yɛi bɯya bi 'yøt'e tengu'bɯ n'da ran taḥa, ngue nde da ba'ɯ nda'a bi nde Oja. Bi bøni gue gue'a ra Matías. Nɛ nu yɯ 'yɛc'yɛi bɯya bi huanh ra Matías, nɛ bi gomhbɯ yú 'bɛfi ɯ 'dɛ'ma'da yú 'bäihɯ ra Cristo.

2

Bi zøh rá Hogandqhi Ojq

¹ Pɛ guexta'a di thoqui dim peti gätho yɯ 'yɛc'yɛi, din ja'a mí tø'mi, gue bá penh Oja a rá Hogandqhi, nɛ bin theui n'da ra daṃpeti mí sänba Oja ɯ yɯ israel, t'ɛmbi Pentecostés. ² 'Dahmantho bi zøpɯ di hɨ, tengu'bɯ n'da ra ndønthɨ gue bí 'yɛḥ mahɛts'i a. Nɛ nu'a ní hɨ bɯ, bi yus'pɯ ja ra ngu guerpɯ mi hu'ɯ. ³ Bi nɛqui tengu yɯ t'ɯsibi nɛ 'da'i ts'ɯ bi zox yá ya yɯ ja'i n'da ngu n'da ɯ mi 'bɯpɯ. ⁴ Ngue n'da ngu n'da mi 'bɯpɯ, gätho bin t'un rá Hogandqhi Oja, nɛ bi haṭ ra ts'ɛdi xɯn ho ɯ. Nɛ bi mbɯdi 'dahma 'dan'yo bɯ án ya'ɯ n'da ngu n'da'ɯ nangue rá ts'ɛdi rá Hogandqhi Oja in 'yohɯ.

⁵ Nɛ nu'ɯ yɯ pa'ɯ bi zøm bɯ Jerusalén ɯ yɯ judío, da 'yøt'a ra daṃpeti mí xi Oja maya'bɯ, ngue bá nɛxpɯ gätho yɯ häi ua ja ra ximhäi. ⁶ Nɛ nu'bɯ mi 'yø'a di hɨ ɯ yɯ ja'i, bim peti bɯ, nɛ n'da ngu n'da ɯ bi zo'ɯ yɯ 'yɛc'yɛi nangue yú ndese, nɛ him bi zä bi bɛni ha

bin ja. ⁷ Ne bi hyonya thoho ne him bi baḍi 'be'a nam bøni, ne bin 'yemb zehε u:

—Hague án zā bin ja bu, bin 'yemp'u. Ha hinga gue'u yu mengu bu Galilea gātho i ya ua ya. ⁸ Hanja sā i sijū ma ndesehu n'da ngu n'dajū. ⁹ Ne nuju n'da'a n'danni bá nexhu, ne 'daju, 'bu'i 'da bá nexpu Partia, nepu Media, nepu Elam, nepu Mesopotamia, nepu Judea, nepu Capadocia, nepu Ponto, nepu ra häi Asia. ¹⁰ Nepu Frigia, nepu Panfilia, nepu ra häi Egipto, nepu ra häi Africa jom bu Cirene. Ne nu'u mi'da yu romanos u, madague'bu gātho yu judío u, ne nu mi'da u gue ε'yei tengugahu dyu judío hu, ne 'buh mi'da bá nexpu Creta, nepu Arabia. ¹¹ Ne dí øhmbu i mam ma ndehu nangue yán t'øt'e gue i øt' rá ts'edi Oja, bin 'yemp'u.

¹² Ne gātho madi hyonya thoho, ne hingui paḍi 'be'a da bēni. Ne n'da ngu n'da bi manse u:

—'Be'a ní mba na in ja ya.

¹³ Pe nu'u mi'da bi ma:

—[ti u.

Bi zoh yu ja'i ra Pedro

¹⁴ Ne nu ra Pedro buya 'darpu mí 'bāhmbu u mi 'de'ma'da yu 'bāihu ra Cristo, ne nts'edi bin ya, bi 'yena:

—N'yohu ahū dyu judío hu ne gātho ahū guí 'bāhmbu ua Jerusalén, dami 'yøhmbu xun ho 'be'a ga xi ahū ya. ¹⁵ Nuje hin dí ðthe tengu guím bεmhbu, nguetho ja guto ya. ¹⁶ Pe nuna guehna gue bin ja ya, gue'a bi man ra Joel rá pøngahya Oja, bi 'yena:

¹⁷ Din ja bu n'da ra pa ba εhe, εn Oja,

gue ga pɛn'nahɯ ma Hogandahi gätho nangu yɯ ja'i
 'bɯcua ja ra ximhäi.

Nɛ nu'ɯ ni ts'ɯnt'ɯhɯ nɛ ni t'ixuhɯ dim pɔngahya.

Nɛ ni ts'ɯnt'ɯhɯ da nu'ɯ yɯn t'uti tengu yɯ t'i

nɛ ni dɔc'yɛihɯ da 'uɿ yɯ t'i.

¹⁸ Nu'bɯ bin ja, nu'ɯ ma 'yɛhɛ, yɯn 'yohɯ nɛ yɯ xisu,
 ga pɛnpä ma Hogandahi ɯ,
 nɛ dim pɔngahya nanguecä.

¹⁹ Nɛ ga uh yɯ hmɛpya bɯ magɔts'i,

nɛpɯ ja ra häi, yɯ hmɛpya ra ji, nɛ ra sibi nɛ ra 'bifi.

²⁰ Nɛ nu'a ra hyadi ya hin din ja rán nɛqui,

nɛ ra zana xtan thɛni tengu ra ji.

M'bet'o nja bɯ din ja, m'bejua da zɔn ra pa dua ɛh
 ra Hmu mahɛts'i,

nɛ nu'a ra pa a, nuixte thoho nɛ nts'utho 'bɛ'a din
 ja.

²¹ Nɛ nu'a ra pa dua ɛhɛ, din ja gue hɔnt'a to'o xí
 mba't'a ra Hmu da yɔn Oja a.

Ngubɯ bi 'yo't'a ra Joel 'bɯ maya'bɯ, bi 'yɛn'a ra
 Pedro.

²² Nu ra Pedro xɔ bi 'yɛmp'ɯ mahɔn'a:

—N'yohɯ ahɯ dyɯ israelhɯ, dami 'yøhmbɯ ma
 nde. Dím mangä nanguie ra Jesús ra mɛngu
 Nazaret. Oja bi japi ngue bi 'yøt' yɯn t'øt'e nuixte
 nanguie rá ts'ɛdi Oja, nɛ yɯ hyonya nt'øt'e, nɛ yɯ
 hmɛpya, guɛpɯ da zä gui pɔhmbɯ ngue Oja bi
 zɛ'a. ²³ Nɛ maya'bɯ Oja mi pɔdi 'bɛ'a gá 'yørpahɯ
 rá Ts'ɯnt'ɯ. Nɛ Oja mi sänni gue gá cuathɯ bɯ ja
 n'da ra pont'i nanguie yá 'yɛ yɯ tonto, nɛ gá hyohɯ.

²⁴ Pɛ nu'a Oja bi xox 'bɯ mí du, nɛ bi hyacua ran
 dɔte, nguetho hin'yɯ rá ts'ɛdi ran dɔte xtán zä xtán
 zam'ma ra Jesús. ²⁵ Nguetho bi man ra David gue
 'bɛ'a da nu ra Jesús, 'bɯ mí 'yɛna:

Nugä thocua thoho dí nugä Oja b_u ja ma hmi.
 Ne di 'dac ra ts'edi, janangue'a njon da zä di 'ue-
 gagui.

²⁶ Janangue'a i hu ma mb_{ui}, ne dadín johya 'b_u dí m
 mangä nangu'e'a.

Ne nu'b_u din sanya ma ja'i b_u ja ran 'yäg_{ui}, dí t_op'ma
 ran ho da t'orcagui.

²⁷ Nguetho hin gui hyegä ma te da gop_u guerp_u o'u
 x_un du,

Ne hin gui japi da 'ya ma ngøc'y_{ei}, guecä, ni Hoga
 t'uhnigui.

²⁸ Ne gá 'yurqui 'ber_u däm 'b_uhmi mazai mahøn'a,
 ne nu'i gui jaqui ngue din ja ran johya ma mb_{ui}
 nu'b_u dá nut'a ni hmi,

bi 'y_en ra Pedro teng_u bi man ra David.

²⁹ Ne xø bi 'y_en'a ra Pedro:

—N'yoh_u ah_u, da zä ga xi ah_u majuani nangu
 ma ng_urpa mbombøtah_u ra David mi 'b_ui maya'b_u,
 him bi manse nanguese 'be'a da t'ørpe, nguetho bi
 du, ne guexta'a i o b_u rán 'yäg_{ui} i ja ua dí 'b_uhmb_u.

³⁰ Pe nu ra David bim pøngahy_u 'b_u mí man na,
 ne mí pa_udi majuani 'be'a bi xi'a Oja, gue n'da rá m
 bom'beto ra David din ts'ut'abi nangu y_u israel
 teng_u ra David, ne guehna ra Cristo na. ³¹ Ne mi

pa_uh ra David 'be'a din ja, janangue'a bi ma nangu
 da ndants' mahøn'a ra Cristo, ne hin da ts'op_u nidu
 rá te, ne xín da 'ya rá ngøc'y_{ei} a. ³² Nguetho ra

Jesús, Oja bi xox 'b_u mí du, ne nu'a dí pa_uh mbe
 majuani gätho gahe, ne dí mamhbe nguetho dá
 nuhe 'be'a bi t'ørpe. ³³ Oja bi xots'i ne bi zixp_u ja rá
 ts'edi, ne bi un'na rá Hogand_uhi teng_u xí man Oja,
 janangue'a bi 'dacähe b_uya. Gue'a rá Hogand_uhi
 i øt'e 'be'a gätho guín nuh_u ya, ne guí øhmb_u ya.

34 Nguetho ra David him bi ndex mahęts'i, pę gue'a im mansę a:

Nu'a ra Hmu bi xi'a ma Hmu:

“Dami hyucua ja ma ts'ędi,

35 asta gue'bu ga tųhui man sųiui,”

bi 'yęn'a ra David, bi 'yęn'a ra Pedro.

36 Nę xø bi 'yęna:

—Gątho ahę ma mi israel ahę, gui pųhmbę ya majuųni bi jap Oją dim hmu a gą cuathę bu ja ra pont'i, nę guehna ra Jesús, nę gui pųhmbę gue bi huan Oją a, bi 'yęn'a ra Pedro.

37 Nu'bu mi 'yøh yę ją'i 'be'a bi man'a ra Pedro, ęmme bi du yų mbųi, 'bu mį 'yøde gue rá Ts'ant'ų Oją a xį hyo. Nę bi t'än'na ra Pedro nę yųn 'yohę:

—Man 'yohę ahę, 'be'a da zą ga øthe ya, ęn'ų.

38 Nu ra Pedro bi đati:

—Gui pųh nin 'yomfęnihę nangue ran ts'o, nę gan xixyųhę n'da ngu n'da ahę nangue rá thuhu ra Jesucristo. Nę din ja ra punbi ni ts'oquihę, nę di 'da ahę rá Hogandųhi Oją. 39 Nguetho bi man Oją di 'da ahę ran t'unni gue'a rá Hogandųhi Oją, nę ni t'ųnihę din t'unni, nę gątho ų hønbu go hapę i 'bųi din t'unni, gue hønt'a go to'o da zohn'na Oją ra Hmu, bi 'yęn'a ra Pedro.

40 Nę nu ra Pedro man'da xųn ngu bi xifi nę bi hęcui, nę bi 'yęmbi:

—Damin yųmhbu nangue'a ran ųnbi da nu'ų yę ts'om'bųi i 'bęcua ya, bi 'yęn'a ra Pedro.

41 Nę gątho to'o bi 'yømanho a bi man ra Pedro bi mba ma xixyųbi. Nu ra pa gue bi man ra Pedro, mbe hyu mahuųhi yę ją'i bi 'yęc'yęi. 42 Nę nu'ų bi thocta'a bi xąnba yų 'bųihę ra Cristo ų, nę bi hyu yų mbųi nguetho 'da'angu im bęni. Nę thocua thofo

bim peti gue din yãhũ Ojã, nε da zi ra xεcahmε, ngue bi bεñ rán dãte ra Hmu.

Yãm 'bũi ɯ mbũdi bi 'yεc'yεi

⁴³ Gätho yũ jã'i bi numansu Ojã nε εmmε bi hyonya thohe 'bε'a bin ja nangue yũn t'øt'e nuĩxte nε yũ hmεpya bi 'yøt' yũ 'bãihũ ra Cristo. ⁴⁴ Nε gãtho gue bi 'yεc'yεi n'dat'a in numanho n'da ngu n'da, nε nu'a 'bε'a mí pε'ts'i n'da ngu n'da, 'da nan gomthoho. ⁴⁵ Nε nu'bũ n'da mí honi 'bε'a madí 'bēdi, nu'a man'da bũya bi mbã 'bε'a mí pε'ts'i, bi un'na bũya. ⁴⁶ Nε mpa 'bũ mpa 'bũ madím peti bũ ja ra dãnijã. Nε nu'bũ xũn sihmε, bin sãnbi bi mba bũ ja yũ ngu yũ mi'yεc'yεihũ, nε bin johya yũ mbũi, nε 'dat'a im bēni. ⁴⁷ Nε bi 'yεspa Ojã, nε bi hnumansu ɯ nangue gãtho yũ jã'i. Nε nu Ojã bi japi n'dapa ngu n'dapa i carpũ ja rá ts'edi mi'da yũ jã'i, gue bi zin'ũ.

3

Bi zã ra dogua

¹ N'da ra pa 'bũ hyunde, gue'a ra ora 'bũ nzãi mí yãhũ Ojã yũ jã'i, bi mba bũ ra dãnijã ra Pedro nε ra Xuua. ² Mi 'bũpũ n'da ran 'yohũ ra dogua gue'bũ go mim 'bũi. Nε nzãi bi thuxpũ ja rá goxthi ra dãnijã. Nu ra goxthi t'εmbi mahotho. Nu ran 'yohũ da 'yãp yũn t'unni yũ jã'i i thopũ mbo. ³ Nuna, nu'bũ min nu ra Pedro nε'a ra Xuua ní mba bũ ja ra dãnijã, bi 'yãp ran t'unni. ⁴ Nu ra Pedro n'youi ra Xuua, nu'bũ min nu i hupũ, bi 'yεmbi:

—Hyandgã'be.

⁵ Nu ra dogua bi hyant'ũ, mi tø'mi da hyãni 'bε'a di un'dũ. ⁶ Pε nu ra Pedro bi 'yεmbi:

—Xíng ra t'axi xíng ra c'axt'i dí hãgã, pɛ nu'a i jagui dadí 'da'a'i. Nangué rá ts'edi ra Jesucristo mɛngu bɛ Nazaret, damí ndants'i nɛ gan 'yo, bi 'yɛmbi.

⁷ Nu ra Pedro bi bɛntpa rán 'yɛi, bi xots'i. 'Bex bin hãts'edi rá gua, nɛ rá hyudí xíngua. ⁸ Nɛ n'da sãgui thofo bi 'yɔt' 'bɛ mi ndants'i nɛ bin 'yo. Nɛ'a bi yɛthɛ bɛ ja ra dɛnijã, sãgui nɛ 'yo, nɛ ɛspa Ojã. ⁹ Gãtho yɛ jã'i bi nu ran 'yohɛ ngue bin 'yo nɛ bi 'yɛspa Ojã. ¹⁰ Nɛ mi pãdi gue nu'a mi hupɛ ja ra goxthi mahotho bɛ ja ra dɛnijã mi äh ra mbeti. Nɛ gãtho bi hyonya thofo 'bɛ'a bin ja ran 'yohɛ.

Nu ra Pedro im mam bɛ ja ra ngun'yu t'ɛmbi Salomón

¹¹ Nu'a mi dogua hingui nde da hyɛ'a ra Pedro nɛ ra Xuua, nɛ bá ɛpɛ xɛn ngu yɛ jã'i guepɛ ja ra ngun'yu mi 'bã ɛ, t'ɛmbi Salomón, nɛ madí hyonya tho'ɛ. ¹² Nu'bɛ mí hyant'ɛ yɛ jã'i a ra Pedro, bi 'yɛmbi:

—N'yohɛ ahɛ dyɛ israelhɛ, hanja gadí hyonya thohɛ nanguehna ra dogua, nɛ hanja gní hyandga'be. Ha guí ɛmhɛ gue ma ts'edisɛ'be nɛ man hosɛ'be gue xtã jap'be bin 'yo na. ¹³ Hin'na maha, pɛ ga xi ahɛ hague bin ja. N'dat'a Ojã gue mí ɛspa mam bombɔtahɛ ra Abraham nɛ ra Isaac nɛ ra Jacob, bi zixpɛ mahɛts'i a rá Ts'unt'ɛ, nɛ bi un rá ts'edi. N'dat'a ra Jesús gue gá dãhɛ bɛ ja rá hmi ra Pilato nɛ gá cɔmhɛ bɛ. Nu ra Pilato mim ma xtã mba nthɛgui. ¹⁴ Pɛ nu'ehɛ gá cɔmhɛ n'da xɛn ho, nɛ gue'a rá Thahni Ojã a. Nɛ gá 'yãhɛ n'da ra hyodu da soc'ahɛ. ¹⁵ Nɛ gá mamhɛ gue da mba ntho ra Hmu gue di un ra te. Pɛ Ojã bi xoxpɛ 'bɛ'ɛ

xun du, gue'a dá nuhe ne dadín juanhde. ¹⁶ Bi zä na ran 'yoh_u nguetho bi 'yεc'yεi ra Jesús. Ne guehna ran 'yoh_u guín nuh_u ya, ne guí pãhmb_u to'o na.

¹⁷ Pε nuya, n'yoh_u ah_u, dí pãcã ngue hin gmí pãhmb_u 'bε'a xcá 'yøth_u 'b_u gmí hyoh_u ra Jesús, ne ximangutho ni ngurpih_u. ¹⁸ Pε Ojã bi japi bin ja 'bε'a gãtho bi ma maya'b_u, gue bi man y_u pøngahyã nangue ran unbi bi nu ra Cristo rá Thahní Ojã. ¹⁹ Janangue'a nuya, damí pãh nin 'yomfεnih_u ne guí dãp ni mbuih_u Ojã. Ne nu Ojã b_uya da zã da duc'a ni ts'oquih_u ne di 'da ah_u ran johya ni mbuih_u. ²⁰ Ne nu Ojã ba pεnhua mahøn'a ra Jesús ne gue'a ra Cristo xa ts'änni di jãcuah_u. ²¹ Nu ra Jesús jatho da gop_u mahεts'i jague'b_u da zøn ra pa da mba ma hoqui gãtho ua ja ra ximhäi, tengu bi man Ojã maya'b_u, nangue yú nde yú hoga pøngahyã. ²² Pε bi 'yεnse a ra Moisés: “Nu'a ra Hmu ma Ojãh_u, da zãnna n'da rám 'behni ngue gue'a nin 'yoh_uh_u tengugã. Damí 'yøhmb_u 'bε'a gãtho da man'a. ²³ Ne din ja, hønt'a go to'o má jã'i hin da 'yømanho a, da mba ma 'ueque nangue yú t'uhni Ojã, ne da mba ma 'bεpi rá te,” bi 'yεn'a ra Moisés.

²⁴ Ne majuãni, gãtho bi man yú pøngahyã Ojã gue'b_u mí man ra Samuel ne gãtho mí'da y_u pøngahyã m'bejua mí 'bui, gãtho bi ma 'bε'a gãtho da 'yøt' Ojã, ne gue'u dí nuh_u y_u pa jab_uya. ²⁵ Guej_u dy_um bom'betoj_u yú pøngahyã Ojã, ne ndej_u Ojã ga comhb_u rán hogui bi 'yørp_u ma ngurp_u bøtah_u nu'b_u mi t'εmp'a ra Abraham: “Nangue n'da nim bom'beto dim 'b_uh niya'b_u, dí mba ma japi gãtho y_u jã 'i guecua ja ra häi,” bi t'εmp'a. ²⁶ Janangue'a nu'b_u mi xoxa Ojã a rá Ts'unt'uh_u gue bi du, m'bet'o

thoho bá pɛnhua dí 'bɔhmbɛ, ngue nde di 'uegahɛ n'da ngu n'dajɛ nangue ma ts'oquihɛ, bi 'yɛn'a ra Pedro.

4

Pa ma juɔnbi ra Pedro nɛ ra Xuua

¹ Nu'bɛ mi xɛnba yɛ jɔ'i ra Pedro nɛ ra Xuua, bá ɛh yɛ mbäjä nɛ'ɛ yɛ hmu bɛ ja rá dɔnijɔ yɛ judío, nɛ yɛ saduceos. ² Nu'ɛ ɛmmɛ bin cuɛ ɛ, nguetho bi xɛnba yɛ jɔ'i gue bi ndants'a ra Jesús bɛ 'bɛ'ɛ xɛn du. ³ Nu'ɛ bi bɛnt'a ra Pedro nɛ ra Xuua, nɛ bi got'a fädi, jague'bɛ mi hyats'i bi juɔnbi, nguetho xɛn de 'bɛ mi got'i. ⁴ Pɛ xɛn ngu ɛ xí 'yøh ram hma bi ma, bi 'yɛc'yɛi. Mbɛ í jua'i cɔt'a mahuɔhi yɛn 'yohɛ ngue bi 'yɛc'yɛi.

⁵ Nu'bɛ mi hyats'i bim pɛti bɛ Jerusalén yɛ ngɛrpa mbäjä nɛ yɛ dɔc'yɛi nɛ yɛ xɛnbate nijɔ. ⁶ Mi 'bɛpɛ ra Anás ra dɔmbäjä a, nɛ ra Caifás, nɛ ra Xuua, nɛ ra Alejandro, nɛ gätho mi'da yú mɛni ra dɔmbäjä, bim pɛti ngue di juɔnba ra Pedro nɛ ra Xuua. ⁷ Nɛ bi manda da ts'ispa ra Pedro nɛ ra Xuua, nɛ bim 'bäpɛ ja yú hmi nɛ bi 'yänni:

—'Bɛ'a má ts'ɛdi o gue to'o rán t'ɛdi ngue xcá 'yøt'ui na.

⁸ Nu ra Pedro bɛya n'youi xɛn ngu rá ts'ɛdi rá Hogandɔhi Ojä, bi 'yɛmbi:

—Gyú ngɛrpihɛ yɛ jɔ'i nɛ gyɛ dɔc'yɛihɛ dyɛ jɔ'i israelhɛ. ⁹ Ha guí ängahe nam pa ya nangue ran ho bi t'ørpa na ran 'yohɛ, nɛ hague nja bi zä na ran 'yohɛ ngue mi ɛ. ¹⁰ Nu'bɛ majuɔni guí ängahe, gui 'yøhmbɛ ya, nɛ gätho ma mi'israelhɛ, ngue nangue rá ts'ɛdi ra Jesucristo, gue'a í zä ín 'yo na ran

'yoh_u ya. Gue'a ra Jesús ra mangu b_u Nazaret, gue gá cuath_u b_u ja ra pont'i, nε nu Oj_u bi xoxp_u 'b_u'u x_un du. ¹¹ Guehna ra Jesús hin gá nde gá p_uhmb_u, ngue tengu'b_u gy_u g_udoh_u gá samh_u n'da ra do. Pε nuya Oj_u bi japi ngue tengu'b_u n'da ra do man'da mahyonid_u b_u pa nthøe ra ngu_ujado. ¹² Njo'o man'da da zä di pø'a n'da hinda hønt'a ra Jesús. Nguetho him bi zän Oj_u man'da ra ts'edi ua ja ra ximhäi gue da zä di pø_u, hinda hønt'a ra Jesús, bi 'yεn'a ra Pedro.

¹³ Nε madi hyonya thoho_u y_u ju_unbate 'b_u mí b_uadi him bi zu din ya_u ra Pedro nε ra Xuua, gue mí p_uadi him bin xädi. Pε bi bεm b_uya, bin 'yoh_u ra Jesús ra Pedro nε ra Xuua. ¹⁴ Nε nu'b_u min nu ran 'yoh_u xí zä gue mi 'b_uhmb_u u, hin'y_u 'bε'a man'da sä da xifi. ¹⁵ Nε bi mbεhn b_u thi_u yoho n'da z_u ora, ngue nde din 'yän'd_u 'bε'a da zä da 'yøpε. ¹⁶ Nε bin 'yän'd_u:

—'Bε'a sä ga øth_u nanguε y_un 'yoh_u, nguetho maju_uni n'da ran t'øt'e nuixte bi 'yøt'u. Nε gätho 'b_ucua Jerusalén i p_uadi, hingui sä ga cømh_u. ¹⁷ Pε guehma nde'b_u gá s_uhmb_u n'dahma njon da xifi nanguε ra Jesús, gue him man'da di thoc ram hma b_u 'b_uh y_u j_u'i, bi 'yεn'u.

¹⁸ Bi zohn mahøn'a u, bi xih p_uya, gue him man'dand_u da ma, xín da xänba y_u j_u'i nanguε ra Jesús. ¹⁹ Bi d_uh ra Pedro nε ra Xuua, bi 'yεmbi:

—'Bε'a go guím bεnsch_u ngue i nde Oj_u ga øt'be, ha gue'a guím mamh_u o gue'a man Oj_u a ga øt'be. ²⁰ Nguetho jatho ga mamhbe 'bε'a xtá nuhe nε 'bε'a xtá øhmbe, bi 'yεn'u.

²¹ Nu'b_u man'da mi d_umhy_u u, bi hyεgui nguetho him mi t_uni 'bε'a dí_u nba u. Nu'u i supi din cuε y_u j_u'i

'b_u x_{tí} _unba ra Pedro n_e ra Xuua, nguetho gätho y_u jã'i mí _εs_pa Ojã nangue'a xín ja. ²² Nguetho nu ran 'yoh_u mi ponga nyote nje_ya mi p_e'ts'i, ngue bi t'ørpa ran t'øt'e nuixte, gue bi zã.

Nu y_u 'y_εc'y_ei bi 'yãp Ojã hin din su

²³ Nu'b_u mi theh ra Pedro n_e ra Xuua, bá _εp_u guerp_u mi 'b_uh y_u 'y_εc'y_ei. N_e bi xifi gätho xí xi'_u y_u mbãjã n_e y_u dãc'y_ei. ²⁴ Nu'_u, nu'b_u mí 'yøde, bi zo Ojã, n'dat'a im b_εni, n_e bi 'y_εn'_u:

—Ma Ojã ahe, gue gra Hmu, gá 'yøt' mah_εts'i n_ecua ja ra häi n_e ra dejã n_e gätho _u i jab_u. ²⁵ N_e nu ní Hogandãhi bi b_εnba mam bombøtahe ra David, ni 'y_εh_e, 'b_u mí 'y_εna:

Hanja nín 'yo'ts'_u y_u jã'i gue hingui t_εn'na Ojã, n_e im b_εn'_u gue him majua_{ni}.

²⁶ Yú hmuts'ut'abi y_u häi ya bi d_u'mi bi zã bi d_ump' ra s_ui.

N_e y_u ts'ut'abi bim peti

din s_uhmb_u ra Hmu Ojã n_e ra Cristo rá Thahni Ojã, bi 'y_εn'a ra David.

²⁷ Nguetho majua_{ni} bim peti ua ja ra hnini ra Herodes, n_e ra Poncio Pilato, n_e y_u jã'i ngue hing y_u judío, n_e ma mi'israelhe, n_e bi z_uh ni hoga Ts'ant'_u Jesús, gue'a gá huahni. ²⁸ Nu'_u bi 'yøt'_u gätho 'b_e'a xcá sãn mam'bet'o gue bin ja. ²⁹ Nuya ma Hmu ahe, damí nu'_u gue nde di _unje, n_e damí 'daje ni ts'edi, ni 'y_εh_εgãhe, ga huthe ran zamb_ui ga mamhbe nim hma. ³⁰ N_e ga uthe y_u jã'i ni ts'edi gue da zã'_u y_un zãman'_u. N_e gui 'yut y_un t'øt'e nuixte n_e y_u hm_εpya nangue ni Hoga ts'ant'_u ra Jesús, bi 'y_εm 'b_u min yãh_u Ojã _u.

³¹ Ne nu'b_u mí jua'a bin ya_hu Oja, nu ra ngu guep_u xím peti bin huani, ne gátho _u man'da bi hya yá ts'edi nangue rá Hogandahi Oja. Ne gátho y_u 'yɛc'yɛi bi hyut'an zambai, bi mamp'a rá m hman Oja.

Bi gohmi 'be'a gátho mi ja

³² Gátho y_u 'yɛc'yɛi i 'b_ui tengu n'danja'i tho, 'dat'a i øt'e, 'dat'a im bɛni. Xínga n'da bi ma gue jase yá mbeti, ne gátho 'be'a mi ja mi cohmi. ³³ Ne nu yá 'báih_u ra Cristo, nu'b_u mí thoqui bi ma gue bi ndants'a ra Hmu Jesús 'b_u mi du, ne bi jap Oja bin ja rá ts'edi yám hma, ne x_un ngu rá mate Oja bin t'un'nd_u n'da ngu n'da _u. ³⁴ Gátho y_u 'yɛc'yɛi nte madi 'bedi 'be'a gátho mi honi, nguetho x_un ngu bi mbä yá häi o gue yá ngu mí ja, ne bi un ra mbeti yá 'báih_u ra Cristo. ³⁵ Ne nu'_u bi darpa _u to'o di 'be a da hyoni. ³⁶ Ne gue'a bi 'yøt'a n'da ra 'yɛc'yɛi, ra José na, ra mɛngu Chipre, rá 'y_u ra Leví, pɛ nu'_u yá 'báih_u ra Cristo bi zänba man'da rá thuhu gue dí Bernabé, nde da ma i hurpa rá mbai n'da. ³⁷ Ne gue'a bi 'yøt'e, bi mbä n'da rá huahi mi ja, ne bá ha ra mbeti, ne bi dä b_u 'b_uh yá 'báih_u ra Cristo, ngue di un'd_u nte mi ja.

5

Rá ts'oqui ra Ananías ne ra Safira

¹ Pɛ nu'a man'da ra 'yɛc'yɛi í Ananías mi 'b_up_u, ne rá xisu, bi mbä yá häi. Nu'a rá xisu ra Safira a. ² Ne bi gø'n'i ts'_u ra mbeti ne 'dat'a bi bɛ mmi rá xisu. Ne bá haç made ra mbeti, bi gäp_u 'b_u'_u yá 'báih_u ra Cristo. ³ Pɛ nu ra Pedro bi 'yɛmp'a:

—Nu'i grá Ananías, hanja guí cə't' ni mbəi ra zĩthu, ra Satanás, gue di 'bɛp'i'i gui xih ra fəhni rá Hogandəhi Ojə, ngue gá hyəc'i ts'ə ra mbəti guí pä ni häi. ⁴Nu'bə hin xquí pä ni häi, ha hin xquí cohmi gue ni mbəti zɛhɛ. Nɛ nu'i gá pä ni häi, ha hinga gue ni 'bɛfizɛhɛ xquí 'yøt'e nangue ni mbəti. Hanja ngubə guím bɛni. Hinga gue'ə yəh 'yohə gá xih ra fəhni, pɛgue Ojə gá xih ra fəhni, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁵Nɛ nu'bə mí 'yø'a ra Ananías 'bɛ'a bi man'a ra Pedro, 'bɛx bi du. Nɛ gətho to'o bi 'yøde nangue'a ɛmmɛ bin ja ra mbidi yá mbəi ə. ⁶Nu'ə yəh 'yohə mi 'bəpə bi ndants'i, bi mbant'a ra ánima Ananías, bi duts'i, bi 'yägui.

⁷Nɛ nu'bə mi tho'i ts'ə nhyu ora, bi zøh ra Safira, rá xisu ra Ananías, nɛ him mi pədi 'bɛ'a bi thogui.

⁸Nu ra Pedro bi 'yän'na ra xisu:

—Xiqui hangu guí päui ni häi, tengu man ni ndø, bi 'yɛn'a ra Pedro.

—Həhə ngubə rá muui, bi 'yɛntho ra Safira.

⁹Nu ra Pedro bi 'yɛmp'a bəya:

—Hanja 'dat'a gá bɛmmi, hanja sä gá cən rá Hogandəhi Ojə. Nuya 'bäcua ja ra goxthi ə gue bá äc'a ni ndø, nɛ'e da dux'a ya, bi 'yɛmbi.

¹⁰Nɛ 'bɛx bi yørpə ja rá gua ra Pedro, nɛ bi du. Bi yət'ə yəh 'yohə, bi nu, ya xí du, nɛ bi duts'i, nɛ bi 'yägui, 'darpə thoho bi 'youi rá ndø. ¹¹Nɛ ɛmmɛ bi mbidi gətho ə yə 'yɛc'yɛi, nɛ'ə gətho mi'da bi 'yøde bi mbidi.

Xəh ngu yəh t'øt'e nuixte bi 'yøt' yá 'bäihə ra Cristo

¹²Xəh ngu yə hɛpəya, nɛ yəh t'øt'e nuixte bi 'yøt' yá 'bäihə ra Cristo bə 'bəh yə jə'i. Nɛ gətho madim pɛti bə ja ra dənijə guerpə t'ɛmbi rá ngun'yu

ra Salomón, ne 'dat'a im bɛn'ɯ. ¹³ Ne nu'ɯ mi'da ɯ gue hingui ɛc'yɛi, bi zu din uɑns'hɯ yɯ 'yɛc'yɛi, ne bi hnumansu yɯ 'yɛc'yɛi. ¹⁴ Pɛ man'da man'da xɯn ngu bi 'yɛc'yɛi ra Hmu, yɯn 'yohɯ ne yɯ xisu. ¹⁵ Ne nangue bi 'yɔt' yɯn t'ɔt'e nuixte yú 'bäihɯ ra Cristo, jananjabɯ i ts'opɯ ja 'yu yɯ hyɛnni guepɯ da tho'ɯ, i oxpɯ ja yú t'ots'i ne yú fidi. Ne nu'bɯ da thopɯ rá xudi ra Pedro da yaɲi. ¹⁶ Ne xɯn ngu bi bøm bɯ ja yɯ hnini guepɯ hæn bɯ Jerusalén, bi mba bɯ Jerusalén, bi zix'ɯ yɯn zäman'ɯ, ne'ɯ min 'yohɯ yɯ zĩthu. Gätho bi zä.

Ra Pedro ne ra Xuua bi hnuman'ɯ

¹⁷ Janangue'a yɯ dɑmbäjä ne gätho min 'yohɯ, nu'ɯ ɛmbi yɯ saduceos, ɛmme bin ja yɯn ts'eya yú mbui ɯ. ¹⁸ Janangue'a bi bent'ɯ yú 'bäihɯ ra Cristo ne bi got'a fädi. ¹⁹ Pɛ nu'a n'da ram 'behni bí 'yɛh mahɛts'i 'bɯ min xui, bi xocua ra jut'i yɯ ofädi ne bi zixpɯ thi. Ne bi xifi:

²⁰ —Ní mba, damam 'bähmbɯ bɯ ja ra dɑnijä, dami xihmbɯ yɯ jä'i gätho nangue ram 'bui ma'da'yo, bi 'yɛna.

²¹ Nu'ɯ, nu'bɯ mí 'yøh na, bi yɯrpɯ ja ra dɑnijä 'bɯ mi t'ɯxuditho, ne bi xänba yɯ jä'i.

Ne nu'bɯ mí pɛti yɯ hmumbäjä bɯ ja n'da ra ngu, ne'ɯ min 'yohɯ, ne madin zohni yɯ ngɯrpi ne yú dɑc'yɛi yɯ israel, ne sä bi mbɛnpɯ fädi yɯ asmayo gue ba si yú 'bäihɯ ra Cristo. ²² Pɛ nu'bɯ mi zøm bɯ ja ra fädi yɯ asmayo, njom bi dɪm bɯ ɯ. Bi mbeng mahøn'a bɯ bí 'bɯh yɯ hmumbäjä, ²³ ne bi 'yɛmbi:

—Dá tɪm'be ra goxthi xø man thɯ't'i thoho ne yɯ mbädi mi 'bäpɯ thi ja ra goxthi. Ne nu'bɯ ma xoc'be, njo'o to'o dá tɪm'be bɯ mbo, bi 'yɛn'ɯ.

24 Ne nu'bu mi 'yø'a rá hmu yu mbädi bu ja ra danija, ne yu hmumbäjä, bi hyonya thoho. Emmé bi du yú mbui: “Haru maha nin se'a øt'u,” din 'yemp'u. 25 Bex bi zøn'a n'da, bi xifi:

—Nu'u yun 'yohu gá cothu fädi bí 'bäpu ja ra danija ya, ne i xänba u yu ja'i, bi t'emp'u.

26 Ne bi mba rá hmu yu mbädi buya, ne in 'yohu yu mbädi. Ne xø bá si yú 'bäihu ra Cristo, ne him bi unbi, nguetho mí su xtí mba ma bat'ado. 27 Ne nu'bu bá ts'i bu ja ra junta, bi 'yän yun t'änni a ra hmumbäjä. Bi 'yemp'u:

28 —Ha hin dá hec'ahu gue hin gui xänbahu yu ja'i nangué ra Jesús. Pe hin gui øhmbu 'be'a dá mangähe. Nuya gätho yu ja'i 'bucua Jerusalén i pah ram hma gui mamhu. Ha gui enje go ma ts'oquihe bi du ra Jesús.

29 Nu'a ra Pedro ne'u mi'da yün 'yohu bi dätì:

—Jatho ga øthe 'be'a i xije Oja xinda gue i xije yu ja'i. 30 Nu Oja gue bi dände ma ngurpa bøtahu, bi xox'a ra Jesús, nu'a gue'a gá hyohu 'bu gmí cuathu bu ja ra za. 31 Pe Oja bi zixpu bi gonhui rá ts'edi, ngue dim hmu ne dim pørpate. Ne da japi di pah yú mbui yu ja'i israel ne di punba yú ts'oqui. 32 Ne nugähe dí mamhbe majuani nanguehna. Ne'a rá Hogandahi Oja im ma majuani nanguehna. Ne nu Oja bi un rá Hogandahi to'o gätho bi 'yec'yei, gue da bāse gue majuani a, bi 'yēn'a ra Pedro.

33 Ne nu'bu mí 'yø'u hupu, ε mme bi de ra cue, ne min nde xtá hyo u. 34 Pe bi ndants'a n'da ran 'yohu mi hupu ja ra junta, nuna n'da ra fariseo rá thuhu ra Gamaliel. Gue'a n'da ra xänbate yün t'ēdi yu judío. Ne gätho yu ja'i in numansu a. Nu'a bi

manda da ts'ixpɥ thi n'da zɥ ora ɥ i pa ma juɔnbi.
³⁵ Nε bi 'yɛna:

—N'yohɥ ahɥ, dyɥ israelhɥ, dami jamansu 'bε'a guí ørpahɥ ya yɥn 'yohɥ. ³⁶ Nguetho hin ε huɔ maya'bɥ bi ndants'a n'da ran 'yohɥ ra Teudas, mi ɛna mi jase rá ts'edi. Nε xɥn ngu yɥ ja'i bi dɛnni, mbε goho ciento. Nε nte dá ørpahɥ pε bi tho, nε gätho mi tɛnni bin 'uɛxt'i 'da'a n'danni bi mba. ³⁷ M'bejua bɥya, bi ndants' ra Judas ra mɛngu ra häi Galilea. Nu yɥ pa bin ja ra pede bin tɛt'i 'da yɥ ja'i. Pε nε'a bi mba ntho, nε gätho mi tɛnni bin 'uɛxt'i. ³⁸ Janangue'a dí xi ahɥ, dami hyɛhmbɥ ya yɥn 'yohɥ, nguetho nu'bɥ rá ts'edi zεhε gue ra 'bɛfi i øt'e, da mba ma juadi 'bɥ. ³⁹ Pε nu'bɥ rá 'bɛfi Oja i øt'e, hingui sä gui hɛcpahɥ. Nu'bɥ guí ɛna gui hɛcpahɥ, gan sɥhmbɥ Oja 'bɥ, bi 'yɛn'a ra Gamaliel.

⁴⁰ Nu'ɥ, bi 'yømanho 'bε'a bi man ra Gamaliel, nε nu'bɥ mí xifi da yɥt'a mbo mahø'n'a yú 'bäihɥ ra Cristo, bi mba m'bei, nε bi xi'ɥ hin din xänbate nanguε ra Jesús, nε bi hyɛtho bɥya. ⁴¹ Nu'bɥ mí bøm bɥ ja ra junta ɥ, bin johya yú mbɛi, nguetho ya bi nu ran ɥnbi nanguε ra Jesús. ⁴² Nε xínga n'da ra pa mi ε't'i gue him mi mamp'a ra hogam hma nanguε ra Jesucristo, nε bi xänba yɥ ja'i nubɥ ja rá dɔnijɔ yɥ judío, nεpɥ ja yɥ ngu.

6

Bi thahni yoto má 'yohɥ ngue dim fäxte

¹ Nu'ɥ yɥ pa ɥ man'da xɥn ngu bi 'yɛc'yɛi. Nu'ɥ 'da bɥya gue i yɔ ra griego, bi dɥ'mi bi zɥ'ɥ i yɔ ra hebreo, i ɛna hingui pa ma pɛti xɥn ho ɥ 'da yú mɛnguhɥ, gue yɥ xisu xɥn du yú ndø, gue'bɥ pa

ma dat'i yun ts'ihme n'da pa ngu n'da pa. ² Nu'u 'de'mayoho yá 'bäihü ra Cristo bi ma gue dim peti yu 'yεc'yεi büya, ne bi xifi:

—Hingui sä yoho ga øt'ähe, hingui sä ga thoqui ga unhde yun ts'ihme yu jä'i, nguetho jatho ga mamhbe rá m Hman Ojä. ³ Janangue'a ma zu cu ahü nangué ra Cristo, dami huahndü 'da gue gue'ahü yoto yu hogan'yohü gue i hä ra ts'edi xun ho nangué rá Hogandähi Ojä in 'yohü, ne xun ho yün 'yomfëni, di darpa yün ts'ihme yu jä'i ngue nte i ja. ⁴ Pe nugähe ga thojé dan yähe Ojä ne ga mamhbe rá m Hman Ojä.

⁵ Ne gätho ü gue madi peti bü, bi 'yømanho ü 'be'a bi man'ü yá 'bäihü ra Cristo. Ne bi than'na ra Esteban, n'da ran 'yohü emme εc'yεi xun ho ne in 'youi xun ho rá Hogandähi Ojä. Ne bi than'na ra Felipe, ne ra Prócoro, ne ra Nicanor, ne ra Timón, ne ra Parmenas, ne ra Nicolás, nu'a mí tenba yá t'εc'yεi yu judío 'bü hin ní 'yεc'yεi ra Cristo, nu'a bá nexpu ja ra hnini Antioquía. ⁶ Ne gätho bi ts'ixpu 'büh yá 'bäihü ra Cristo. Ne nu'ü bi gäspra yá 'ye yá yä ü büya, ne bin yähu Ojä ngue da mbäx'ü nangué ra 'be fi bin t'un'dü.

⁷ Ne man'da man'da bi hman rá m hman Ojä, janangue'a man'da xun ngu yu jä'i bü Jerusalén bi 'yεc'yεi. Ne'ü yu mbäjä bü ja yá nijä yu judío, xun ngu bi 'yεc'yεi ne bi dënni.

Bi fent'a ra Esteban

⁸ Nuna ra Esteban, xun ngu rá m fäts'i Ojä bi unni ne rá ts'edi, ne bi 'yøt' yun t'øt'e nuixte ne yu hmεpya nangué rá ts'edi Ojä bü 'büh yu jä'i. ⁹ Pe nu'ü 'da yun 'yohü bi d'ü mi bin junthü ra Esteban, gue'ü i

pa bu ja n'da rá niḡa yu judío guepu i pa yu ja'i min 'yēhe, ne'u 'da yu mēngu bu ra häi Cirene, nepu ja ra hnini Alejandría, nepu ja ra häi Cilicia, ne 'da yu mēngu bu ra häi Asia, gätho bin junthu ra Esteban. ¹⁰ Pe him bi zä bi dāp'a ra Esteban, nguetho xun ngu rán 'yomfēni mi ja, ngue mi ya con rá ts'edi rá Hogandāhi Oḡa. ¹¹ Janangue'a nt'āgui thoho bi 'bep'i 'da da man ra fehni, da 'yēna: “Dá øhmbe a bi ma, bi c'āman'u ra Moisés gue bi 'dac man t'ēdih, ne bi c'āman'u Oḡa,” bi t'ēmp'u 'da. ¹² Bi parpa yu ja'i buya, ne yu dāc'yēi, ne yu xānbate niḡa, bi fent'a ra Esteban ne bi ts'ixpu bi ja ra junta nguepu i ja rán juānbate yu hmumbäḡa. ¹³ Ne bi mba nthoni 'da da man yu fehni, ne bi 'yēna:

—Hingui ε'ts'a ní c'āman'u na ra dāniḡa ne'u yān t'ēdi ra Moisés. ¹⁴ Nguetho dá øhmbe bi man na ran 'yohu, bi 'yēna: “Nu ra Jesús ra mēngu Nazaret da xo't' ra dāniḡa ne di päh yun t'øt'e gue bi xihu ra Moisés,” bi 'yēn na ra Esteban, sä bi 'yēn'u.

¹⁵ Gätho mi hupu ja ra junta bi hyand ra Esteban, ne bi nu ngue majuaḡi in 'youi xun ngu rá ts'edi Oḡa.

7

Din juḡa ra Esteban

¹ Nu'a ra dāmbäḡa bi 'yān'na ra Esteban:

—Ha majuaḡi 'be'a si'a ya.

² Nu ra Esteban bi dādi:

—N'yohu ah, gyu ta ah, dami 'yøhmbu ya 'bu majuaḡi guecä dí øt'ä a i sicä. Nu'a Oḡa nuixte thoho bin yaui ma ngurpa bøtahu ra Abraham, nu'bu mí 'bupu Mesopotamia, ne hin ní mba bu ra häi Harán. ³ Oḡa bi xifi: “Dami pøngua ni häi,

ne gui socua ni meni, ne gua epu n'da ra häi ga ut'a'i," bi 'yɛmbi. ⁴ Janangue'a bi bøm bu ra häi Mesopotamia, ne i t'ɛmbi Caldea, ne bim 'bupu ra häi Harán. Nu'bu ya bi du rá ta, bi nexpu Harán ne Oja bá si ua ja ra häi dí 'buhmbu ya. ⁵ Pe nu ra Abraham hinga gue'a ra ora bi xi Oja di un'na ra häi, xinga n'da xequi da ma gue rá häi zehɛ. Pe majuani bi xifi di un ra häi gue da gomhbu yám bom'beto. Nu'bu mi xifi, mán jo'o yú t'uhni ra Abraham.

⁶ Nu'a Oja bi 'yɛmbi: “Nu nim bom'beto ban 'yɛhe bu n'danni ra häi, ne da mba ma unbi goho ciento njeja.” ⁷ Ne xø bi 'yɛmbi: “Nugä ga unbä u ya ja'i 'bupu ja ra häi gueru din 'yɛhe, ne m'bejua buya nu'u ba pøm bu gueru min 'yɛhe, ne ba xcua ja ra häi, ne guecua da dandegui,” bi 'yɛn Oja. ⁸ Oja bi 'yøt'ui ran hoqui ra Abraham, nu rá hmerpya a gue da mba nthequi rá xifani, ne'u yú xifani yú ts'unt'u. Bin jabu 'bu mim 'buh ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ná hyato pa bi mba nthequi rá xifani. Ne nu'bu mín dan'yohu ra Isaac, bim 'buh ra Jacob rá ts'unt'u, ne nu'bu min te ra Jacob bim 'bu'i 'de'mayoho yú ts'unt'u, nu'u gue'u ma ngarpa bõtahu u, bi 'yɛn'a ra Esteban.

⁹ Ne xø bi 'yɛna:

—Nu'a n'da rá ts'unt'u ra Jacob, ra José a. Ne nu yún 'yohu ra José bi seyabi, ne bi mbä. Ne nu'a to'o bi däi bi zixpu ja ra häi Egipto. Pe Oja min 'youi ra José. ¹⁰ Nu Oja bi zeh ra José nangué gätho yun unbi bi nu, ne bi un räm fäts'i ne bi un rán 'yomfɛni xun ho. Ne nu'a ra Faraón, ra hmutst'ut'abi bu ja ra häi Egipto, bi numanho a ra José, ne bi japi dí manda gätho ra häi bu nepu ja rá ngu.

11 Ne bin ja n'da ra dathu bu gätho ra häi Egipto, nepu ra häi Canaán, ne nu yu ja'i bi nu ran unbi nguetho xo ma hin'yu 'be'a da zi ma bõtahu bu mí 'bupu. 12 Ne nu'bu mi 'yoh ra Jacob gue mi pa m'be'ts'i bu 'be'a da ts'i bu ja ra häi Egipto, bi mben'du 'da yú ts'unt'u, gue'u ma bõtahu u. 13 Ne nu'bu mi mba mahøn'a yún 'yohu, guexta'a him mi pa'a ra José. Nu ra José bi 'yemp'u: “Dadín 'yohahu.” Ne nu'a ra José bi xi'a ra Faraón gue gue'u yún 'yohu u. 14 Nu ra José buya bi ma din zohni rá ta, ra Jacob, ne gätho ná ngu mi 'bupu ja rá ngu, gue í jua'i hyate ma'de'ma cut'anja'i. 15 Janangue'a nu ra Jacob bi mba bu ja ra häi Egipto ne bi du bu. Ne'u yú ts'unt'u mam bombõtahu bá tu bu u. 16 Pe nu'u, him bá t'äpu, pe bi thuxpu Siquem nubu ra häi mí 'bui, ne bi t'äpu ja n'da ra jado. Nu ra jado gue'a bi dän'a ra Abraham gue bi mbä yú ts'unt'u ra Hamor, ra mengu Siquem.

17 Nu'bu mi ts'utho da hyän yu pa tengu bi xi Oja ra Abraham, gue di un rá häi yúm bom'betu, emme bin xand yu ja'i buya, gue ma mi'israelhu, nubu ja ra häi Egipto. 18 Ne nubuya bi ndants' man'da ra Faraón bu Egipto, nguetho gätho ní huti yu Faraón yu ts'ut'abi Egipto. Ne nuna man'da ra Faraón him mí pañ ra José. 19 Janangue'a bi uci ne bi unba u mam bombõtahu. Ne bi manda da mba ma unbi gätho yú ts'unt'u a ra pa dim 'bui, gue da du, nguetho in ndepe him man'da din xand yu ja'i israel. 20 Nu'u yu pa'u bim 'bu'a ra Moisés. Nu'a, n'da ra t'uhni madi nequi din hocja'i, ne mi numanho Oja. Nhyuzna bi jamansu rá ta ne rá mbebu ja yú nguse. 21 Pe nu'bu mi thøn'a thi ra 'uere Moisés, nu rá t'ixu ra Faraón bi dñi. Ne bi zini ne

bi tede tengu'b_u ε rá t'uhni zεhε. ²² Nu'a ra Moisés b_uya gätho mi sänbi 'bε'a mí p_h y_u mεngu Egipto. Nε gätho i pømanho 'bε'a mi ma, nε x_un ngu mi sä da 'yøt'e.

²³ Nε nu'b_u mi mbε'ts'a nyote njεya, bi bεni da mba bí zεngua hap_u madím pεh yá mεnguh_u gue y_u ja'i israel. ²⁴ Nu'a n'da _u, bi nu ran _unbi ngue bi _unba n'da ra ja'i egipto. Nu'b_u mi nu'a ra Moisés, bi ya_ui, bi cospa ra pengui bi hyo ngue bi du ra ja'i egipto. ²⁵ Nu ra Moisés mim bεni gue mi p_h'_u y_u ja'i israel 'bε'a da 'yøt' Oj_h, gue ra Moisés da ya_un'_u, di japi him man da nu ran _unbi. Pε him mi p_h'_u y_u ja'i. ²⁶ Man'da pa b_uya bi nu mahøn'a ra Moisés gue bin tuhni yoho y_un 'yoh_u israel, nε nu ra Moisés bi zä bi hocua yá mb_ui, bi 'yεmbi: “N'yoh_u aui gadín cuui, 'bε'a guí εnui a guí øt'ui gadín s_uhmi,” bi 'yεmbi. ²⁷ Pε nu'a gue mi ja rá ts'oqui bin cue, nε bi ndøn'na ra Moisés, bi 'yεmp'a: “Ha i ja nin t'εdi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi ngue gui hogä'be. ²⁸ Ha guí εna gui hyogui tengu'b_u gmí hyo ra mεngu Egipto mán de,” bi 'yεmbi. ²⁹ Nu ra Moisés nu'b_u mi 'yøde 'bε'a bi man'a ran 'yoh_u, bi 'dagui, bi mba b_u 'danguadi ra häi Madián. Nε mí 'b_up_u tengu b_u nam 'b_u'_u y_u 'dan'yo ja'i, nε guerp_u ja bim 'b_up_u yoho yá ts'unt'_u.

³⁰ Nε nu'b_u mi tho'a nyote njεya ngue mi 'b_up_u, bi nεqui n'da rá_m 'bεhni Oj_h mahεts'i b_u ja ra t'uz_a mi zø ra sibi, nub_u ja ra _uhäi, jomb_u ra t'øhø t'εmbi Sinaí. ³¹ Nu'b_u mín nu ra Moisés, madi hyonya thoho, bi mba bi hyän'i ts'_u b_u ja ra t'uz_a εna da nu 'bε'a i ja b_u. Bi 'yørpa rá nde ra Hmu mahεts'i b_uya, ³² bi 'yεmbi: “Nugä drá Oj_h gue i th_unde ni

ngurpa mbombøtah. Nugä dra Oja gue i thande ra Abraham, ne ra Isaac, ne ra Jacob,” bi 'yεmbi. Pe nu ra Moisés bi fet'i ne bin su, him bi hyanzambai gue xpi hyandi. ³³ Nu'a ra Hmu bi 'yεmbi: “Dami c'oc ni thixfani nguetho nuua guí 'bäi, xun ho ua, ngue ya dí 'bäcä ua,” bi 'yεn Oja. ³⁴ Ne xø bi 'yεn Oja: “Dá nu ma t'uhni 'bεpε ra häi Egipto ngue i pa ma unbi. Ne dá øcä yú hmbafi u. Bá εcä ya gue ga japi da thegui. Ne nuya gui mba bε Egipto,” bi 'yεn Oja, bi t'εmp'a ra Moisés, bi 'yεn'a ra Esteban.

³⁵ Nu ra Esteban xø bi xi'u yε juanbate mahøn'a, bi 'yεna:

—Guehna ra Moisés bi ts'u 'bε mí 'yεna xtí hecua yoho yun 'yohε ma mi'israelhε, ne bi t'εmbi: “Ha i ja nin t'εdi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi.” Guehna ra Moisés, Oja bi mbenpε ngue din ts'ut'abi nangue yε ja'i israel, ne bi japi bi mba nthεgui. Ne nu'a 'be'a bi 'yøt'a ra Moisés, bi 'yøt'e nangue rám 'behni Oja mahεts'i bi nequi bε, nu'bε mi de ra t'εza. ³⁶ Nuna ra Moisés bi 'yøt' yun t'øt'e nuixte ne yε hmεpya nubε ja ra häi Egipto. M'bejua buya bi gεcpε thi yε ja'i bε ja ra häi Egipto, nepε ja ra thenga dejä bi 'yøt'a n'da ran t'øt'e nuixte, nepε ma'ueni nguerε bin 'yo yote njεya yε ja'i. ³⁷ Guehna ra Moisés bi xih yε ja'i israel: “Oja da huan'nahε n'da ra pøngahyā guerpε 'buh nin 'yohεhε, tengutho bε bi huancä. Nu'a jatho gui 'yøhmbε 'be'a da man'a,” bi 'yεna, bi 'yεn'a ra Esteban.

³⁸ Nu ra Moisés gue'a bin 'yohε yε ja'i bε ma'ueni. Ne nubε ja rá ya ra t'øhø Sinaí bin yaui rám 'behni Oja mahεts'i, 'bε mi gorε ja rán dæi ra t'øhø mam

bombøtah. Ne bi hyanba rá m hman Oja ra Moisés gue njam'bu da guadi, ne gue'a bi thogah a ya.

³⁹ Pe nu'u mam bombøtah him bi nde bi 'yεc'yei a ra Moisés, him bi nde bi denni xun ho, pe bi numan'utho ne bi goh yá mbui, mí m bε m bu Egipto.

⁴⁰ Nu'u bi 'yεmp'a ra Aarón, ra hmumbäjä: “Dami 'yørcahe 'da yu oja da zixcahu. Nguetho hin dí pähmbe 'be'a bi ja a ra Moisés gue bá jugähe bu ja ra häi Egipto,” bi 'yεn'u. ⁴¹ Nu'u bi 'yøt'a n'da ra t'undani büya, εmbi yá oja, ne bi hyo yun dani ne bi mbøx yá 'bøts'e. Ne madín johya a bi 'yøt'e nangue yá 'yεε. ⁴² Pe nu Oja bi 'uegue nangue'u, ne bi hyεgui da dande ra hyadi, ra zana, ne yu sø, nguetho nt'o't'i bu ja rá søcuä yu pøngahya:

Pe hanja hinga guecä gá pøscahu 'bu gmí hyohu yun dani 'bu gmí 'buhmbu nyote njeya bu ma'ueni,

i εn Oja, bi 'yεn'u yu pøngahya.

⁴³ Pe hinga guecä gá thandegahu pe guá tuh n'da ra ngu'bø't'e gueru gá thandehu a gá sänba zεhe rá thuhu, gá εmfu ra Moloc.

Ne guá tuh n'da rá hmite ra sø gá 'yεmb zεhehu ra oja Renfán,

ngue gá nde gá thande zεhehu.

Janangue'a ga un'nahu ne ga pen'nahu man'da yatho xinda gueru ra häi Babilonia,

i εn Oja, bi 'yεn'u yu pøngahya.

⁴⁴ Pe guehma mi tu n'da ra ngu'bø't'e gue mí sänba Oja u ma ngurpa bombøtah 'bu mín 'yo bu ma'ueni, gueru da dande Oja u, bi 'yøt'e tengu xí xi Oja ra Moisés, nu'bu min yaui bu ja ra t'øhø. Bi xifi da 'yøt'e tengu ra hmεpya xí nu. ⁴⁵ M'bejua büya,

nu'bu mí ngurpi ra Josué, pe guexta'a ra ngu'bøt'e bá tu'u ma ngurpa bombøtahü 'bu mí zøm bu ja ra häi xí xi Oja. Ne mí 'burü mi'da yu ja'i gue hing yu israel. Nu Oja büya bi hyøn'a thi yu 'dan'yo ja'i ne bim 'burü yu israel büya. Ne guexta'a mí jatho ra ngu'bøt'e nu'bu min ts'ut'abi ra David. ⁴⁶ Nu'a Oja emme mí numanho ra David, gue 'dat'a Oja mí thande ra Jacob. Nu'a ra David bi 'yap rán t'edi Oja da hyømba rá ngu gue rámp oniui ra ngu'bøt'e. ⁴⁷ Pe nu ra Salomón rá ts'unt'u ra David a, gue'a bi hyømba rá ngu Oja. ⁴⁸ Pe nu'a Oja nuixte thoho hingui 'burü ja yu ngu nt'øt'e ngue yu 'ye yu 'yohü. Ngubu bi man ra pøngahya 'bu mi thocpa rámp hma ra Hmu mahets'i, ne bi 'yena:

⁴⁹ Nuua mahets'i i ja ma ts'edi,
 necua ja ra ximhäi ja ma ts'edi,
 'be'a ní ngu guín nde gui hyøguahü,
 o hapü guí emhbü ja ma säya.

⁵⁰ Ha hinga guesegä dá øt'ä gätho ja ua ya,
 en Oja, bi 'yæn'a ra pøngahya, bi 'yæn'a ra Esteban.

⁵¹ Ne bi thoc'a ra Esteban bi xi'u yu mbäjä i ørpa ran juqñbi:

—Nu'ahü xíngui ts'u guí øhmbü 'bu ja'a si ahü,
 ne xum me ni mbühü, xíngui ts'u di cu't' ni zaguhü. Thocua thoho guí säman'ühü rá Hogandähi Oja tengutho mam bombøtahü, guín jahü bu.

⁵² Xínga n'da rá pøngahya Oja gue him bi hyo mam bombøtahü, n'dat'u yu pøngahya gue bi ma dua xü ra Hoga Cristo, gue'a gá dähü ne gá yafü ne xin gá hyohü. ⁵³ Nu'u yüm 'behni Oja mahets'i bi 'dajü rán t'edi Oja, pe hin guí urpahü ra güenda a 'be'a bi ma, bi 'yæn'a ra Esteban 'bu mi 'yemp'u yu ngurpi.

Bi tho ra Esteban

⁵⁴ Ne nu'bu mí 'yøh ya 'be'a bi ma ra Esteban, bi de ra cue yá mbui ne bi yexpa yá ts'i. ⁵⁵ Pe nu ra Esteban mí ha ra ts'edi xun ho rá mbui nangue rá Hogandahi Oja in 'youi, ne bi ndøs' mahçts'i ne di nec thoho haru 'bu Oja. Ne bi nu ra Jesús 'darpu 'buhmi Oja ne i ja rá ts'edi. ⁵⁶ Ne bi 'yena:

—Pe dami ndøs'hü nü dín nugä, n'yø, nsoqui mahçts'i ne dín nugä a bin ja'i ua ja ra ximhäi, i 'buhnu ja rán 'yei Oja, bi 'yena.

⁵⁷ Pe nu'ü büya man'da bi got yá zagu, ne bi mbafi nangue yá cue, gätho bi muxpu 'bäh ra Esteban.

⁵⁸ Ne bi guppu ja ra hnini ne bi bat'ado bu ma'ueni. Ne nu'ü gue bim bate, bi mbøh yá coto nguetho in nde nte di hen'ü. Bi mbøpu ja rá gua n'da ran 'yohü ní huti ra Saulo, ne bi 'yçn'ü:

—Gui jamansu ts'ü ma cotogähe, bi t'çmp'a. ⁵⁹ Ne nu'bu gätho ní mba ma bat'ado ra Esteban, bi zo'a Oja, bi 'yçmbi:

—Nu'i ma Hmu Jesús, dami hyanga ma te ya.

⁶⁰ Ne bin danyahmu, nts'edi bi mbafi, bi 'yena:

—Ma Hmu i, o guí urpa ra güenda nanguehna ra ts'oqui bin ja ya.

Ne nu'bu mi man na, bi du büya.

8

Nu ra Saulo bi un ran unbi yu 'yçc'yçi

¹⁻³ Ne nu'a ra Saulo 'da'angu bi mamhbü ü bi hyo'a ra Esteban. Janangue'a nu ra pa ngue bi nu ran unbi ra Esteban, nu yu 'yçc'yçi mi 'burpu Jerusalén bi mba ma upi. Ne xun ngu ü bi mba bu mi'da yu hnini bu ra häi Judea, nepu ra häi

Samaria, pe bi gopu u 'de'mayoho yu 'bäihü ra Cristo. Ne 'da'ü yu 'yεc'yei bi 'yäh ra Esteban, ne εmme bin zoni nangu'e'a. Nu ra Saulo εmme madi ucpa yu 'yεc'yei, ne mi curpu ja yu ngu mi six yuñ 'yohü ne yu xisu, ne bi got'a fädi.

I hman ran ho ma'da'yo nubü ra häi Samaria

⁴ Pe nu'ü bi 'dagui, bi mamp'a rán ho ma'da'yo ra Cristo bü n'danni ním pa. ⁵ Nu'a ra Felipe bi mba bü ja n'da ra hnini ra häi Samaria, ne bi xih yu ja'i nangu'e ra Cristo. ⁶ Gätho yu ja'i bi 'yømanho 'be'a bi man na ra Felipe 'bü mi nu yuñ t'øt'e nuixte bi 'yøt'a. ⁷ Nguetho xan ngu yu ja'i bi hyønba thi yu zithu, ne nts'edi bi mba 'bü mí bøn'ü. Ne nu'ü mí 'ue'ts' yu ja'i ne'ü yu dogua gätho bi zä. ⁸ Janangu'e'a εmme bin ja ran johya bü ja ra hnini.

⁹ Ne mí 'burü n'da ran 'yohü í Simón, mi øt' ran thäte, ne nu'ü yu mεngu Samaria madi hyonya thoho. Nu ra Simón min ndep yu ja'i da beñi jase rá ts'edi. ¹⁰ Ne gätho na ngu'ü, yu t'uhni ne yu dác'yei, nu'bü mi 'yø'ü 'be'a bi man a, bi 'yεna:

—Nuna ran 'yohü na, ja ra ts'edi tengü Oja, εn yu ja'i.

¹¹ Nu'ü mi numansu ra Simón nguetho nya'a thoho mi häte. Ne bi hyonya thoho u 'be'a bi 'yøt'a. ¹² Pe nu yu ja'i bi 'yεc'yei 'be'a bi man'a ra Felipe nu'bü mí ma ra Hogamhma 'berü ní manda rá ts'edi Oja, ngue bi ma nangu'e ra Jesús. Ne bi mba ma xixyabi yuñ 'yohü ne yu xisu. ¹³ Ne'a ra Simón εna bi 'yεc'yei, ne nu'bü mín xixyá, bi den'na ra Felipe. Ne nu'bü mín nu yu hmεpya ne yuñ t'øt'e nuixte bi 'yøt' ra Felipe, bi hyonya thoho ra Simón.

14 Ne nu'b_u mi 'yø'u yá 'bäih_u ra Cristo 'b_up_u Jerusalén gue bi 'yεc'yεi y_u mēngu Samaria, bi mbēnp_u ra Pedro ne ra Xuua u mi'da yá 'bäih_u ra Cristo. 15 Nu'b_u mi zøm b_u b_uya, bin yāh_u Ojā, bi 'yāp rá ts'edi ngue da hyān rá Hogandāhi Ojā y_u 'yεc'yεi 'b_up_u. 16 Nguetho hin ní zøh rá Hogandāhi Ojā b_u ja yá mb_ui u, pε hønt'a nangue rá thuhu ra Hmu Jesús bin xixyā u. 17 Nu ra Pedro ne ra Xuua b_uya, bi gāsra yá 'yε yá yā y_u 'yεc'yεi, ne bi hyān rá Hogandāhi Ojā b_uya.

18 Pe nu ra Simón, nu'b_u mi nu bi hyān rá Hogandāhi Ojā u bi gāx yá 'yε yá 'bäih_u ra Cristo, bi 'yut ra mbeti b_uya. 19 Bi 'yεmbi:

—Dami 'dac ma ts'edi gue hønt'a to'o ga cāx ma 'yε da hyān rá Hogandāhi Ojā tengu guí øt'ui, ma gá jut'aui, bi 'yεna.

20 Pe nu ra Pedro bi 'yεmbi:

—Di jua Ojā ni mbeti, ne'e, nguetho guím bēni nangue ra mbeti sā guí tån'a 'bε'a di un Ojā. 21 Nguetho hinga gue'e ga comhb_u na ra 'bεfi, mfādi ya him mahoqui ni mb_ui b_u ja rá hmi Ojā. 22 Dami pāh ni mb_ui nangue ran ts'o. Dami 'yāp rá punbi ra Hmu, ne da zā di pun'na'i nangue ran ts'o gá bēni. 23 Nguetho dí pādi εmme ja ran ts'eya ni mb_ui, ne εmme xøn ngu ran ts'o ja ni mb_ui guím bēni.

24 Nu ra Simón bi dāti:

—Nu'aui guí 'yāhmi ts'u rá ts'edi ra Hmu nanguecā, ngue hin gan nugā a guí mammi, bi 'yεmp'u.

25 Nu'b_u mim 'b_ui ts'u b_u ra Xuua ne ra Pedro, ne xí mamp'a rām hma ra Hmu mahεts'i, bi mbeng b_u

Jerusalén. Pε him 'bex bi zøm b⊕, nε m'bet'o gätho ná ngu ra häi Samaria bi man'a ran ho ma'da'yo b⊕ bi thogui.

Nu ra Felipe nε ra mεngu Etiopía

²⁶ Nu'a n'da rá m 'behni Ojå mahεts'i bi zøm b⊕ bí 'b⊕'a ra Felipe, nε bi 'yεmbi:

—Ní mba 'danguadi guep⊕ bí thoh ra 'yu ní mba Gaza, gue ní bøm b⊕ Jerusalén. Nuna ra 'yu ní mba b⊕ ra huenhäi na, bi 'yεmp'a rá m 'behni Ojå.

²⁷ Bi ndants'a ra Felipe 'bex bi mba b⊕. Bi nu, i 'yo b⊕ 'yu n'da ran 'yoh⊕ x⊕n hεts'i rá 'befi, di jamansup rá mbeti ra xuts'ut'abi Candace b⊕ ra häi Etiopía. Janangue'a i t'εmbi ra eunuco, ngue nde da ma, m'boqui. ²⁸ Nu'a xpí mbeng b⊕ Jerusalén guep⊕ bá thånde Ojå. ²⁹ Nu rá Hogandåhi Ojå bi 'yεmp'a ra Felipe:

—Gui mba gui s⊕'a ran 'yoh⊕ i hux ra carro.

³⁰ Nu ra Felipe bin tih p⊕ya nε bi zådi. Nu'b⊕ mí zøm b⊕, bi 'yøde gue mi nεh ra søcuå ran 'yoh⊕, gue rá søcuå ra Isaías rá pøngahyå Ojå. Ra Felipe bi 'yän b⊕ya:

—Ha guí pådí 'be'a nam bøn'a ra søcuå gadín xäh ya.

³¹ Bi då'a ran 'yoh⊕:

—Hague dán zå ga pęcå nu'b⊕ njon da xängui.

Nε bi xih ra Felipe da ndets'e din hy⊕mmi b⊕.

³² Nε nu'a ra søcuå madin xäh ran 'yoh⊕ mim ma gue:

I ts'ix'a n'da ran 'yoh⊕ tengu n'da ra dε'yo i ts'its'i ngue da hyo.

Nε tengu n'da ra t'ådε'yo nu'b⊕ i åpra rá xingu, hin di c'uεhε,

nε ngutho a ran 'yoh_u hin din ya.

³³ Nε nu'bu_u mίν nu ran unbi, njom bi ya_{ni}, njom bi mbäts'i.

Nε njon da zä da ma hangu da denni, nguetho bi thä_{cu}a rá te ua ja ra ximhäi.

Gue'a bi man ra sō_{cu}a bi nu ran 'yoh_u.

³⁴ Nu ran 'yoh_u bu_{ya} bi 'yän'na ra Felipe:

—Dami xiqui ts'ü to'o nín 'yoh_u na da nu ran unbi, uague guesε na ra pōngahyā bi nu, uague n'dan'yo, bi 'yεmbi.

³⁵ Nu'a ra Felipe bu_{ya}, bi dū'mi bi ma 'be'a nam bōn'a ra sō_{cu}a nub_u madín xäh na ran 'yoh_u, nε bi xifi nanguε ra Jesús bi t'ōrpa na im man ra sō_{cu}a, nε bi thoqui bi xifi xun ho. ³⁶ Nε nu'bu_u mí zōm bu_u po ra dehe, nu'a ran 'yoh_u bi 'yεmp'a ra Felipe:

—Ha hin da zä dan xixyāgä 'bu_u, nε po ua ra dehe ya, bi 'yεn'a.

³⁷ Bi dā'a ra Felipe:

—Da zä, nu'bu_u guí εc'yεi a dí xi'i nanguε ra Jesús, gue gätho ni mbūi.

Bi dā'a ran 'yoh_u:

—Dí εc'yεi gue gue'a ra Jesucristo rá Ts'unt'ü Ojā a.

³⁸ Nε bi säyabi rá carro bu_{ya}. Nε bi gāpū ja ra carro nε bi mba bu_u mi po ra dehe. Nu ra Felipe bu_{ya} bi 'yōrpa ran xixyā a ran'yoh_u. ³⁹ Nε nu'bu_u mi bōxpū mí po ra dehe, 'dahmantho bi 'berpū ra Felipe gue bi zix rá Hogandāhi Ojā. Nε nu ra mēngu Etiopía him man'dandī bi nu'a. Nε nu'bu_u mí thogui, bin johya rá mbūi. ⁴⁰ Pε nu ra Felipe ní nεqui mahōn'a bu_u ra hnini Azoto. Nε nu'bu_u mambá thopū ja yū hnini, bi mam bu_u ran ho ma'da'yo asta gue'bu_u mí zōm bu_u ja ra hnini Cesarea.

9

Nu'a ra Saulo bi päh rán 'yomfëni

¹ Pɛ nu'a ra Saulo mim man y_un μ cuate, nɛ ran d \dot{a} te nanguɛ y_u 'y ξ C'y ϵ i, g \dot{a} tho ná 'y \dot{o} t'a bi 'y \dot{o} t' ra Felipe. Nɛ bi mba b_u bí 'b_uh ra hmumbäjä. ² Nɛ bi 'y \dot{a} p ra s \dot{o} cu \dot{a} ngue ran t' ξ di da mba b_u ja y \acute{u} nij \dot{a} y_u judío nub_u ra hnini Damasco. Nɛ nu'b_u 'bo'o da d \dot{i} m b_u gue i t ϵ n ra Cristo, ogue ran 'yoh_u ogue ra xisu, da b ϵ nt'i nɛ da zixp_u Jerusalén nthu't'i din ofädi b_u. ³ Nɛ nu'b_u mí mba b_u 'yu, mí ts' \dot{u} tho da z \dot{o} m b_u Damasco, 'bex bí 'y ξ h mah ξ ts'i n'da ra nyot'i ξ mm ϵ bi hyärp_u i 'bä'a ra Saulo. ⁴ Bi d \dot{a} ng b_u häi ra Saulo b_uya, nɛ bi 'y \dot{o} 'a n'da ra nde bi 'y ϵ na:

—Saulo, Saulo, hanja gní μ ngui.

⁵ Bi d \dot{a} 'a ra Saulo:

—To'o i, gra Hmu.

Nu ra Hmu bi d \dot{a} t'a:

—Nugä dra Jesús, guécä gadí μ ngui, nɛ x μ n h ϵ i guí \dot{o} t'e tengu n'da ra mb \dot{a} nd \dot{a} ni i pa ma s \dot{u} ni ra t'o ndepe dim p ϵ fi x μ n ho, nɛ i n ϵ te thofo.

⁶ Nu'a ra Saulo ξ mm ϵ bin su nɛ bi fet'i, bi 'y ϵ na:

—Ma Hmu, 'b ϵ 'a guín nde ga \dot{o} t'ä.

Nu ra Hmu bi 'y ϵ m \dot{b} i:

—Dami ndants'i gui mba b_u ja ra hnini, nub_u, da si'i 'b ϵ 'a gui 'y \dot{o} t'e, bi t' ξ m \dot{b} i.

⁷ Nɛ nu' μ g \dot{a} tho mín 'yoh_u him mi sä din y \dot{a} nguetho bin su. Nu' μ mí \dot{o} h ra nde p ϵ him min nu to'o min y \dot{a} . ⁸ Nu'b_u mi ndants'a ra Saulo bi z \dot{o} t' rá d \dot{a} p ϵ him mi nu, mi xädä thofo. Nu' μ mín 'yoh_u bi b ϵ ntpa rá 'y ϵ bi zixp_u Damasco. ⁹ Nɛ hyupa b \dot{a} m 'b μ p_u, nɛ mi xädä, nɛ him mi sihm ϵ , xing ra dehe mi si.

¹⁰ Nε mi 'bɯpɯ Damasco n'da ra 'yɛc'yɛi rá thuhu ra Ananías. Nu ra Hmu mahɛts'i bin 'yuse bɯ nε bi zofu tengu'bɯ bin 'uɿ.

—Ananías, bi 'yɛmbi.

Nu ra Ananías bi dɛdi:

—Dí 'bɯcä ua gra Hmu.

¹¹ Nu ra Hmu bi 'yɛmp'a:

—Dami ndants'i gui mba bɯ ja ra 'yu t'ɛmbi xɯn juɛni, nε gui hyom bɯ n'da ran 'yohɯ ra Saulo, ra mɛngu Tarso, i 'bɯpɯ ja rá ngu ra Judas. Nuya in zocä ya. ¹² Nε'a ra Saulo in nu tengu'bɯ ra t'ɿ ngue guí mba bɯ nε guí cäx ni 'yɛ, nε da nu ran nεqui mahø'n'a, bi 'yɛn Oɿɿ.

¹³ Bi dɛt'a ra Ananías:

—Ma Hmu i, xɯn ngu yɯ jɿ'i bi xiqui 'bɛ'a øt'na ra Saulo, xɯn ngu yɯn ts'o xɯ 'yørpɯ yɯ 'yɛc'yɛi 'bɯpɯ Jerusalén. ¹⁴ Nε nuna bá äp rán t'ɛdi yɯ hmumbäjä da bɛnt'i nε da got'a fädi gätho to'o da ndø'n'na ni thuhu, bi 'yɛna.

¹⁵ Pɛ nu'a ra Hmu bi xi'a ra Ananías:

—Ní mbahma nguetho dá huahndä da ma nanguecä bɯ 'bɯ'ɯ hing yɯ judío, nε yɯ hmuts'ɯt'abi, nε yɯ jɿ'i israel ngue yɯ judío. ¹⁶ Nε ga xifi xɯn ngu yɯn ɯnbi da nu nanguecä, go bi 'yɛn Oɿɿ.

¹⁷ Bi mba ra Ananías bɯya, nε nu'bɯ mi yɯrpɯ ja ra ngu, bi gäx rá 'yɛ rá yɿ ra Saulo nε bi 'yɛmbi:

—Ma cu'i Saulo, nu ra Hmu Jesús, nu'a gue gá nu bɯ 'yu 'bɯ guá ɛhɛ, bá pɛncä ua ya gue di ja i da xoh ni dä. Nε di ja i gui hyɿ ra ts'ɛdi xɯn ho nangue rá Hogandɿhi Oɿɿ gan 'youi, bi 'yɛna.

¹⁸ Nε 'bɛx bi hyø'ɯ mi comba yá dä tengu ra xihua. Nε 'bɛx bi hyand ran nεqui yá dä ra Saulo,

'bex bi ndants' puya ne bin xixya. ¹⁹ Ne nubuya, bin sihmε ne bi zac mahøn'a rá ja'i. Ne bám 'bui ts'u bu bí 'bui 'da yu 'yεc'yεi bu ra hnini Damasco.

Nu'a ra Saulo bi mam bu rá m Hman Oja bu Damasco

²⁰ Ne nu ra Saulo buya 'bex bi du'mi bá mam bu rá m Hman Oja bu ja yú nija yu judío. Ne bi xifi gue nu ra Jesús rá Ts'unt'u Oja a. ²¹ Gätho mi øde bi hyonya thoho ne bi 'yεna:

—Ha hinga guehna ran 'yohu na mi cot'a fädi gätho mi ndønba rá thuhu ra Jesús bu Jerusalén. Ne ha him bá εcua ngubu da 'yøt'e, ne da zits'i nthu't'i bu 'buh yu hmumbäjä, bin 'yεmp'u.

²² Pe nu ra Saulo man'da bi hya ra ts'edi bi ma xun ho. Ne nu yu judío 'bupu Damasco nte mi sä da ma, nguetho bi xifi, nu 'be'a gätho män ts'änni da'yøt'a rá Thahni Oja gue ra Cristo, pe gue'a bi 'yøt'a ra Jesús, gueru bi 'yuti n'dat'a.

Nu'a ra Saulo bi 'dagui, εna xtám bent yu judío

²³ Ne nu ra Saulo 'bu mí m 'bupu nya'a ts'u yu pa, n'dat'a mí man'u yu judío hing yu 'yεc'yεi, gue da hyo. ²⁴ Pe nu ra Saulo mi øde 'be'a mbεn'u yu judío. Nu'u mí fäh yú goxthi bu ja ra ndehnini, gueru ma mbä't'i ra jado. Ma pa ne ra xui mí fäh yu goxthi gue nde da hyo. ²⁵ Pe nu yu 'yεc'yεi bi zix ra Saulo gue ra xui, í ca'ma n'da ra 'bøts'e bu thi bu ja ra jado gue ma fø't'e ra hnini. Gue'a í 'da'a.

Ra Saulo 'bupu ja ra hnini Jerusalén

²⁶ Nu'bu mí zøm bu Jerusalén ra Saulo, mim beni gue xtín 'yohu yu 'yεc'yεi. Pe nu'u mín su'u ne him mi εc'yεi gue ra 'yεc'yεi ra Saulo. ²⁷ Pe nu ra

Bernabé bi zix'a ra Saulo guepɥ 'bɥh yá 'bäihɥ ra Cristo. Nε bi xifi ngue bi nu ra Hmu bɥ 'yu, nε bin yaui ra Hmu. Nε bi xifi bi hyut' ran zambɥi bɥ Damasco nu'bɥ mím ma nanguε ra Jesús. ²⁸ Nu yɥ 'yεc'yεi bi zim bɥya, nε bin 'yohɥ bɥ Jerusalén. ²⁹ Nε nu ra Saulo bi hyut' ran zambɥi bi mamp'a rá m Hman Ojɔ nanguε ra Jesús. Pε nu'ɥ 'da yá mijudíohɥ gue i ya ra nde ra griego, madin junthɥ ra Saulo, nε'ɥ nde da hyo'ɥ. ³⁰ Nu'bɥ mí 'yøh yɥ 'yεc'yεi gue nde da tho ra Saulo, bi zixpɥ Cesarea nε bi mbɛnpɥ Tarso.

³¹ Nuya bin hε yán ɯnbi yɥ 'yεc'yεi gátho ra häi Judea, nε ra häi Galilea nε ra häi Samaria. Nε bin te yá mbɥi nanguε Ojɔ. Bi numansu ra Hmu nε bi nu rá m fäts'i rá Hogandɔhi Ojɔ. Nε man'da xɯn ngu bi 'yεc'yεi.

Bi zä'a ra Eneas

³² Nu'a ra Pedro mí 'yo mi nu ɥ yɥ 'yεc'yεi 'bɥpɥ ja yɥ hnini, nε bi zø m bɥ ja ra hnini Lida gue da nu yɥ 'yεc'yεi 'bɥpɥ. ³³ Nε bi dím bɥ n'da ran 'yohɥ ní hu Eneas, nhyɔto njεya xí 'yoi gue xɯn ɥ, xín t'ε'ts' rá ja'i. ³⁴ Nu ra Pedro bi 'yεmp'a:

—Eneas, da zä'i nanguε ra Jesús, dami ndants'i pants' ni fidi, bi 'yεmbi.

'Bex bi ndants'a ra Eneas bɥya. ³⁵ Nε gátho ngue 'bɥpɥ Lida nεpɥ Sarón bi 'yεc'yεi ra Hmu 'bɥ mín nu'a bin ja, nε bi hyεε yá t'εc'yεi.

Nu'a ra Dorcas bi dambɛni 'bɥ mi du

³⁶ Nε nu'ɥ yɥ pa ɥ, mí 'bɥpɥ ja ra hnini Jope n'da ra xisu gue ra 'yεc'yεi, í Tabita, nε í Dorcas ngue rá nde yɥ griego. Nuna ra xisu ε m mε xɯn ngu ran huεcate mí ørpa yá mijɔ'ihɥ. ³⁷ Pε nuya bin zäman'ɥ,

nε bi du. Nu'b_u mí 'berpa rá ja'i, bi jäxp_u bí ja n'da ra t'ots'i magats'i. ³⁸ Nu ra hnini Lida mí hän b_u Jope. Nu'b_u mí 'yøh y_u 'yεc'y_ei, gue 'b_up_u Lida ra Pedro, bi mbεhn'd_u yoho y_un 'yoh_u gue ba ørpa ra ts'edi ba εhe. ³⁹ Nu ra Pedro b_uya 'bex bán 'yoh_u u. Nu'b_u mí zøhø, 'bex bi ts'ixp_u magats'i ja a ra cuarto guerp_u mí 'bä'u y_u hyoya xisu mí zoni. Nε bi 'yut yá he xí t'ørpabi, gue bi 'yørpa ra Dorcas 'b_u mi 'b_ui. ⁴⁰ Pε nu ra Pedro bi xifi:

—Dami pømh_u ts'u n'da z_u ora gätho ah_u.

Nε bin danyahmu nε bin yaui Oja. Nε bi hyant'a gue bi du, bi 'yεmbi:

—Tabita dami ndants'i, bi 'yεmbi.

'Bex bi zøt' rá dä, nε nu'b_u mín nu ra Pedro, bi hyudi. ⁴¹ Nu ra Pedro b_uya bi bentpa rá 'yε nε bi xots'i, bim 'bäi. 'Bex bi zohn'd_u y_u 'yεc'y_ei nε y_u hyoya xisu b_uya:

—Dami nuh_u na xí du, nε bi dambεni ya, bi 'yεmp'u.

⁴² Nu'b_u mí 'yø'u gätho ra hnini Jope, x_un ngu bi 'yεc'y_ei ra Hmu. ⁴³ Nε nu ra Pedro x_un ngu ts'u y_u pa bá cop_u Jope, bám 'b_up_u rá ngu ra Simón. Nu ra Simón ra hoca xindani a.

10

Ra Pedro nε ra hmudofai Cornelio

¹ Mí 'b_up_u n'da ran 'yoh_u í Cornelio, nub_u ra hnini Cesarea. Gue nuna ran 'yoh_u im hmu nangu'e'u n'da munts'i y_u dofai gue'a ní t'εmbi Italiano u. ² Nuna ra Cornelio madague'b_u hing ra judío a, pε nu'a nε gätho 'b_up_u rá ngu mi thande Oja nε mí numansu a. Nzai mi un y_un t'unni y_u

hyoya ne nzai min yaḥu Oja. ³ N'da ra pa mbe hyunde, tengu'bu bi 'ui'bu mi nu n'da ram 'behni Oja mahets'i, bi yarpu ja ra cuarto mi 'bai, bi zofo:

—Cornelio, bi 'yembi.

⁴ Ne nu'bu mi hyandi, bin su ne bi dadi:

—'Be'a ma Hmu.

Nu ram 'behni bi 'yembi:

—Nu'a Oja im ben'i, ne i ø'bu gui yaui, ne in nu Oja 'bu gdi un yan t'unni ya hyoya. ⁵ Nuya, gui phen'da da yan 'yohu bu Jope da dim bu n'da gue ra Simón, ne guet'a ra Pedro a, ne gua penhua. ⁶ Nu'a ra Pedro i 'buhmbu n'da ran 'yohu í Simón gue ra hoca xindani a, ne i 'buru ndendeja. Nu'a da xi'a'i 'be'a gui 'yot'e, bi 'yen'a ram 'behni Oja.

⁷ Nu'bu mi gua'a im ma, 'bex bi mbeng mahets'i ram 'behni. Nu ra Cornelio buya bi zohni yoho ya 'yeh ne n'da ra dofai ngue i numansu Oja, ngue ra 'yeh a. ⁸ Ne nu'bu mi xifi gátho 'be'a bi xih ram 'behni Oja mahets'i, bi mberpu Jope u buya.

⁹ Man'da pa buya mbe huxyadi nu'bu ba epu 'yu yam 'behni ra Cornelio, hantho Jope, nu ra Pedro bi ndexpu thi bu ja ra ze'ts'angu bu mi 'bai, gueru din yaui Oja. ¹⁰ Nu'a ra Pedro emme bin tumanthuhu, ne gátho ní mba mahoqui ran ts'ihme, nu ra Pedro buya bi nu n'da ran t'uti, tengu'bu bi 'ui. ¹¹ Ne bi nu nsoqui mahets'i, ne ba cai tengu n'da ra the'bø't'e xun ndoho gue mfent'i ya ts'at'i. ¹² Ne ba 'yo bu ja ra 'bø't'e hont'a go 'be'a má zu'ue i ja goho ya gua, ne yu zate, ne yu pozu, ne yu doja. ¹³ Nu ra Pedro bi 'yø'a n'da ra nde, bi t'embi:

—Dami ndants'i gui hyo gue gui sa.

¹⁴ Bi da'a ra Pedro:

—Hin'na ma Hmu, nguetho njam'b_u xtá sagä x_un ts'o, gue'a i man nin t'ɛdi hingui ho 'b_u ga sa.

15 Nε bi 'yɛmbi mahø'n'a:

—'Yo guí ɛna hingui ho 'bε'a dá sändä da ts'a, ngue gätho dí hocä _u, bi 'yɛmp'a ra nde.

16 Ná hyundj bi sifi, bi ndex mahø'n'a mahɛts'i ra 'bø't'e. 17 Nu ra Pedro, nu'b_u gätho madí hyonya thoho nε im bɛni 'bε'a ní mba'a xí nu tengu ra t'j, 'bex bi zøh yám 'bɛhni ra Cornelio. Nε mí 'bäp_u thi ja ra goxthi rá ngu ra Simón, nε xí 'yänni hap_u ja'a ra ngu. 18 Nu'b_u mí zøm b_u, bi 'yänni:

—Ha 'b_ucua ra Simón Pedro.

19 Nε gätho nín 'yomfɛni ra Pedro 'bε'a ní mba a xí nu, nu'a rá Hogandähi Ojä bi 'yɛmbi:

—'B_up_u hyu y_un 'yoh_u i hon'i. 20 Dami ndants'i, gui çaj nε gui mbähä _u y_un 'yoh_u, gui tenni nε hin gan su, nguetho nugä bá pɛnhdä _u, bi 'yɛmbi.

21 Nu ra Pedro b_uya bi çap_u mi 'bäh y_un 'yoh_u gue bá pɛnh ra Cornelio, nε bi xifi:

—Nugä guecä guí hongui. 'Bε'a gní hyonj_u.

22 Bi daj_u:

—Nu ra Cornelio ra ng_urpa dof_ui bá pɛncähe. Nu ra Cornelio n'da ra hocjaj'i gue i numansu Ojä. Nε gätho y_u judío i ndømanho nangu'e'a. Nε n'da ram 'bɛhni mahɛts'i bi xi'a da zonh'na'i, gue gui mba b_u rá ngu, nε da t'ømanho 'bε'a gätho gui xifi, bi 'yɛn'_u.

23 Nu ra Pedro bi xifi da y_ur_up_u mbo ra ngu, bin oxp_u b_uya. Nu'b_u mi hyats'i bi mbähä ra Pedro. Nε'_u da y_u 'yɛc'yɛi mí 'b_up_u Jope bi mbähä.

24 Man'da pa b_uya bi zøm b_u ra hnini Cesarea. Nu ra Cornelio xí zohni gätho 'b_up_u ja rá ngu nε yú amigo, ngue dim peti b_u ja rá ngu. Gätho i tøm'b_u.

²⁵ Nu'bu mí zøm bu ja ra goxthi ra Pedro, bá pøn ra Cornelio, bi dadi ne bin danyahmu bi dande. ²⁶ Pe nu ra Pedro bi gu'ts'i ne bi 'yεmbi:

—Dami ndants'i nguetho nugä dran 'yohu tho-hogä tengutho i, bi 'yεna.

²⁷ Ne i yaui gätho án yat'a mbo rá ngu. Ne bi nu xun ngu xím peti bu. ²⁸ Nu ra Pedro bi 'yεmp'u buya:

—Guí pahmbu hin 'yu man t'εdihe dyu judiohe gue dan uans'hü o gue ga cäthe bu ja ni ngumhbu, nguetho hin gyu judío ahü. Pe Ojä xu 'yurcagui gue xinga n'da yu ja'i ga εmhbe hin da zä dan yamanhohe, ogue ga εmfe hingui ho. ²⁹ Janangue'a nu'bu gmí zoncagui, bá εcä ne nte män t'änni dá änni. Nuya dín nde ga paði hanja gá zoncagui, bi 'yεn'a.

³⁰ Nu ra Cornelio bi 'yεm buya:

—Ná goho pa tengu ra ora jabuya, dá ε't' man ts'ihme 'bu män yağä'be Ojä, 'bex bi zø'a n'da ran 'yohu ua dí 'bui, mí he ra pahni di fεxni. ³¹ Ne bi 'yεngui: “Cornelio, Ojä bi 'yøde 'be'a gám ma ne bi nu yun t'unni gá un yu hyoya, ne im bεn'a'i.

³² Nuya guin zohna ra Simón Pedro 'bupu Jope bu ja rá ngu ra Simón ra hoca xindani a, ne i ja rá ngu bu ndendeja. Ne nu'bu da zøcua gan yaui,” εn'a ram 'behni mahεts'i 'bu min zoqui. ³³ Jananjabu dá zonh'na 'i ne xun ho guá εhe. Nuya gäthogähe dí 'buhmbe ua ngue da nuje Ojä, ga øhmbe 'be'a gätho da xije Ojä, gue gui xije, εn'a ra Cornelio.

Bi sih ran ho ma'da'yo a ra Cornelio

³⁴ Nu ra Pedro bi 'yεmp'u:

—Nugä dí paçä ya hingui huahna Ojä to'o da numanho gue'bu ra judío o hing ra judío. ³⁵ Nu

Ojã da zini hønt'a go nda'a ní nde i yã, ngue to'o gãtho da numansu'a, ne to'o i øt' ran ho. ³⁶ Guí pãhmbu ram hma bá pëncãhe Ojã dyu israëlgãhe, dyu judíogãhe, bi ma nanguë ra Jesucristo, gue nu'a di hocpa ní mbui n'da, guehna rá Hmu u gãtho hønt'a go 'bë'a ní nde i yã. ³⁷ Në guí pãhmbu ram hma nanguë ra Jesucristo bi hmam bu gãtho ra häi Judea, bí mbupu Galilea, gue'bu ya xí juah rá 'bëfi ra Xuua Nxixyã gue bi ma di xixyãba yu jã'i. ³⁸ Në guí pãhmbu Ojã bi un rá ts'edi rá Hogandãhi Ojã ra Jesús, ra mangu bu Nazaret. Nu ra Jesús hønbu go hapu bin 'yo mí øt' ran ho, ne gãtho u mín 'yohu ra zĩthu bi hyønbu thi ra zĩthu. Gãtho bi 'yøt'u nguetho min 'youi Ojã. ³⁹ Në nugãhe ma 'bãigãhe a ra Jesús, dí mamhbe majuãni, nguetho dá nuhe 'bë'a gãtho bi 'yøt' ra Jesús nubu ma häihe dyu judíohe, nepu ma ngurpa hninihe Jerusalén. Në m'bejua bi tho, bi guarpu ja ra pont'i. ⁴⁰ Pë Ojã bi xox'a ná hyupa, ne bi japi dá nugãhe xun ho. ⁴¹ Pë njom mi'da bi nu, høngdãhe gue xí huancãhe Ojã. Jananguë dí mamhbe majuãni, gue ya majuãni dán sihmegãhe ra Jesús 'bu mi ndants' 'bu mi du. ⁴² Në nu'a bi mbëncãhe gue ga xihmbe yu jã'i ne ga mamhbe, gue gue'a bi huahn'na Ojã da 'yørupa ran juãnbu yu jã'i 'bui ne'u xun du. ⁴³ Në guehna mím man'a gãtho yú pøngahyã Ojã, gue gãtho to'o da 'yëc'yëi nanguë ra Jesús, da hyãn ra punbi nanguë yú ts'oqui, bi 'yën'a ra Pedro.

Nu'u hing yu judío bin t'un rá Hocandãhi Ojã

⁴⁴ Në i yã ra Pedro, 'bex bá ëh rá Hogandãhi Ojã, gãtho bi gohmbu yu jã'i i øh rá m hma ra Pedro.

⁴⁵ Në nu'u yu judío min 'yohu ra Pedro madí hyonya

thoho 'b_u mí badi bin t'un rá Hogandahi Oja _u hing y_u judío. ⁴⁶ Nguetho bi 'yøde bin ya 'da y_u nde hing yá ndese _u, gue bi 'yεspa Oja 'b_u mí ya. ⁴⁷ Ne bi 'yεn'a ra Pedro, bi 'yänni:

—Ha sä da mba ma hecpi ya 'b_ucua gue hin din xixya, ne ya x_u hyan rá Hogandahi Oja tengugah_u, bi 'yεna.

⁴⁸ Ne bi ma di xixyabi nangué rá thuhu ra Jesu-cristo. M'bejua b_uya bi 'yap ra mate ra Pedro da gohmb_u b_u mi'da y_u pa.

11

Nu ra Pedro i xih y_u 'yεc'yεi b_u Jerusalén hague án zä bi 'yεc'yεi _u hing y_u judío

¹ Ne nu'_u mi'da yá 'bäih_u ra Cristo ne y_u 'yεc'yεi b_u ra häi Judea mí øde gue y_u ja'i hing y_u judío bi hyan rá m hman Oja. ² Pe nu'b_u mí mbeng b_u Judea ra Pedro, ne bi zøm b_u Jerusalén, nu'_u 'da y_u judío y_u 'yεc'yεi b_u, bi z'a ra Pedro. ³ Nu'_u bi xi'a ra Pedro, bi 'yεmbi:

—Hanja gá mba b_u yá ngu y_u ja'i ngue hing y_u judío, ne gán sihmeh_u.

⁴ Nu ra Pedro b_uya bi xifi 'be'a gätho xín ja, gue'b_u mí d_u'mi bi xi Oja gue da zøm b_u rá ngu ra Cornelio. Bi 'yεna:

⁵ —Mí 'bucä b_u ra hnini Jope, ne mí ya gä'be Oja. Dá nugä tengu'b_u dá 'uj, bá çah mahçts'i tengu n'da ra the'bø't'e. Ne bá çai mfent'i goho yá ts'at'i, ne bi zøp_u dí 'b_ui. ⁶ Nu'b_u má handi dá nu hønt'a go 'be'a má zu'uε 'b_ucua ja ra häi. Dá nu'_u ja goho yá gua, y_u zu'uε ne y_u zate ne mi'da. Ne dá nu y_u poz_u ne y_u doja. ⁷ Ne dá ø'a n'da ra nde bi xiqui: “Pedro, dami

ndants'i gui hyo gue gui sa,” bi 'yɛngui. ⁸ “Hin'na ma Hmu,” dá ɛmbi, “nguetho njam'bɯ dá sagä a man nin t'ɛdi ngue hin ga sahe.” ⁹ Pɛ nu ra nde mahɛts'i bi xiqui mahøn'a: “Pɛ 'yo guí ɛna hingui ho 'be'a dí sändä da ts'a, ngue gätho dá hocä yɯ,” bi 'yɛngä a ra nde. ¹⁰ Nhyundï bi 'yøt'e njabɯ, bi mba ra 'bøt't'e bɯ mahɛts'i bɯya. ¹¹ Nɛ 'bexque gue'a ra pa bi zøpɯ hyu yɯn 'yohɯ bɯ ja ra goxthi guepɯ däm 'bucä, gue yɯm 'behni bá nɛxpɯ Cesarea, nɛ bi hyongui. ¹² Nɛ nu'a rá Hogandähi Ojä bi xiqui ga tenni, nɛ nte män t'änni ga änni. Nɛ 'bäcua ya 'dato yɯ 'yɛc'yɛi ngue dá mbähmbe. Nɛ dá cæthe bɯ ja rá ngu n'da ran 'yohɯ í Cornelio. ¹³ Nɛ nu'a bi xije gue bi nu n'da rá m 'behni Ojä mahɛts'i mí 'bäpɯ ja rá ngu, gue bi xifi da mbɛnpɯ ja ra hnini Jope 'da yɯn 'yohɯ, da 'yänni nanguécä. ¹⁴ Nɛ bi xifi gue ga xifi hague dán zä dim pøhø, nɛ'ɯ 'bɯpɯ rá ngu. ¹⁵ Nɛ nu'bɯ mí jua'a bi xic ra Cornelio, dá dɯ'mi dá zocä bɯya. Nɛ nu'bɯ má dɯ'mi dá mangä, nu rá Hogandähi Ojä bá ɛhe nɛ bi gohmbɯ ɯ mí 'bɯpɯ bɯya, tengutho bi 'yørcahɯ rá mbɯdi thofo. ¹⁶ Nɛ nubɯya dá bɛngä rá m hma ra Hmu Jesús nu'bɯ mim ma: “Nu ra Xuua bi xixyá ahɯ ra dehe, pɛ nugä ga 'da ahɯ rá Hogandähi Ojä,” bi 'yɛngähe ra Jesús, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹⁷ Nɛ xø bi 'yɛna:

—Nu'bɯ n'dat'a ran t'unni bi un Ojä ɯ, tengutho bi 'dajɯ 'bɯ ya xtá ɛc'yɛihɯ ra Hmu Jesucristo, ha da zä ga serpä a in nde da 'yøt' Ojä, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹⁸ Nu'bɯ mí 'yø'ɯ yɯ 'yɛc'yɛi 'bɯpɯ Jerusalén 'be'a bi man ra Pedro, him mam bi zɯi pɛ bi 'yɛspa Ojä, nɛ bi 'yɛn'ɯ:

—A, njabu øt Oja 'bu, gue ne'u yu ja'i hing yu judío di japi di päh yún 'yomfëni nangue yú ts'oqui, ngue ne'u din ja ra temazaï u, bi 'yë'n'u.

Nu yu 'yëc'yëi dim peti bu Antioquia

¹⁹ Nu'u 'da yu 'yëc'yëi ngue bi nu ran unbi bu Jerusalén 'bu mí mba ntho ra Esteban, bin 'uëxt'u. Nu'u 'da bi mba bu n'danni yu häi Fenicia nepu Chipre nepu ja ra hnini Antioquia. Bi man rán ho ma'da'yo ra Cristo bu bim 'bui, pe hønt'u yú mijudío hu bi xifi. ²⁰ Pe nu'bu mí zøm bu Antioquia 'da yu mangu bu Chipre nepu Cirene, bi zo'u hing yu judío, gue ne'u bi xifi nangue ra Hmu Jesús. ²¹ Nu'u mí ja ra ts'edi xun ho nangue Oja u, janangue'a xun ngu yu ja'i hing yu judío bi 'yëc'yëi, bi hyese yú t'ëc'yëi, ne bi den'na ra Hmu.

²² Ne bi 'yø'u yu 'yëc'yëi 'bupu Jerusalén gue bi 'yëc'yëi u 'da hing yu judío bu Antioquia. Janangue'a bi mbenpu a ra Bernabé. ²³ Ne nu'bu mí zøm bu, bi nu ngue i nu rá mate Oja yu ja'i i 'bupu. Bin johya rá mbui ra Bernabé buya, ne bi zofo, bi xifi hin da hyegui, pe din 'yomanho bu ja rá 'yu Oja, ne da 'yørpa rá 'bëfi Oja ngue gätho yú mbui. ²⁴ Nuna ra Bernabé n'da ra hocja'i na, ne mí hä rá ts'edi xun ho rá mbui nangue rá Hogandähi Oja in 'youi, ne mí ëc'yëi xun ho. Janangue'a xun ngu mi'da yu ja'i bi 'yëc'yëi ra Hmu.

²⁵ Nubuya, bá pøm bu ra Bernabé, bi mba bu Tarso bi hyom bu ra Saulo. Ne nu'bu mi dñi, bi zixpu Antioquia. ²⁶ Ne n'dajeyu bäm 'buhmi bu, ne mi pa bu ja ram peti ne bi xänbi xun ngu yu ja'i. Gueru ra mbudi bi t'ëmbi yu cristiano u yu 'yëc'yëi, gue mí nde da ma, i ten ra Cristo u.

27 Nu'ɥ yɥ pa ɥ, bá nɛxpɥ Jerusalén 'da yɥ pɔngahya, bi mba bɥ Antioquia. 28 Nu'a n'da í Agabo, bi ndants'i bim 'bäpɥ madím pɛti yɥ 'yɛc'yɛi, nɛ bi ma con rá ts'ɛdi rá Hogandahi Oja. Bi ma gue din ja ra thuhu gätho ra ximhäi. Nɛ nuna bin ja 'bɥ mim hmuts'ɥt'abi bɥ Roma a ra Claudio. 29 Nɛ nu'bɥ mín ja ra thuhu, nu'ɥ yɥ 'yɛc'yɛi bɥ Antioquia bi zänni hangu na ngu ts'ɥ ra mbɛti da badi n'da ngu n'da, gue da 'bɛnpa ɥ yú mi 'yɛc'yɛihɥ 'bɥpɥ ra häi Judea, ngue da mbäx'i ts'ɥ. 30 Nɛ ngubɥ bi 'yɔt'e, bi mbɛnpa ra mbɛti ɥ yú ngurpi yɥ 'yɛc'yɛi bɥ Judea, bi hyax'a ra Bernabé nɛ ra Saulo.

12

Bi tho ra Jacobo nɛ bi mba mfɛnt'i ra Pedro

1 Nu'ɥ yɥ pa ɥ, nu ra ts'ɥt'abi Herodes bi manda da mba mfɛnt'i yɥ 'yɛc'yɛi, bi dɥ'mi di ɥnba ɥ. 2 Nɛ bi manda ngue bi tho ra Jacobo rán 'yohɥ ra Xuua, ra juai í tho a. 3 Nu'bɥ mi bäh ra Herodes gue i numanho yɥ judío hing yɥ 'yɛc'yɛi gue bi hyo ra Jacobo, bi bɛnt'a ra Pedro, nɛ bin theui n'da ra dämpɛti mí sänba Oja ɥ yɥ israel, t'ɛmbi dɔbaxjua. 4 Janangue'a him 'bex bi tho ra Pedro, pɛ bi jot'a fädi. Nɛ bi manda 'dɛ'ma 'dato yú dofui ra Herodes di jamansu ra goxthi, 'da'i goho n'da cɥt'i. Mím bɛn'a ra Herodes xtán zixpɥ 'bɥh yɥ ja'i, mí ɛna xtá hyo bɥ 'bɥ mí gua'a ram pɛti ran dɔbaxjua. 5 Nu ra Pedro guexta'a mí pa m'bädi xɥn ho bɥ ja ra fädi, pɛ nu yú mi 'yɛc'yɛihɥ bim pɛti, nɛ ɛmmɛ bin yaɥɥ Oja nangue ra Pedro.

Oja bi gɥc'a ra Pedro nu'bɥ mí ofädi

⁶ Nu ra xui a gue mi ɛn'a ra Herodes xtán gɥc 'bɥ mí hyats'i, nu ra Pedro mi cāt'inde yoho yɥ dofɥi, nɛ nu'a, nthu't'i yoho yɥ cadena, nɛ bin ɥha. Nɛ xø mí 'bäpɥ mi'da yɥ dofɥi bɥ ja rá goxthi ra fädi. ⁷ N'dahmantho bi zøpɥ 'bɥh ra Pedro n'da ráam 'behni ra Hmu mahɛts'i. Nɛ bi nɛcpɥ mbo ra fädi. Nu ram 'behni bi 'yɥnba rá hyo ra Pedro, bi 'yä'a, nɛ bi 'yɛmbi:

—Ndants'a n'dihi, bi 'yɛmbi.

Nu yɥ cadena bi xosɛ gue'a mán thu't'i rá 'yɛ. ⁸ Nɛ nu ram 'behni bi 'yɛmp'a mahøn'a:

—Dami tɥ't' ni ngɥ't'i nɛ gui 'yɥ't' ni thixfani.

Nu ra Pedro bi 'yøt'e tengu bi si'a. Nɛ xø bi 'yɛmbi:

—Hye ni dɥpahni nɛ gui tɛngui.

⁹ Nu ra Pedro bi dɛn'na ram 'behni, bi bøm bɥya. Pɛ him mí pɥ 'bɥ majuɥni gue'a ráam 'behni Ojɥ bi zits'i, uague tengu'bɥ bi 'uĩtho. ¹⁰ Nɛ nu'bɥ mi thopɥ bí 'bäh rá mbädi yɥ mbädi, nɛ bi thopɥ ná yoho 'bäh yɥ mbädi, bi zøm bɥ bí ja ra jut'it'ɛgui bɥ ja ra 'yu ní mba bɥ hnini. Bi xosɛ ra jut'i nɛ bi bøm bɥya. Nɛ nu'bɥ mín 'yo bɥ 'yu, bi 'ue'a ráam 'behni Ojɥ, bi ts'o'a ra Pedro bɥya. ¹¹ Nu'a ra Pedro, nu'bɥ mi bɥdi 'be'a gätho bin ja, ngue majuɥni nɛ hing ra t'i, bi 'yɛnsɛ:

—Dí pɥsɛgä ya gue ra Hmu mahɛts'i bá pɛhna n'da ráam 'behni, nɛ bá jɥgä bɥ ja rá ts'ɛdi ra ts'ɥt'abi Herodes, nɛ bi yɥngä nangue 'be'a nde xtá 'yørcä ma mijudíohe, bi' yɛnsɛ ra Pedro.

¹² Nɛ nu'bɥ mín 'yomfɛni ts'ɥ, bi mba bɥ ja rá ngu ra María, rá mbe ra Xuuu Marcos, nɛ xɥn ngu madím pɛti bɥ, i yɥhɥ Ojɥ nangue ra Pedro. ¹³ Nɛ

nu'b_u madí jät ra jut'i b_u thi ja ra mbä't'i, bi mba b_u n'da ra hmute, ra 'yεhε, í Rode, gue da badi to'o i 'bäp_u. ¹⁴ Nε nu'b_u mí 'yøp_u rá nde ra Pedro, bi badi to'o, nε εmmε madí johya. Pε him 'bex bi xocuabi nguetho in nde m'bet'o bi xi'a n'dihi y_u ja'i 'b_up_u, gue 'bäp_u ra Pedro b_u ja ra goxthi. ¹⁵ Nu y_u ja'i bi 'yεmbi:

—Guí häte.

Pε nu'a ra hmute guexta'a mi ma gue gue'a ra Pedro. Nε nu'ä bi ma:

—Gue'a rán dahi a.

¹⁶ Pε nu ra Pedro bi thoc thoho di jät ra jut'i, nε nu'b_u mi xocpi nε bi nu gue gue'a ra Pedro, bi hyonya thoho _u. ¹⁷ Pε nu'a ra Pedro bi uanba rá 'yε, ndepe din hε. Nε bi xifi ha án zä bi g_ucp_u ja ra fädi ra Hmu. Nε bi 'yεmp'_u y_u ja'i:

—Dami xihmb_u a man'da ra Jacobo, gue ra Santiago a, nε'_u mi'da y_u 'yεc'yεi 'be'a bin ja, bi 'yεna.

Nε bi bøn'a ra Pedro bi mba n'danni.

¹⁸ Nu'b_u mi hyats'i, εmmε bin ja ran cui, gue'da xnin 'yänthoho y_u dofai, nguetho him bi badi 'be'a bin ja ra Pedro. ¹⁹ Nε nu ra Herodes bi manda dí honi pε him bá thjini. Nε nub_uya bi 'yän'd_u y_u mbängoxthi hague bin ja, nε bi manda ngue da tho'_u b_uya. M'bejua bi bøn'a ra Herodes ra häi Judea, bi mba b_u ja ra hnini Cesarea, nε bäm 'b_up_u.

Bi du a ra Herodes

²⁰ Nε nu ra Herodes εmmε mí numan'_u y_u ja'i 'b_up_u ra hnini Tiro nεp_u Sidón. Pε nu y_u ja'i bim pεti, pε m'bet'o bin amigoh_u ra Blasto, rá m fäts'iui ra ts'ut'abi Herodes. Nε bi sih ra Blasto din hocpah_u a ra Herodes, nguetho jatho dí nεxp_u 'be'a da zi y_u ja'i b_u bí ja rá häi ra Herodes. ²¹ Janangue'a

bi zän man'da ra pa baya, nu ya ja'i bim peti. Nu ra Herodes bi hye rá pahni emme xän ho, ne bi hyupe ja rá mexa, ne bin hõt'ahya. ²² Ne emme bi mbahni ya ja'i ne bi 'yɛn'ɛ:

—Hing rá nde n'da ran 'yohɛ bɛ na ya nɛ, pegue rá nde n'da ra oja, sä ɛn'ɛ.

²³ 'Dahmantho n'da rá m 'bɛhni Oja mahɛts'i bi japi 'bex bin zäman'ɛ ra Herodes, nguetho him bi ma ngue hinga gue'a Oja a, him bi 'yɛspa Oja. 'Bex bi nequi ya zu'ue mbo rá foho, bi du baya.

²⁴ Pe nu rá m Hman Oja bi thoqui bi hma, gätho bɛ n'danni bi 'yøh rá m Hman Oja ya ja'i.

²⁵ Nu ra Bernabé ne ra Saulo, nu'bɛ mi guah yá 'bɛfi, gue bi sifi da hyax ra mbeti bɛ Jerusalén, bá peng baya, bán 'yohɛ ra Xuua Marcos, bi zøpɛ Antioquia mahøn'a.

13

Nu ra Bernabé ne ra Saulo bi damp' ya 'bɛfi ngue bi mamp rá m hman Oja bɛ n'danni ya häi

¹ Nubɛ ra hnini Antioquia mi 'bɛpɛ ya 'yɛc'yɛi ngue nzai dim peti. 'Da'ɛ ya pøngahya, ne 'da'ɛ ya xänbate. Mí 'bɛpɛ ra Bernabé, ne Simón t'ɛmbi Negro, ne ra Lucio ra mɛngu bɛ Cirene. Ne mí 'bɛpɛ ra Manaén, nu'a 'darpɛ bi mba ma tedeui ra Herodes rá ts'ut'abi ra häi Galilea, ne mí 'bɛpɛ ra Saulo. ² N'da ra pa nu'bɛ mí 'yøt' ram peti ɛ, ne mí ɛ't' yän ts'ihmɛ, ne nu'a rá Hogandahi Oja bi 'yɛmp'ɛ:

—Dami 'uejɛ ya yoho yän 'yohɛ, ra Bernabé ne ra Saulo, nguetho xtá huanhdä ɛ da 'yøt' ra 'bɛfi dá xifi, bi 'yɛmbi.

³ Nu'b_u mí 'yε't' y_un ts'ihmε mahø'n'a, bi 'yäp rá_m fäts'i Ojå 'b_u mí dospa rá yå ra Bernabé nε ra Saulo.

Bin 'yεhmb_u b_uya:

—Ojå da zix ah_u, bi 'yεmbi.

Nu'ü bi 'bεhni bi mam b_u rá_m Hman Ojå b_u Chipre

⁴ Nub_uya nu rá Hogandåhi Ojå bi zix'a ra Bernabé nε ra Saulo, bi mba b_u ra hnini Seleucia. Nu'b_u mí nεxp_u, bi hyu ra barco, bi mba b_u ra häi Chipre, ra t'uhäi i ja b_u made ra dejå. ⁵ Nε nu'b_u mi zøm b_u ra hnini Salamina, bi mam b_u rá_m Hman Ojå b_u ja yú nijå y_u judío. Nε ra Xuua Marcos mín 'yoh_u nε bim fäxp_u. ⁶ Nu'b_u mi thop_u gätho ra häi Chipre, bi zøm b_u ja yú hyodi ra hnini Pafos. Nε bin t_umh_u n'da ra judío gue ra båd_i, εna rá pøngahyå Ojå pegue ra hyäte a, nu rá thuhu í Barjesús. ⁷ Nu'a mín 'youi b_u ja rá 'bεfi ra Sergio Paulo, rá ts'ut'abi ra häi b_u. Nu'a ra Sergio Paulo n'da ran 'yoh_u εmmε mí ja rán 'yomfεni x_un ho. Nu'a bi zohna ra Bernabé nε ra Saulo nguetho nde da 'yøh rá_m Hman Ojå. ⁸ Pε nu ra båd_i Barjesús, n'dat'a ra Elimas, bi 'y_u't'a ra ts'ut'abi, nguetho hingui ndepe da 'yεc'yεi a i sifi, nε bin junth_u a ra Bernabé nε ra Saulo. ⁹ Nu ra Saulo, n'dat'a ra Pablo a, n'youi x_un ngu ra ts'edi nangue rá Hogandåhi Ojå a, εmmε bi hyεt'a ran 'yoh_u ngue ra båd_i. ¹⁰ Nε bi 'yεmp'a:

—Nu'i gra ndøhyäte εmmε guín 'youi gätho 'be'a x_un ts'o. Nu'i gra ts'unt'ü i ra dämants'o. Nu'i gadí _ucua 'ü gätho x_un ho. Ha njam'b_u gui 'yε'ts'a gní xih y_u jå'i hingui ho 'b_u da dεn Ojå. ¹¹ Nuya da 'yøt'a'i ran _unbi ra Hmu mahεts'i. Gan xädå gue hin da zå gui nu ran nεqui 'da y_u pa, bi 'yεmp'a ra Pablo.

'Bex bin xädä, bi gä 'bexui rá dä, nε bi hyoni to'o da gurpa rá 'yε'a bɣya. ¹² Nu'bɣ mí nu'a ra ts'ut'abi 'bε'a bin ja, bi hyonya thoho, 'bex bi 'yεc'yεi bɣya, nguetho ya bi bɔdi majuani a rán xädi ra Hmu mahɛts'i ngue mím man'a ra Pablo.

Ra Pablo nε ra Bernabé nubɣ ra hnini Antioquía, gue ra häi Pisidia

¹³ Nu ra Pablo nε'ɣ mín 'yohɣ bi hyu ra barco, bi nεxpɣ Pafos nε bi zøm bɣ Perge bɣ ja ra häi Panfilia. Pε nu ra Xuua Marcos bá ε'a, bá sotho ɣ mín 'yohɣ, nε bá peng mahøn'a bɣ Jerusalén. ¹⁴ Nu ra Pablo nε'a ra Bernabé mín 'youi, bi nεxpɣ Perge bi mba bɣ man'da ra hnini Antioquía bɣ ra häi Pisidia. Nε nu'bɣ mi zøn ra pa ran säya, bi yɣrpɣ ja rá niɣ yɣ judío nε bi hyupɣ ɣ. ¹⁵ Nu'bɣ mi gua'a man'ɣ 'bɣpɣ, ngue rá sɔcuɔ yán t'ɛdi yɣ judío nε rá sɔcuɔ yɣ pøngahya, nu'ɣ di jamansu bɣ ja ra niɣ bi xi'a ra Pablo nε ra Bernabé:

—N'yohɣ aui, nu'bɣ ja aui ts'ɣ n'da ran zofu, dami xije ts'ɣ.

¹⁶ Bi ndants'a ra Pablo bɣya, bim 'bäi, bi uan rá 'yε ngue ndepe da 'yøh yɣ ja'i, nε bi 'yεmbi:

—N'yohɣ ahɣ ma mi'israelhɣ, nε gätho ahɣ guín numansuhɣ Oja, dami 'yøhmbɣ ya. ¹⁷ Nu'a Oja gue dí tenhdɣ dyɣ israelhɣ, bi huan'dɣ mam bombøtahɣ nε bi japi bin xandi xan ngu nu'bɣ mí 'bɣpɣ ra häi Egipto, nε mí 'bɣpɣ tengu yɣ n'dan'yo ja'i. Nε nu Oja bɣya bá jɣc'ɣ nangue rá ts'edi bɣ mi 'bɣi. ¹⁸ Nε madague'a him madí dāp Oja yá mbɣi ɣ 'bɣ min 'yo mbε nyote njɣya bɣ ma'ueni ɣ, pε guehma bin ja rá yembɣi Oja. ¹⁹ Nε bi un'na ra häi Canaán ɣ ma mi'israelhɣ gue di manda zεhε,

'bɥ mí jua'a bi hyo'ɥ yoto yɥ nde xímí 'bɥpɥ. Nɛ bin zám bɥ ma mi'israelhɥ bɥya. ²⁰ Nu Ojɔ bɥya bi japi bim 'bɥh yú zɛ'mi, nɛ goho ciento nɛ yote ma'dɛt'a njɛya madí manda ma mi'israelhɥ, asta gue'bɥ go mím 'bɥh ra pɔngahya Samuel. ²¹ M'bɛjua bi ndese yɥ ja'i n'da ra hmuts'ɥt'abi di manda ɥ. Nɛ bi jap Ojɔ a ra Saúl dim hmuts'ɥt'abi bɥya. Nu ra Saúl, rá ta a ra Cis, gue rá m bombøta ra Benjamín mí 'bɥh maya'bɥ. Nɛ nu'a ra Saúl bim hmuts'ɥt'abi yote njɛya. ²² Nu'bɥ mi 'uec Ojɔ ra Saúl bɥya, bi japi bim hmuts'ɥt'abi ra David. Nɛ mi man Ojɔ, bi 'yɛna: “Nuna ra David, rá ts'ɥnt'ɥ a ra Isaí, ɛmme dín numanho, nguetho da 'yørc a ma pähä nɛ 'be'a gätho dín nde,” bi 'yɛn Ojɔ, bi 'yɛn'a ra Pablo 'bɥ mín zo'ɥ yú mijudíohɥ bɥ ra hnini Antioquia, ra häi Pisidia.

²³ Nɛ bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'yɛna:

—Nɛ gue'a ra David rá m bom'bɛto na ra Jesús gue bá pɛncahɥ Ojɔ, ma pørpatehɥ dyɥ israelhɥ, dyɥ judíohɥ, tengu mí man Ojɔ maya'bɥ. ²⁴ Ya ma guerpɥ di dɥmp'rá 'bɛfi ra Jesús, nu ra Xuua mí xih ma mi'israelhɥ gue din xixya to'o gätho bi päh yú mbɥi nangue yú ts'oqui. ²⁵ Nu'bɥ mi ts'ɥtho da du a ra Xuua, nu'a mí mam buya: “Nu'a gá bɛmhɥ gue guecä pɛ hinga guecä. Pɛ m'bɛjua ba ɛhɛ, nɛ hin dí sɥcä tengu a, nguetho ɛmme xɥn hɛts'i rá ts'ɛdi a,” mí ɛn'a ra Xuua, bi 'yɛn'a ra Pablo.

²⁶ Nɛ bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'yɛna:

—Man 'yohɥ ahɥ, yúm bom'bɛtojɥ ra Abraham, nɛ mi'da ahɥ gue nɛ'ahɥ guí numansuhɥ Ojɔ, guejɥ bá pɛncahɥ na rá m hma Ojɔ, nɛ i ma hague dán zä di pøjɥ. ²⁷ Pɛ nu ma mɛnguhɥ mí 'bɥpɥ Jerusalén, nɛ

yá ngurpi ɸ, him mi paði gue gue'a ra Jesús mí o't' yɸ pɔngahya, madague'bɸ i hmam bɸ ja ma nijahɸ gátho yá pa ran säya. Janangue'a bi 'yɔrpa ra Jesús tengu mán t'o't'i 'bɸ mí yapi gue da hyo. ²⁸ Nu ra Jesús nte min dupate, pɛ bi si'a ra Pilato gue di manda da tho. ²⁹ Nɛ nu'bɸ mí 'yɔrpe 'bɛ'a gátho mán t'o't'i bɸ ja rá m hman Oja, nɛ m'bejua bɸya bi mba ma ca'mi bɸ ja ra pont'i, nɛ bi t'ägui. ³⁰ Pɛ nu Oja m'bejua ts'ɸ bi xoxpɸ 'bɸ'ɸ xɸn du. ³¹ Nɛ nu yɸn 'yohɸ mín 'yohɸ mam'bet'o a ra Jesús 'bɸ mí nɛxpɸ ra häi Galilea, nɛ bi mba bɸ ra dahnini Jerusalén, nɛ guet'ɸ i xih yɸ ja'i ɸ ya.

³² Nɛcä'be dí xi ahɸ ya nangué ra Jesús, ran ho ma'da'yo gue'a mí xi Oja ɸ ma bɔtahɸ 'bɸ mí ma gue 'bɛ'a majuani din ja. ³³ Nɛ gue'a bin ja a ya. Gue bi jacuahɸ 'bɸ mí xox'a ra Jesús, gue guejɸ dyɸm bom'betojɸ ɸ bi xi Oja majuani. Tengu mán t'o't'i bɸ ja rá m Hman Oja, ná yoho ra Salmo, i ɛna: “Nuya nam pa ya, dí ɛ'ts'i'i, da nu'ɸ yɸ ja'i ya gue majuani ma Ts'unt'ɸ i,” mí ɛn Oja 'bɸ mí 'yɛna, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³⁴ Nɛ xɔ bi 'yɛn'a ra Pablo:

—Nɛ bi xox Oja a ra Jesús 'bɸ mí du, nɛ hin da du mahɔn'a. Nɛ gue'a bi man Oja, 'bɸ mí 'yɛna: “Dat'a ra hoganjapi ga 'da'i tengu dá xih majuani ra David,” bi 'yɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³⁵ Nɛ xɔ bi 'yɛna:

—Nɛ gue'a bi mam bɸ man'da ra Salmo gue bi 'yo't'a ra David, bi xi Oja: “Hin gui jap'a ni Hoga Ts'unt'ɸ da 'ya a rá ngɔc'yɛi,” bi 'yɛmbi. ³⁶ Pɛ nu ra David nu'bɸ mí jua'a rá 'bɛfi ngue bi 'yɔrpa rá pähä Oja gátho mí 'bɸcua ja ra häi, bi du. Nɛ 'darpɸ

yán 'yágui yá bōta bi t'águi, ne bi 'ya bɛ rá ngøc'yɛi a bɛya. ³⁷ Pɛ nu'a rá ngøc'yɛi ra Jesús, bi xox Ojɔ a, him bi 'ya a. ³⁸ Ma cu ahɛ, dín nde ahɛ gui pɔhmbɛ, nangue ra Jesús i jajɛ ra punbi nangue ma ts'oquihɛ, ne gue'a dí xi ahɛ a ya. ³⁹ Hønt'a go to'o gahɛ ga dáp ma mbɛihɛ a ra Jesús, din jajɛ ra punbi gátho ma ts'oquihɛ. Ne madague'a dí øthɛ yán t'ɛdi ra Moisés bi xi Ojɔ, pɛ hinga gue'ɛ dí punga ma ts'oquihɛ ɛ. ⁴⁰ Dami 'yɛc'yɛihɛ ra Cristo ya, janangue'a hin gui nuhɛ 'bɛ'a bi man yɛ pøngahyɔ bɛ ja rám Hman Ojɔ, nu'bɛ mí ma:

⁴¹ Damin 'yomfɛnihɛ ts'ɛ a gnán thennate thohɛ, nguetho dí øt'ä n'da ra 'bɛfi nuixte yɛ pa jabɛya guí 'bɛhmbɛ.

Pɛ nu'bɛ hin gui 'yɛc'yɛihɛ 'bɛ 'bo'o i xi ahɛ, gui hyonya thohohɛ 'bɛ bi mba ma ɛn'ni ahɛ, ne gui tuhɛ bɛya.

Gue'a mí man yɛ pøngahyɔ 'bɛ mí 'yɛn Ojɔ, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁴² Ne nu'bɛ mí bøm bɛ ja ra nijɔ ra Pablo ne'a mín 'youi, ne nu'ɛ 'da gue madim pɛti bɛ bi 'yáp ra mate gue da xih mahøn'a 'bɛ ni yoto ɛ, tengu xí xih ya.

⁴³ Ne nu'bɛ mí gua'a ram pɛti bɛ ja ra nijɔ, xɛn ngu yá mijudíohɛ ne'ɛ i ɛc'yɛi tengu yɛ judío, bi den'na ra Pablo ne ra Bernabé. Nu ra Pablo ne ra Bernabé bi xifi ngue di thoqui da 'yɛc'yɛi ra Jesús, gue dí 'dajɛ rá mate Ojɔ a.

⁴⁴ Janangue'a nu'bɛ mí zøn'a hyɔto pa bɛya, ngue ra pa ran säya, mbɛ gátho na ngu yɛ jɔ'i 'bɛpɛ ja ra hnini bim pɛti bɛ, ngue da 'yøh rám Hman Ojɔ mahøn'a. ⁴⁵ Pɛ nu'bɛ mi nu'ɛ yɛ judío ngue ní mba bɛ ja yá nijɔ gátho yɛ jɔ'i, ne bin sɛya ɛ bɛya. Ne bin junthɛ ra Pablo ne mí ɛn'ɛ him majuɔni a bi ma,

nε bi c'aman'ɯ a. ⁴⁶ Nu ra Pablo nε ra Bernabé bi hyut'ran zambɯi nε nts'edi bi ma:

—Bi zān Oja m'bet'o thoho bi sijɯ rām Hman Oja dyɯ judíoɯ, nε hin gá hyamhbɯ. Janangue'a hin nin sähɯ gui hyamhbɯ ra temazaï. Pε ga mbähmbe ga xihmbe yɯ ja'i hing yɯ judío ya. ⁴⁷ Nguetho ra Hmu mahɛts'i bi mbencähe nε mi ma:

Ya dá penh'nahɯ gui xihmbɯ yɯ ja'i hing yɯ judío, din ja ran nequi yú mbɯi.

Nε gätho ra ximhäi gui mamhbɯ Hague dán zä ga yanba yú te yɯ ja'i,

nε gue'a bi xije ra Hmu a, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁴⁸ Nε nu'bɯ mí 'yøh yɯ ja'i ngue hing yɯ judío 'be'a bi man ra Pablo, bin johya yú mbɯi, nε bi 'yɛna:

—Xɯn ho rām Hman Oja, bi 'yɛn'ɯ.

Nε bi 'yɛc'yɛi to'o gätho mán thahni gue din t'un'na ra temazaï. ⁴⁹ Nε nu rām Hman Oja, ya gätho bɯ ja ra häi Pisidia bi hma. ⁵⁰ Pε nu'ɯ 'da yɯ judío bi parpa ɯ 'da yɯ xisu, gue'ɯ 'da mí søm bɯ ja yú nijä nε mí pa nt'ɛspi bɯ ja ra hnini, nε'ɯ mi'da yɯn 'yohɯ gue yɯ ngurpi bɯ ja ra hnini. Nε nu'ɯ bi ɯcra ra Pablo nε ra Bernabé bɯya, nε bi xifi da bøm bɯ ja yú häi. ⁵¹ Janangue'a nu ra Pablo nε ra Bernabé bi huac yú gua yɯ fonthäi, ngue n'da ra hmɛpya nde da ma, da nu rán theui a bi 'yøt'ɯ. Nε bi mba bɯ ja ra hnini Iconio bɯya. ⁵² Pε nu yɯ 'yɛc'yɛi bɯ Pisidia ɛmmε bin johya, nε bi hyä ra ts'edi xɯn ho nangue rá Hogandähi Oja.

14

Ra Pablo nε ra Bernabé nubɯ ra hnini Iconio

¹ Nub_u Iconio, bi y_urp_u ra Pablo nε ra Bernabé b_u ja yá ni_u ja y_u judío, nε bi mam b_u a rá_m Hman Oja. Nε bi ma x_un ho, janangue'a x_un ngu yá mijudío_u bi 'yεc'yεi, nε' u y_u ja'i gue hing y_u judío. ² Pε nu' u 'da y_u judío ngue him bi 'yεc'yεi εmme madin 'y_uth_u u hing y_u judío, bim parbi da z_u' u y_u 'yεc'yεi. ³ Pε nu ra Pablo nε ra Bernabé nya'a bim 'b_urp_u, nguetho x_un ngu bi 'yεc'yεi b_u, nε bi hyut' ran zamb_ui bi ma nangue ra Hmu mahεts'i. Nu ra Hmu bi un yá ts'edi u ngue da 'yøt' y_u hmεpya nε yan t'øt'e nuixte, guerp_u da bah y_u ja'i, Oja in 'yoh_u ra Pablo nε ra Bernabé. ⁴ Pε nu y_u ja'i b_u ja ra hnini bin heque. 'Da' u bi dεn y_u judío hing y_u 'yεc'yεi, nε 'da' u bi dεn ra Pablo nε ra Bernabé. ⁵ Janangue'a, nu y_u ngurpi b_u ja ra hnini bi un ran t'εdi u hing y_u 'yεc'yεi, y_u judío u'da, hing y_u judío u 'da, gue da z_u' u, nε di bat'ado u. ⁶ Pε nu ra Pablo nε ra Bernabé, 'b_u mí badi 'bε'a nde da 'yørpe, bi 'dagui, bi mba b_u ja ra hnini Listra, nεp_u ra hnini Derbe nub_u ra häi Licaonia. Nε bin 'yo gätho ra xεqui b_u. ⁷ Nεp_u bá mam b_u rán ho ma'da'yo ra Cristo b_u u.

Bi mba ma bat'ado ra Pablo b_u Listra

⁸ Nub_u ja ra hnini Listra mí 'b_urp_u n'da ran 'yoh_u, ra dogua, ngue ya xín jab_u 'b_u mim 'b_ui. Nε mí hurp_u nguetho hin jam'b_u bin 'yo. ⁹ Nu ran 'yoh_u i øde 'bε'a bi man ra Pablo. Nu'b_u mí hyεt a ra Pablo, mí pa_ui 'bε'a mí_m bεn'a z_u dogua, ngue ya i εc'yεi gue dí hocpa rá gua ya. ¹⁰ Janangue'a nu ra Pablo nts'edi bi ma:

—Ndants'i gam 'bäi.

Nu ran 'yoh_u b_uya 'bex bi zägui bin 'yo. ¹¹ Ne nu'_u y_u ja'i, nu'_u mín nu 'be'a bi 'yøt'a ra Pablo, nts'edi bi mbafi, ne bin ya yá nde 'u licaonia, bi 'yɛna:

—Nuya y_u oja ya, pe bi nequi tengu'_u y_un 'yoh_u, bi zøcua ja ra häi dí 'b_uhmb_u, bi 'yɛn'_u.

¹² Nu ra Bernabé bi 'yɛmbi tengu rá thuhu yá oja zehɛ ra Júpiter, ximangutho a ra Pablo bi 'yɛmbi tengu rá thuhu yá oja zehɛ ra Mercurio. Nguetho man'da mi ya'a ra Pablo, ne i ɛmbi rá pøngahya ra Júpiter a ra Mercurio. ¹³ Nu'a ra mbäjä b_uya, ngue mí pɛp'a yá oja Júpiter, mí ja b_u n'da ra ngu b_u ndehnini, guɛp_u mí thande ra Júpiter y_u ja'i. Nu'a ra mbäjä ne'_u 'da y_u ja'i bá si y_un dani guɛp_u 'b_uh ra Pablo ne ra Bernabé, ɛmbi ra Mercurio ne ra Júpiter, gue da hyo y_un dani da mbøspe. Ne bá ca y_u døni, gätho da mbøspe. ¹⁴ Pe nu'_u mí b_uh ra Bernabé ne ra Pablo 'be'a i nde da 'yøt'_u y_u ja'i, bi y_urp_u 'b_uh y_u ja'i, bi d_un yá pahni, ndepe da b_uh y_u ja'i hingui numanho 'be'a nde da 'yøt'_u, ne bi 'yɛmbi:

¹⁵ —N'yoh_u ah_u hanja ngub_u gní 'yøth_u. Nguetho dyán 'yoh_u thoho'be, pe bá ɛ'be ua gue dín nde ga xi a'be gui 'yɛs'h_u 'be'a gui øth_u, nguetho säti thoho 'be'a guím bɛmh_u. Nde'b_u gui 'yɛs'h_u gní thandeh_u ɛ gui ɛmf_u y_u oja ua ja ra häi, ne gui thandeh_u majuani Oja. Nguetho gue'a bi 'yøt' mahɛts'i necua ja ra häi ne ra dejä ne gätho i ja ua. ¹⁶ Nu'_u y_u pa bi thogui, Oja bi hyetho y_u ja'i da 'yøzehɛ yá pähä zehɛ. ¹⁷ Pe nu Oja b_uya za i urcah_u rá hogan 'yomfɛni i ørcah_u, gue bí penh ra 'ye ne di japi din ja ma huahih_u, ne di 'daj_u 'be'a dí sih_u ne di 'daj_u ran johya ma mb_uih_u, bi 'yɛn'a ra Pablo.

18 Madague'bu ngubu mí man ra Pablo, pe xun hei bu í hecpa yu ja'i gue hin da mbøspe.

19 Pe bi zøm bu 'da yu judío bá nexpu ra hnini Antioquía bu ja ra häi Pisidia, nepu Iconio, ne nu'u bi parba yu ja'i da zuh ra Pablo ne ra Bernabé. Nu yu ja'i buya bi bat'ado ra Pablo ne bi gurpu häi, bi hyøn'a thi bu ja ra hnini, ne embi gue ya bi du.

20 Pe nu'bu mí zøh yu 'yεc'yei bu 'ben'a ra Pablo, bi ndants' puya, ne bi mba mahøn'a bu ja ra hnini. Nu'bu mí hyax buya bi mbe ra Bernabé bu ja ra hnini Derbe.

21 Nubu ja ra hnini Derbe bi mamp'a rán ho ma'da'yo ra Cristo, ne xun ngu bi 'yεc'yei. Ne nubuya, nu ra Pablo ne ra Bernabé bá nexpu, bi thoh mahøn'a bu ja yu hnini Listra ne Iconio nepu Antioquía bu ra häi Pisidia. 22 Guerpu bi thoqui bi hat ra ts'edi yú mbui yu 'yεc'yei, ne bi xifi di thocta a dí 'yεc'yei, nguetho gätho to'o da yurpu di manda rá ts'edi Oja, jatho da nu xun ngu yun unbi. 23 Ne nubuya nu ra Pablo ne ra Bernabé bi 'ye't' yán ts'ihme 'bu mí huan'du din ngurpi n'da ngu n'da bu ja yum peti. Ne bi 'yär Oja ne da mbäx'u yu ngurpi. Ne bi dáp'a Oja u gätho na ngu u yu 'yεc'yei gue di jamansu, nguetho bi 'yεc'yei Oja u.

Bá peng bu ra Pablo ne ra Bernabé bu Antioquía ra häi Siria

24 Ne nubuya ra Pablo ne ra Bernabé bi thopu ra häi Pisidia ne bi zøm bu ra hnini Perge nubu ra häi Panfilia. 25 Ne guerpu bi mamp'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. M'bejua buya bi mba bu ra hnini Atalia. 26 Guerpu bi hyu ra barco bi mba bu Antioquía bu ra häi Siria, guerpu ra mbadi xí un Oja yú 'befi u, ne xí

t'äp rámp fáts'i Ojã. Nε nuya bi juah ya. ²⁷ Nu'b_u mi zøm b_u, bi ma dim peti y_u 'yεc'yεi, nε bi xifi gätho bi 'yøt'e ngue bi zε'a Ojã, nε bi xifi nε'u hing y_u judío bi jap Ojã bi 'yεc'yεi. ²⁸ Nε nu ra Pablo nε ra Bernabé, nya'a bim 'b_uhmb_u y_u 'yεc'yεi b_u b_uya.

15

Bim peti y_u ng_urpi b_u Jerusalén

¹ Nu'u y_u pa u bi zøm b_u Antioquía 'da y_un 'yoh_u bi nεxp_u ra häi Judea. Nε sä bi xi'u y_u 'yεc'yεi hing y_u judío ngue hingui sä dim pø'a n'da 'b_u hinga nthεqui y_u xifani, tengu bi xänba ra Moisés u y_u judío. ² Nu ra Pablo nε ra Bernabé nts'edi bin junth_u u, janangue'a bi t'εmbi da mba b_u Jerusalén, nε'u mi'da y_u 'yεc'yεi, din yãh_u b_u y_u 'bäih_u ra Cristo nε'u mi'da y_u ng_urpi b_u, nangue 'bε'a bi man'u y_un 'yoh_u.

³ Janangue'a nu'u y_u 'yεc'yεi b_u Antioquía bin 'yεhmb_u b_uya, bi mbεnp_u ja ra 'yu u. Nε nu'b_u mi hyãx ra 'yu ní mba Jerusalén, bi thop_u ja ra häi Fenicia nεp_u ra häi Samaria. Nε nub_u bi thogui, bi xih y_u 'yεc'yεi ngue bi hyε'u y_u t'εc'yεi zεhε u hing y_u judío, nε bi dεn ra Cristo. Nε nu'b_u mí 'yø'u y_u cu nangue ra Cristo 'bε'a bi man ra Pablo, bin johya b_uya.

⁴ Nu ra Pablo nε ra Bernabé nε'u mín 'yoh_u b_uya, bi zøm b_u Jerusalén. Nε nu y_u 'bäih_u ra Cristo nε'u mi'da y_u ng_urpi mi 'b_up_u, nε gätho mi'da y_u 'yεc'yεi, bin johya 'b_u mín nu'u, nε bim petih_u. Nε nu ra Pablo nε ra Bernabé bi ma gätho 'bε'a bi 'yøt'e, ngue bi zε'a Ojã 'b_u mí xi'u hing y_u judío. ⁵ Pε 'da'u y_u

judío, yu fariseo u ngue mí εc'yεi, bim 'bäi ne bi 'yεna:

—Jatho da mba nthεqui yú xifani yu 'yεc'yεi gue hing yu judío, ne da sifi da 'yøt' yán t'εdi ra Moisés, bi 'yεn'u.

⁶ Nu'u yú 'bäih u ra Cristo buya, ne'u mi'da yu ngurpi, bim peti ngue bin 'yän'du 'be'a man'da xun ho da 'yøt'e. ⁷ Ne nu'bu nya'a thoho madín 'yomfεni u, bim 'bä'a ra Pedro, ne bi 'yεna:

—N'yohu ah u, guí pāhmbu gue maya'bu ts'u bi xicä Ojā n'dandj gue ga xi'u 'da yu jā'i hing yu judío ran ho ma'da'yo. Ne nangue dá mangā, bi zā bi 'yøde ne bi 'yεc'yεi. ⁸ Nu Ojā gue i pāpa yú mbui yu jā'i, bi jāu ga pāhmbu i sin'u hing yu judío, nguetho bi un rá Hogandāhi Ojā u, tengu bi 'dajū dyu judío. ⁹ Nu Ojā him bi 'yøt'a n'da ran heque nangueju dyu judío ne'u hing yu judío, pe ne'u bi japi bi bo yú mbui ngue bi 'yεc'yεi. ¹⁰ Nuya hanja guí εmhbu hin da zin Ojā u gue him bi 'yøt' yán t'εdi ra Moisés, pe ya bi zin Ojā u. Nguetho guí εmhbu i jatho da 'yøt'u yan t'εdi, tengu'bu guí hyøspahu n'da ra 'beni, gue hin dá häth u, xinga gue'u mam bombøtah xta hyät'i, bi 'yεn'a ra Pedro.

¹¹ Ne xø bi 'yεna:

—Pe nuju dí εc'yεih u ngue da mba ma pøhøgāhu nangue rá mate ra Hmu Jesús, nguetho'u hing yu judío, bi 'yεn'a ra Pedro.

¹² Ne nubuya bi yā ra Bernabé ne ra Pablo, ne bi xi'u 'be'a gātho bi 'yøt'e nangue rá ts'edi Ojā, yu hmεpya ne yan t'øt'e nuixte ngue bi 'yørp u 'buh yu jā'i hing yu judío. Ne gātho ná yā'u njom bin yā.

13 Nu'b_u mí gua'a bi ma ra Pablo n_e ra Bernabé, nu ra Jacobo Santiago bi 'yεmp'u madim p_eti b_u:

—N'yoh_u ah_u gui 'yøhmb_u ya 'bε'a dí mangä.

14 Nu ra Simón Pedro ya bi xij_u ha ín ja Oj_a ra mb_udi bi huahn'ni 'da y_u j_a'i hing y_u judío ngue da 'yεc'y_ei.

15 N_e ngutho bi man y_u pøngahy_a 'b_u maya'b_u, 'b_u mi 'yo't'i 'bε'a bi man Oj_a.

16 Bi 'yεna:

M'bejua gua pengä mahø'n'a,

n_e ga japi din th_andegui mahø'n'a tengu mi th_andegui nu'b_u mí 'b_uh ra David.

Tengutho 'b_u di hoc mahø'n'a n'da ra nij_a gue x_un yøt'e.

17 N_e gätho mi'da y_u j_a'i da hyongui, guecä dra Hmu mahεts'i.

Gätho to'o y_u j_a'i hing y_u judío ngue ma mb_eti _u, da hyongui.

18 Njab_u bi man Oj_a maya'b_u n_e bi japi bi f_ahya gue'b_u go maya'b_u.

19 Janangue'a dí xi ah_u ya, εn'a ra Jacobo, nde'b_u hin te ga xihmb_u da 'yøt'a x_un hεi _u hing y_u judío, gue nu'u xí hyεε y_u t'εc'y_ei n_e i t_en'na Oj_a. 20 P_e ga oth_u n'da ra søcu_a, n_e ga xihmb_u _u da hyεgui gätho y_un t'øt'e y_u hmite, n_e hin da 'yøt' y_un 'yomt'εni, n_e hin da za ra ngø gue him bi bøn rá ji 'b_u mí tho, n_e hin da zi ra ji. 21 Janangue'a hin di _unba y_u mb_ui to i t_en y_un t'εdi ra Moisés, nguetho x_un ngu y_u j_eya xí thogui i hmam b_u ja y_u nij_a y_u judío y_un t'εdi ra Moisés, gätho y_u hnini i hma 'b_u ra pa ran ts'äya, bi 'yεn'a ra Jacobo.

22 Gätho y_u 'yεc'y_ei n_e y_u 'bäih_u ra Cristo n_e mi'da y_u ng_arpi bi numanho 'bε'a bi man'a ra Jacobo. N_e

mi ɛn'ɥ gue da thanh'ni 'da da 'bɛhni da mbähä ra Pablo nɛ ra Bernabé bɥ Antioquía. Nɛ bi thanh'na ra Judas t'ɛmbi Barsabás nɛ ra Silas, nɛ gue'ɥ 'da yú ngurpi yɥ 'yɛC'yɛi ɥ. ²³ Nɛ nu ra sɔcuɔ ngue bi gɔts'i bi ma:

“Nugähe, ma 'bäigähe a ra Jesucristo, nɛ mi'da gähe gue dyá ngurpigähe, nɛ gätho ni cuje nangué ra Cristo, dí pen'nahɥ ra sɔcuɔ, ma cu ahɥ, nɛ dadí zɛngua ahe. Dadín cuhɥ nangué ra Cristo gyɥ ja'ihɥ ngue hin gyɥ judíohɥ guí 'bɥhmbɥ bɥ Antioquía, nɛpɥ gätho ra häi Siria nɛpɥ ra häi Cilicia. ²⁴ Nugähe dá øhmbe ngue 'da yɥn 'yohɥ bi nɛxua bi mba bɥ, nɛ bi pat'ahɥ nɛ bi xi ahɥ ngue jatho da mba nthɛqui ni xifanihɥ nɛ gui 'yøthɥ rán t'ɛdi ra Moisés. Pɛ nu'ɥ hin dá penhdähe ɥ. ²⁵ Nugähe däm petihe nɛ dá sänhde 'da yɥn 'yohɥ da mbähä ra Pablo nɛ ra Bernabé. ²⁶ Nu ra Pablo nɛ ra Bernabé ɛmmɛ dí numanhohe, nguetho hingui su din 'yo bɥ hapɥ ɛna da tho, ngue da ma nangué ma Hmuhɥ ra Jesucristo. ²⁷ Nɛ dá penhde ra Judas nɛ ra Silas da xi'asɛhɥ 'bɛ'a dá othe. ²⁸ Nguetho rá Hogandähi Oja bi xije, nɛ dá numanhohe, ngue hin ga 'da ahɥ mi'da yɥn t'ɛdi xɥn hɛi gui 'yøthɥ nangué yán t'ɛdi ra Moisés. Hønt' ya zɥ ts'ɥ yɥn t'ɛdi dá ot'ahe. ²⁹ Nuya dí xi ahe ya, ngue hin gui sihɥ 'bɛ'a bi 'bøspa yɥ hmite, xínga gue ra ji gui sihɥ, xínga gue gui sahɥ ra ngø gue him bi bøn ra ji 'bɥ mi tho. Nɛ hin gui 'yøthɥ yɥn 'yomt'ɛni. Nu'bɥ gui hɛhmbɥ gätho 'bɛ'a dí xi ahe, xɥn ho 'bɥ. Oja da mbäx ahɥ. Nɛ hønt'a dí xi ahe ya,” bi 'yɛn'a ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago 'bɥ mi ja ram peti bɥ Jerusalén, bi gax ra Pablo.

30 Ne nub_uya, bi mbähä ra Pablo, ra Bernabé, ne ra Judas, ne ra Silas b_u ja ra hnini Antioquía. Nu'b_u mí zøm b_u, bi ma dí p_eti y_u 'y_ec'y_ei ne bi dä ra s_ocu_a b_uya. 31 Ne nu'b_u mí nu'_u 'b_e'a mí mam b_u ja ra s_ocu_a, bin johya y_u mb_ui nangu_e ran zofo bi sifi, ngue bi hyurpa y_u mb_ui. 32 Nu ra Judas ne ra Silas, ne'_u, y_u p_ongahy_a _u. Ne nangu_e rán zofo _u bi hyurpa y_u mb_ui y_u 'y_ec'y_ei. Ne bi mbäts'i da 'y_ec'y_ei x_un ho. 33 Nu ra Judas ne ra Silas bim 'b_up_u Antioquía 'da y_u pa. M'b_ejua bin 'y_ete y_u 'y_ec'y_ei, bi mb_ehni da mbeng b_u 'b_u'_u ngue bá p_enh'd_u. 34 Ne m'b_ejua him bi nde bi mbeng b_u ra Silas, ne bá cop_u Antioquía. 35 Ne ra Pablo ne ra Bernabé bi gor_u Antioquía. Nu'_u ne'_u gätho mi'da y_u xänbate bin xänbate b_u, ne bi mamp'a rá_m Hman ra Cristo.

Ná yondj bi mba n'danni ra Pablo, bi man rá_m Hman Oj_a

36 Nu'b_u mí tho'i 'da y_u pa, ra Pablo bi 'y_emp'a ra Bernabé:

—Ga mb_e b_u ja n'da ngu n'da y_u hnini xtán 'youi xtám mammi rá_m Hman Oj_a. Ga nuui ma cuh_u nangu_e ra Cristo 'b_e'a di ja'_u.

37 Nu ra Bernabé bi nde da zix'a ra Xuua Marcos. 38 P_e nu ra Pablo him mi nde da zix'a, nguetho nu'a bi 'dap_u Panfilia, ne him bi thoc rá 'b_efi b_u. 39 Ne hinga 'da'angu bi b_em_u ne bin heque. Nu ra Bernabé bi zix'a ra Marcos bi hyu ra barco í mba b_u ra t'_uh_ui Chipre. 40 Nu ra Pablo bi huanh'na ra Silas ngue da mb_e. Ne nu y_u 'y_ec'y_ei b_u Antioquía bin y_ah_u Oj_a, bi 'y_ap rá mate Oj_a nangu_e'_u. Bi mba b_uya. 41 Ne nu'_u bi thop_u ra häi Siria ne p_u Cilicia,

nε nya'a ts'ɯ bim 'bɯpɯ hapɯ bi thogui, gue bi hət
ra ts'edi xɯn ho yɯ 'yɛc'yɛi bɯ.

16

Nu ra Timoteo bin 'yohɯ ra Pablo nε ra Silas

¹ Nu ra Pablo nε ra Silas bi mba bɯ ra hnini Derbe nεpɯ Listra. Nε bin tɯmhɯ bɯ n'da ra 'yɛc'yɛi, ra Timoteo na. Nu rá mbe ra judío, nε ra 'yɛc'yɛi a, pε nu rá ta, ra mɛngu bɯ Grecia a. ² Nu yɯ 'yɛc'yɛi bɯ Listra nεpɯ Iconio bi mamanho nangue ra Timoteo. ³ Nε nu ra Pablo bi nde din 'youi a, janangue'a bi hyɛcpa rá xifani, gue hin di ɯ't' yú mbɯi yɯ judío. Nguetho gátho yɯ judío 'bɯpɯ i pədi ngue rá ta ra mɛngu bɯ Grecia a. ⁴ Nε gátho yɯ hnini bɯ bi thogui bi xih yɯ 'yɛc'yɛi da 'yɔt'e 'be'a bi man ra Jacobo nε yú 'bäihɯ ra Cristo nε yú ngɯpi yɯ 'yɛc'yɛi bɯ Jerusalén, ngue 'be'a xɯn ho da 'yɔt'ɯ hing yɯ judío. ⁵ Nε gátho yɯ 'yɛc'yɛi bi thoctatho bin te yú mbɯi nangue 'be'a bi 'yɛc'yɛi. Nε mpa 'bɯ mpa 'bɯ man'da i hux'a ná ngu yɯ 'yɛc'yɛi.

Nu ra Pablo bi 'uj tengu'bɯ n'da ra mɛngu Macedonia

⁶ Nu'ɯ bi thocpɯ ra häi Frigia nεpɯ ra häi Galacia bɯya, nguetho him bi jap'a rá Hogandəhi Ojə xtá man ram hma bɯ ra häi Asia. ⁷ Nu'bɯ mi zɔm bɯ ra häi Misia ɛna xtá mba bɯ ra häi Bitinia, pε nu rá Hogandəhi Ojə xínga guerpɯ bi japi da mba bɯ. ⁸ Bi thorpɯ ja ra häi Misia bɯya, bi mba bɯ ra hnini Troas bɯ ndendejə. ⁹ Nε nubɯya nu ra Pablo bi nu n'da ran t'uti 'bɯ mín xui, tengu'bɯ ra t'j, ɛna gue'bɯ n'da ran 'yohɯ ra mɛngu Macedonia mí 'bäpɯ ja rá hmi, nε bi 'yɛmbi: “Ba ɛcua ja ra häi Macedonia nε

gui zεje ts'ɥ, bi 'yεna. ¹⁰ Ne nugä dra Lucas, dí o't'ä ra sœcuä i ja ua, dín nde ga mbähmbe bɥ ra Pablo. Ne nangue'a bi t'ut'a ra Pablo, janangue'a 'bex dán sähe ga mbähmbe bɥ ja ra häi Macedonia, nguetho dá haxhe njuani ngue'a Ojä bi zoncähe bɥ, in ndeje ga mamhbe bɥ ran ho ma'da'yo dí yanjɥ a.

Bi zøm bɥ Filipos ra Pablo ne ra Silas

¹¹ Nu'bɥ má pømhbε bɥ Troas dá huhe n'da ra barco ne njuantho dá uεnthe bɥ ja ra t'ähäi Samotracia gue i jabɥ made ra dejä. Nu'bɥ mi hyats'i dá thohmbe bɥ Neápolis. ¹² Dá nexhe bɥ Neápolis bɥya ne dá sømhbε bɥ ra dahnini Filipos, rán guat'i ra häi Roma. Nu ra hnini Filipos man'da ja rá ts'edi xinda gue mi'da yɥ hnini bɥ ra häi Macedonia. Ne däm 'bɥhbε bɥ 'da yɥ pa. ¹³ Ne nu'bɥ ra pa ran säya dá pømhbε bɥ ja ra hnini, dá mbähmbe bɥ ja ra ndendathe guerpɥ zant'a min yähɥ Ojä yɥ jä'i. Ne dá huhmbe bɥ, dá xihmbe rá m Hman Ojä ɥ yɥ xisu ngue madím pɛti bɥ. ¹⁴ Ne nu n'da ra xisu í Lidia ra mεngu bɥ Tiatira, bi 'yøde 'bε'a dá mamhbe. Nu'a ra Lidia ra mbä'bø't'e na, i pä ra 'bø't'e xɥn jɥpoi ngue xɥn ho. Nu'a i εc'yεi ne mi numansu Ojä, janangue'a bi xocua rá mbɥi da 'yøde xɥn ho 'bε'a bi man'a ra Pablo. ¹⁵ Nu ra Lidia bin xixyä bɥya ne gätho 'bɥpɥ rá ngu. M'bejua bi xicähe:

—Nu'bɥ guí εna majuani dí εc'yεi ra Hmu mahεts'i, ba εhmbɥ ua ja ma ngu gam 'bɥhbɥ ua 'da yɥ pa, bi 'yεnje.

Ne bi 'yørcahe ts'edi janangue'a dá mbähmbe.

¹⁶ N'da ra pa nu'bɥ má mbähmbe bɥ zäi bi yähɥ Ojä yɥ jä'i, dán c'athe n'da ra hmute ra 'yεhe. Nu'a man ra 'yøde nangue ra zithu min 'youi, ne mí taha

xan ngu ra mbeti di un'da yá hmu. ¹⁷ Nu'a ra hmute mi ten'na ra Pablo necähe. Bi mbafi bi 'yëna:

—Nuya yæn 'yohæ, yá mbeſi Oja nuixte thofo, i xängahæ hague dán zä dam pøhmbæ, bi 'yëna.

¹⁸ Ne xan ngu yæ pa ngubæ mi øt' ra hmute. Madi xømbæi ra Pablo ne bi xi'a ra zïthu min 'youi ra hmute:

—Nangue rá thuhu ra Jesucristo dami pøm bæ rá mbæi na ra hmute, bi 'yëmbi.

'Bexque bi bøn ra zïthu bæya.

¹⁹ Nu'bæ mí pah yá hmu ra hmute gue him man zä da dæp rán zäbi, bi bent'a ra Pablo ne ra Silas, ne bi zixpæ ja ra tai guerpæ 'bæh yæ ze'mi. ²⁰ Ne nu'bæ mi dä bæ 'bæh yæ ze'mi, bi 'yë'n'æ:

—Nuya yæn 'yohæ 'bæcua, yæ judío ya. Ne in nde di ts'on yæ ja'i 'bæcua ja ma hninihæ. ²¹ Ne i man yæn t'øt'e gue hingui sä ga øthæ, nguetho nuju dyæ romanohæ. Ne hin'yæ man t'ëdi ga øthæ a i xijæ, sä bi 'yë'n'æ yæ yæpate.

²² Ne bi munts' yæ ja'i ngue nde da zæ'æ. Nu yæ ze'mi bæya, bi manda da 'bøcua yá pahni, da mba m'bei ra Pablo ne ra Silas. ²³ Ne nu'bæ mi juadi ngue æmme xí 'bei, bi mba njot'i bæ ja ra fädi. Ne bi sih ra mbängoxthi da mbädi xan ho. ²⁴ Nu'bæ min t'un ran t'ëdi ra mbädi bi zixpæ man'da mbo. Ne bi zæmba yá gua bæ ja ra fädiza.

²⁵ Nu'bæ mi zøm made ra xui bæya, nu ra Pablo ne ra Silas min yæhæ Oja ne bin tuh yá thuhu Oja. Ne gätho mi'da yæ ofädi mi øde. ²⁶ Ne 'dahmantho 'bæ mi mbædi bin ja n'da ra 'yænhæi, gue'bæ go mi guhni yá guangu ra fädi. Gätho yæ jut'i bin xozæhe ne gätho yæ t'egui man thæt'i yæ ofädi bin xozæhe. ²⁷ Ne nu'bæ

mi nuh rá mbängoxthi ra fädi, bi nu gätho nsoqui y_u goxthi, bi g_ux rá juai b_uya gue nde xtín hyose, nguetho mim b_eni ngue _embi gätho xí'da'ü y_u ofädi. 28 P_e nu ra Pablo nts'edi bi mba't'i, bi 'y_embi:

—O gadín ünba zeh_e nguetho gätho dí'b_ucähe ua.

29 N_e nu'a ra mbängoxthi b_uya bi 'y_a'a n'da ra sibi, bi y_ur_u mbo, n_e _emme di fet'i nguetho min su. N_e bi y_ur_u ja rá gua ra Pablo n_e ra Silas. 30 N_e bi g_uc_u thi _u, n_e bi 'y_anni:

—N'yoh_u aui 'b_e'a sä ga øt'ä ngu_er_u da zä dam pøcä, bi 'y_ena.

31 Nu ra Pablo n_e ra Silas bi 'y_embi:

—Dami d_ap ni mb_ui ra Hmu, ra Jesucristo, di pun'na ni ts'oqui, n_e da zimanho i, n_e'_u gätho 'b_ur_u ni ngu, 'b_u di d_ap y_u mb_ui a, bi 'y_embi.

32 Nub_uya bi xih rán ho ma'da'yo ra Cristo n_e gätho 'b_ur_u rá ngu. 33 N_e nu'a ra mbängoxthi n_e gätho 'b_ur_u ja rá ngu bin xixy_a a ra xui a. 34 Nu'a ra mbängoxthi b_uya bi zix'a ra Pablo n_e ra Silas b_u ja rá ngu, n_e bi 'u_ini. N_e'a, n_e gätho 'b_ur_u ja rá ngu _emme bin johya nguetho bi 'y_ec'y_ei Oj_a.

35 Nu'b_u mí hyats'i, nu'_u y_u z_e'mi bi mb_enh'd_u y_u asmayo da xih ra mbängoxthi da b_um b_u ja ra fädi ra Pablo n_e ra Silas. 36 N_e nu'a ra mbängoxthi bi xi'a ra Pablo b_uya:

—Nu y_u z_e'mi bá p_enh ra nde ga xoc'au. Nuya sä gui p_ummi n_e nte gui j_uai, bi 'y_embi.

37 P_e nu ra Pablo bi 'y_embi:

—Nugä'be dí c_a'be ran t'_edi bi b_um b_u Roma, p_e guehma bi 'b_enzagä'be b_u 'b_uh y_u j_a'i, n_e him 'b_e bi juängä'be p_e bi goctä'be. Nuya ha _en'_u gui juägä'be

ngue njon da nu. Hin'na, hingui sä. Bá xifi ba εσε da xogä'be, bi 'yεna.

³⁸ Nu y_u asmayo b_uya bi mba bi xih y_u ze'mi 'be'a bi ma ra Pablo. Nu y_u ze'mi nu'b_u mi 'yøde ngue i çä y_un t'εdi b_u Roma a ra Pablo nε ra Silas b_uya, εmme bin su. ³⁹ Nε nu'b_u bá εh y_u ze'mi b_uya, bi xocuabi nε bi 'yäp ra punbi, nε bi xi'ü:

—'Yørcache ra mate gui pømmi ua ja ra hnini, bi 'yεmbi.

⁴⁰ Pε nu ra Pablo nε ra Silas 'b_u mí bøm b_u ja ra fädi, bi mba b_u ja rá ngu ra Lidia. Nε nu'b_u mi nu y_u cu nanguε ra Cristo, bi hät ra ts'edi y_u mb_ui ü, nε bi mba b_uya.

17

Ran 'yo'ts'i b_u Tesalónica

¹ Nu'a ra Pablo nε ra Silas bi thop_u ja ra hnini Anfípolis nεp_u Apolonia nε bi zøm b_u ja ra hnini Tesalónica. Guep_u Tesalónica bí ja b_u n'da rá nijä y_u judío. ² Nε nhyu semana bim 'b_up_u, nε nu'b_u x_un dät y_u pa ran säya, bi mam b_u rám Hman Ojä a ra Pablo. ³ Nε jante thoho bi xifi x_un ho nanguε ram hma mán t'o't'i maya'b_u, gue gue'a ra Cristo jatho da nu ran ünbi nε da du, nε m'bejua da ndants' mahøn'a b_u 'b_u'ü x_un du.

—Nε gue'a bi nu ra Jesús a mán t'o't'i tengu dí xi ah_u, jananguε'a ga p_uhmb_u gue gue'a ra Cristo rá Thahni Ojä a, bi 'yεm 'b_u mi xänbi.

⁴ Nε nu'ü 'da y_u judío bi däp y_u mb_ui ra Cristo, nε bi dεn'na ra Pablo nε ra Silas. Nε εmme x_un ngu y_u mεngu b_u Grecia ngue mi numansu Ojä bi 'yεc'yεi. Nε x_un ngu y_u xisu y_u mεngu b_u grecia gue

mí hnumansu, bi 'yɛc'yɛi. ⁵ Pɛ 'da y_u judío ngue him mí ɛc'yɛi bin sɛya, nɛ bi zonh'n_u y_u ts'om'bäi bi xifi di parba y_u ja'i, asta gue'b_u gätho ra hnini bi parbi. Nɛ nu'ɥ bi mba b_u rá ngu ra Jasón, bi 'uɛxp_a b_u rá ngu, i hon'a ra Pablo nɛ ra Silas, ɛna da g_uqui gue di dä b_u 'b_uh y_u ja'i. ⁶ Nɛ nu'b_u him mi d_ɛn ra Pablo nɛ ra Silas, bi zix'a ra Jasón, nts'ɛdi bi g_uts'i, nɛ mi'da y_u 'yɛc'yɛi, bi zixp_u 'b_uh y_u zɛ'mi b_u ja ra hnini. Bi mbafi nɛ bi 'yɛna:

—Guehna n'dat'a mbɛmh_u ɥ y_un 'yoh_u gue ya bi ts'oni gätho ra ximhäi, nɛ bi zɔcua ya. ⁷ Nɛ nuna ra Jasón bi säyaba b_u rá ngu. Nɛ nu'ɥ hingui numansu rán t'ɛdi ma ts'ut'abih_u b_u Roma, nguetho ɛn'ɥ i 'b_uh man'da ra ts'ut'abi guehna ra Jesús, bi 'yɛn'ɥ y_u ts'om'bäi.

⁸ Nu y_u ja'i nɛ y_u zɛ'mi bin cuɛ 'b_u mí 'yøde 'bɛ'a bi man'ɥ. ⁹ Nɛ nub_uya nu ra Jasón nɛ'ɥ mi'da bi thɔcua ra mbɛti gue da bøm b_u ja ra hnini ra Pablo nɛ ra Silas, nɛ bi mba ma thøgue b_uya.

Bi zøm b_u Berea ra Pablo nɛ ra Silas

¹⁰ 'Bexque guet'a ra xui a bin 'yɛhm_u y_u 'yɛc'yɛi a ra Pablo nɛ ra Silas. Bi mba b_u ja ra hnini Berea. Nɛ nu'b_u mí zøm b_u, bi mba b_u ja rá nij_a y_u judío.

¹¹ Nu y_u judío gue 'b_up_u, man'da x_un ho y_u mb_ui xinda gue'ɥ 'b_up_u Tesalónica. Nguetho 'bexque bi xoc y_u mb_ui, mí ja ra pähä ngue da hy_an a bi man ra Pablo. Nɛ gätho y_u pa bi nɛh y_u sɔcu_a Oj_a maya'b_u, ngue nde b_u da b_adi 'b_u din theui ɥ i man'a ra Pablo. ¹² Nɛ x_un ngu ɥ bi 'yɛc'yɛi. Nɛ y_u xisu, y_u mɛngu b_u grecia, ngue mi hnumansu, x_un ngu bi 'yɛc'yɛi, ximangut y_un 'yoh_u bi 'yɛc'yɛi. ¹³ Nɛ nu y_u judío b_u Tesalónica nu'b_u mi b_adi gue i man

ran ho ma'da'yo b_u Berea a ra Pablo, bi mba b_u b_uya ngue di parba y_u ja'i. ¹⁴ Pε nu y_u 'yεc'yεi 'bex bi zix'a ra Pablo b_u ndendeja. Pε nu ra Silas nε ra Timoteo bi gop_u Berea. ¹⁵ Nu' u min 'yoh_u ra Pablo bi zixp_u ja ra hnini Atenas b_uya. Nε bi mbeng b_u, nε bi xi'a ra Silas nε ra Timoteo gue ra Pablo ndepe da mba b_u n'dihi b_u 'b_ui.

Bi zoh y_u mεngu Atenas a ra Pablo

¹⁶ Nε nu'b_u min dø'mate ra Pablo b_u Atenas, εmme bi du rá mb_ui 'b_u mín nu gätho ra hnini xí muns' y_u nyogui. ¹⁷ Janangue'a nu ra Pablo bin y_uh_u y_u judío b_u ja ra nija, nε' u mi'da ngue mi thande Oja. Nε gätho y_u pa mi y_uh_u y_u ja'i ngue gätho mi tım b_u ja ra tai. ¹⁸ Nε' u 'da y_un 'yoh_u gue i tenba yá t'εc'yεi zεhε y_u Epicúreos, nε mi'da i tenba yá t'εc'yεi zεhε y_u Estoicos, bin y_uh_u ra Pablo. Nu' u 'da bi ma:

—'Be'a ní mba i man na ra ndemhya n'yoh_u.

Nε' u mi'da bi ma, bi 'yεna:

—Masque im ma ngue 'b_uh mi'da y_u oja, bi 'yεn' u.

Ngub_u bi ma nguetho bi man ra Pablo nangue ra Jesús, nε bi ma ngue bi ndants' 'b_u mi du. ¹⁹ Nu' u bi zix'a ra Pablo b_u ja ra nyuni t'εmbi Areópago b_u ja ra hnini guerp_u zai i hman y_un zofo. Nε bi xi'a ra Pablo:

—'Be'a ní m hma guín nde gui xije, dín nde ga p_uh_umbe. ²⁰ Nguetho guí xije 'dan'yo y_um hma ngue hin dí p_uh_umbe, nε dín nde ga p_uh_umbe 'be'a nám bøn'a, bi 'yεn' u.

²¹ Nguetho y_u mεngu b_u Atenas nε' u mi'da y_u 'damhnini mí 'b_up_u, hønt'a numanho da 'yøt'a, gue da 'yøde 'be'a gue ma' da'yo, nε da ma.

22 Ne nu ra Pablo bi 'bä'inde bu ja ra junta gueru Areópago. Ne bi xi'u:

—N'yohu ahü gyü mænguhu ua Atenas, dá nugä emme guí thandehu yu oja. 23 Nu'bu män 'yogä bu ja ni hninihu dá nugä 'be'a guí thandehu. Ne dá nugä n'da ra mexado gueru guí thandehu man'da ra Oja, ne man t'o't'i bu: “Ra Oja ngue njongui pađi to'o a.” Nuya ga xi ahü ya nanguie ra Oja guí thandehu pe hin guí pađmbu to'o.

24 Nu'a Oja ngue bi 'yöt' ra ximhäi ne gätho 'be'a i ja ua, nu'a gue'a ra Hmu mahęts'i necua ja ra häi. Nu'a hingui 'buru ja yu ngu i hoh yu ja'i. 25 Ne nte di 'bedi, hingui jatho da hyani 'be'a da 'yörpa yu ja'i nguetho gue'a di un ra te ne di un ran zaqui gätho to'o i 'bui. Ne gätho mi'da mahyoni di uni.

26 Ne 'dat'a ra ji bi 'yöt' Oja gätho yu ja'i ngue gätho yu nde, ndepe dim 'bui gätho na ngüni ra ximhäi, ne bi zänba yu pa dim 'bucua ja ra häi, ne bi zänbi haru dim 'bui. 27 Njabu bi 'yöt' Oja, ndepe gätho yu ja'i da hyon'a Oja ngueru da đini. Pe majuani hinga yatho i 'bu Oja 'bu ga homhbu ga pađmbu a. 28 Nguetho nu Oja bi jaju däm 'buhmbu, ne bi jaju dí 'yohu, ne dadí 'yámhbu. Tengu bi man'i 'da ni 'yosöcuahu nu'bu i ęna: “Nuju yú ja'igähu Oja nguetho bi zänni däm 'buhmbu ua,” bi 'yęn'u. 29 Nu'bu gue'a Oja di 'daju ma tehu, hanja gni 'yęmfu Oja a ra hmite ra c'axt'i o gue ra t'axi o gue ra do nt'öt'e ngue yú 'ye yun 'yohu, nanguie yun 'yomfęnise. 30 Pe nu Oja him bi 'yurpa ra güenda 'be'a mim bęnse u yu ja'i 'bu him mi ba Oja mam'bet'o. Pe nuya Oja bi ma ngue gätho yu ja'i di pađ yun 'yomfęni. 31 Nguetho xun zän Oja n'da ra

pa din ja ran t'änni nangue ra ximhäi. Da 'yøt'ran t'änni xən ho n'da ran 'yohə ngue bi huanh Oja. Nuna ran 'yohə, Oja bi xox 'bə mi du, janangue'a da bəh yə ja'i hingui həi da 'yøt' ran juənbi, bi 'yən'a ra Pablo.

³² Nε nu'bə mí 'yø'ə yə ja'i 'bε'a mí man'a ra Pablo, gue bi ndans' 'bə mi du, 'da'ə bin thennate nε 'da'ə mí εna:

—Ga øhmbə mahøn'a nanguehna bi ndants'i.

³³ Nu ra Pablo bi 'uepə bəya. ³⁴ Pε nu'ə 'da bi dεn'na ra Pablo nε bi 'yεc'yεi. Nuna n'da, ra Dionisio na, gue n'da ra zε'mi bə guerpə madím peti yə ja'i bə Areópago. Nε n'da ra xisu, ra Dámaris, nε'ə mi'da bi dεn'na ra Pablo.

18

Bi zøm bə Corinto ra Pablo

¹ M'bejua bəya nu ra Pablo bi bøm bə Atenas, bi mba bə ra hnini Corinto. ² Nε bin tĩmmi bə n'da ra judío í Aquila, ra mεngu ponto. Ja ní søhø bí 'yεpə Roma bə ra häi Italia ra Aquila nε rá xisu Priscila, nguetho nu ra hmuts'ət'abi Claudio bá høn'a thi gätho yə judío bə ra dəhnini Roma. Nu ra Pablo bi mba bá nu'a ra Aquila nε ra Priscila bəya. ³ Nε bin zəm bə yú ngu, nguetho 'dat'a ra 'bεfi i øt'e, i øt' yə ngu'bø't'e. ⁴ Nε gätho yú pa yən säya mí pa bə rá nija yə judío a ra Pablo, nε bi mam bə rá m Hman Oja nε bi hyoni 'bεpə dí 'yεc'yεi yə judío nε'ə hing yə judío.

⁵ Nu'bə bá εpə ra häi Macedonia ra Silas nε ra Timoteo, bi nu ra Pablo gue gätho yə pa εmme mí mam rá m Hman Oja. Mí xänba yə judío ngue gue'a ra Jesús majuəni ra Cristo mí tø'bə yə judío ngue din yənte a. ⁶ Pε nu yə judío bi dε'mi bi εcpa a, nε

bi man y_u ts'ore nangue ra Pablo. Ne nu ra Pablo b_uya bi huac rá pahni, n'da ra hmεpya gue hingui numanho 'bε'a i øt'ε. Bi 'yεmbi:

—Ya ni ts'oqui zεhεh_u ngue hin gá hya_n ra te mazai, tengu'b_u gán hyosεh_u. Nuya hingui pa ma güendagä, nguetho ya dá xi ah_u. Pe nuya ga mbagä ga xih y_u ja'i hing y_u judío, bi 'yεn'a ra Pablo.

⁷ Ne má zä bi bøm b_u ja rá nijä y_u judío a ra Pablo, bi mba b_u ja rá ngu ra Justo. Nu'a, n'da ran 'yoh_u ngue i thande Ojä, ne nu rá ngu, 'darp_u jauri rá nijä y_u judío, ne guerp_u din xänbate b_u mahøn'a. ⁸ Nu ra Crispo, n'da ra ngarp_u b_u ja rá nijä y_u judío, bi 'yεc'yεi ne gätho 'bup_u rá ngu. Ne x_un ngu y_u mengu corinto mi øh ran ho ma'da'yo, ne bi 'yεc'yεi, ne bi mba ma xixyabi. ⁹ Nu ra Hmu mahεts'i bi zo'a ra Pablo b_uya, nu'b_u min xui, tengu'b_u bi 'u_i n'da ra t'i. Ne bi xifi:

—O guín su, pe dami thoqui gan ya, hin gan hεtho, ¹⁰ nguetho dadí hya_n'a'i, ne njon da zä di un'na'i, ne x_un ngu i 'bεcua ja ra hnini da 'yεc'yεigui, bi 'yεn Ojä.

¹¹ Nub_uya nu ra Pablo bi gop_u ja ra hnini Corinto n'da jeya made, ne bi xänba rá_m Hman Ojä u y_u ja'i.

¹² Pe nu'b_u mín ts'ut'abi ra Galión nub_u ra häi Acaya, nu 'da'ε y_u judío bim peti ngue nde da zε'a ra Pablo. Ne bi zix'a ra Pablo b_u 'b_uh ra ts'ut'abi.

¹³ Bi 'yεmbi:

—Nuna ran 'yoh_u na bi xänba y_u ja'i ngue da dande Ojä, pe n'dan'yo im ma, hinga gue'a tengu man t'εdih_u, εn'ε.

¹⁴ Ne nu ra Pablo in nde din ya, pe nu ra ts'ut'abi ra Galión 'bex bi 'yεmp'ε y_u judío:

—Nu'b_u xcuá sih_u na ran 'yoh_u nangue n'da ran ts'o xtá 'yøt na, xcá øcä a guim mamhb_u. ¹⁵ Pε guín cuēh_u nangue rá t'εc'yēi na, ngue nde da xi ah_u to'o gui thāndeh_u, nε nangue nin t'εdi zehēh_u. Hin dí nde dan juānbate nangue nin t'εdi zehēh_u, janangue'a dami hocpa zehēh_u, bi 'yēn'a ra Galión.

¹⁶ Bi 'yet'i, bi hyøn'a thi b_uya. ¹⁷ Nub_uya gātho y_u mēngu b_u ja ra hnini gue hing y_u judío bi bent'a ra Sóstenes, ra ngurpi b_u ja rá nijā y_u judío, nε bi 'benza b_u ja rá hmi ra ts'ut'abi. Pε nu ra ts'ut'abi ra Galión him bi 'yørpamasu.

Bi mbeng b_u ra häi Siria a ra Pablo

¹⁸ Nu ra Pablo b_uya bi thoqui bim 'b_ur_u nya'a ts'u y_u pa mahøn'a b_u Corinto. M'bejua bí 'yē' y_u 'yεc'yēi, bin 'yoh_u ra Aquila nε ra Priscila, nε bi hyu ra barco bi mba ra häi Siria. Nε nu'b_u mí jua'a ra hmεpya gue bi te rá xtā, bi 'yāx rá yā b_uya, gue'a bi 'yørp_u Cencrea. N'da ra hmεpya nangue ram hma xí man ra Pablo gue bi xi Ojā di jā'ts'i. ¹⁹ Nu'b_u mi zøm b_u ra hnini Éfeso ra Pablo, bi zop_u ra Priscila nε ra Aquila nε bi mba b_u rá nijā y_u judío. Nε bi xih y_u judío b_u rán ho ma'da'yo ra Cristo. ²⁰ Nu y_u judío mi ndepe xtán gop_u 'da y_u pa, pε nu ra Pablo him bi nde. ²¹ Bin 'yēte nε bi 'yēmbi:

—Jatho ga mba b_u Jerusalén ga nu b_u ra dāmpeti da 'yøt' ma mijudío_u. Pε nu'b_u rá pähä Ojā gua pengä mahøn'a, bi 'yēna.

Bi nεxp_u, bi hyu n'da ra barco b_uya.

Ná hyundi bi mba n'danni ra Pablo

²² Nub_u Cesarea bi gap_u ra Pablo b_u ja ra barco, nε bi mba b_u Jerusalén, bi zengua y_u 'yεc'yēi b_u ja

ra nijã, nε 'bex bi mba b_u Antioquía. ²³ Nu'b_u mim 'b_up_u 'da y_u pa, bi mba b_u ja n'da ngu n'da y_u hnini b_u ja ra häi Galacia nεp_u Frigia, bi hãt ra ts'edi yá mb_ui y_u 'yεc'yεi 'b_up_u.

Ra Apolos bi mamp rá_m Hman Ojã b_u Éfeso

²⁴ Nu'x_u y_u pa x_u bi zøm b_u Éfeso n'da ra judío, rá thuhu Apolos, ra mεngu b_u ra hnini Alejandría. Nu'a bi bãdi x_un ho rá_m Hman Ojã maya'b_u. ²⁵ Nε bi sãnbi z_u ts'x_u nangue ra Hmu, ra Jesucristo. Nε εmme bin johya nε nts'edi bi ma x_un ho 'b_u min xãnbate, bi ma majuãni nangue ra Jesús. Pε hõnt'a rá_m hma ra Xuua Nxixyã mí pãdi, nε rán xixyã. ²⁶ Nε nu ra Apolos bi hyut'an zamb_ui him bi zu bi mam b_u ja rá nijã y_u judío. Pε nu'b_u mí 'yõh ra Priscila nε ra Aquila 'bε'a man'a, n'danni bi zits'i nε bi xãnbi man'da x_un ho ngue rá 'yu Ojã. ²⁷ Nε nu'b_u mí nde da mba ra Apolos ra häi Acaya, guep_u Corinto, nu y_u cu nangue ra Cristo bi xifi ngue x_un ho da mba. Bi 'yõrpa n'da ra sõcuã da gãts'i, bi xih y_u 'yεc'yεi b_u ngue da zini. Nε nu'b_u mí zøm b_u, bi hãt ra ts'edi yá mb_ui y_u 'yεc'yεi b_u, nε bi mbãts'i gãtho bi 'yεc'yεi rá mate ra Cristo. ²⁸ Nguetho nu'b_u min yãh_u y_u judío gue hing y_u 'yεc'yεi, bi dãha, ngue ya mí yã con rá ts'edi Ojã. Bi 'yuti nangue rá_m Hman Ojã maya'b_u, gue gue'a ra Jesús ra Cristo mí hmam b_u, gue mí tõ'b_u.

19

Bi zøm b_u Éfeso ra Pablo

¹ Nu'b_u mí 'b_up_u Corinto ra Apolos, nε nu ra Pablo b_uya i 'yo gãtho y_u hnini maxõts'e, nε bi zøm

b_u ra hnini Éfeso. Ne bin t̄imhb_u b_u 'da y_u 'yεc'yεi.

² Nu ra Pablo bi 'yän b_uya:

—Ha bin 'da ah_u rá Hogandāhi Ojā nu'b_u gmí 'yεc'yεih_u, bi 'yεna.

Nu'ḡ bi dāti:

—Hin'na, njām'b_u dá øhmbe gue i 'b_uh rá Hogandāhi Ojā, bi 'yεn'ḡ.

³ Nub_uya bi 'yän'na ra Pablo:

—'Bε'a ním hma gá hyāmhb_u 'b_u gmín xixyāh_u, bi 'yεmp'ḡ.

Ne bi 'yεn'ḡ b_uya:

—Tengu thoho bi man ra Xuua Nxixyā, bi yεn'ḡ.

⁴ Ne nu ra Pablo bi 'yεmbi:

—Guim bεmh_u 'bε'a bi man ra Xuua, nguetho nu'a ra Xuua bi xixyā y_u jā'i to'o bi pāh yän 'yomfēni nangue yá ts'oqui, ne bi xih y_u jā'i da 'yεc'yεi n'da ba εε m'bejua, gue ra Jesús ra Cristo na, bi 'yεna.

⁵ Ne nu'b_u mí 'yøh rām hman ra Pablo, nu'ḡ bi mba ma xixyābi nangue rá thuhu ra Hmu Jesús.

⁶ Ne nu'b_u mí dospa yá yā y_u jā'i ra Pablo, bi hyān rá Hogandāhi Ojā ḡ. Ne n'dan'yo y_u nde bin yā'ḡ b_uya, ne bim pøngahyā bi man rām Hman Ojā. ⁷ Ne nu'ḡ y_u jā'i gue bi 'yεc'yεi, í jua'i 'dε'mayoho ḡ.

⁸ Nu ra Pablo bim 'b_up_u nhyuzna b_u Éfeso b_uya. Bi hyut'an zamb_ui bin yā b_u ja rá nijā y_u judío, bi xih y_u jā'i hague dán zä di manda Ojā b_u ja yá mb_ui, ne bi hyoni 'bεp_u dí 'yεc'yεi y_u jā'i. ⁹ Pε nu'ḡ 'da bi ḡ't' yá mb_ui, hingui nde da 'yεc'yεi, ne bi man ra ts'ore nangue rá 'yu Ojā, guerp_u madím peti y_u jā'i. Janangue'a bi 'ue'a ra Pablo b_uya ne bi mbāhā y_u 'yεc'yεi b_u ja n'da ra nguxädi, nu'a ra Tiranno ra

xänbate b_u. Nu'b_u x_um p_on y_u xädi, i cut'a ra Pablo b_uya ne gätho y_u pa m_in xänbate b_u. ¹⁰ Nyo jeya njab_u bi 'yøt'a ra Pablo. Ne gätho y_u ja'i 'b_up_u ja ra häi Asia, y_u judío ne' _u hing y_u judío mí øh ran ho ma'da'yo nangue ra Hmu, ra Jesús. ¹¹ Ne x_un ngu y_un t'øt'e nuixte bi 'yøt'a ra Pablo, ngue bi 'yøt' Oja. ¹² Nguetho bi dä' _u y_u bayu o gue y_u 'bøt'e a ra Pablo, gue' _u bi mb_enpa _u y_un zäman' _u b_uya, ne gätho bi zä, ne bi bøn' _u y_u zïthu min 'yoh_u.

¹³ Nub_uya 'da y_u judío ngue zäi y_u mbonni, ðna paði da hyøn'a thi y_u zïthu, ne sä i ndønra rá thuhu ra Jesús. Bi d_u'mi bi xih y_u zïthu:

—Dami pøni nangue rá thuhu ra Jesús, gue'a ra Jesús i man ra Pablo, sä ðn' _u.

¹⁴ Ne nuya guehya yoto, y_u ts'unt' _u n'da ra judío, ra Esceva, ra hmumbäjä a. Ne nu' _u y_u ts'unt' _u ðna da hyøn'a thi n'da ra zïthu. ¹⁵ Pe nu ra zïthu bi d_uði:

—Nu ra Jesús dí paçä ngue ja rá ts'edi, ne ra Pablo dí paçä ngue ja rá ts'edi, pe nu'eh_u, to'o eh_u, bi 'y_en'a ra zïthu.

¹⁶ Ne nuna ran 'yoh_u min 'youi ra zïthu, bi zäspa maxøts'e guep_u mí 'bä' _u yoto má 'yoh_u, bi d_uha bin tunhd_u ne bi unbi, gätho di d_unba y_u pahni. Ne bi bøm b_u thi y_un 'yoh_u, ya xí unbi gätho, nte he y_u he. ¹⁷ Ne nu'a bin ja, gätho bi t'øp_u ja ra hnini Éfeso. Gätho y_u judío ne' _u hing y_u judío bi 'yøde ne gätho mí ja ra mbidi. Ne gätho bi 'y_es_upa ra Jesús, ra Hmu b_uya.

¹⁸ Ne x_un ngu _u gue mí ðc'y_ei, bi zøm b_u, bi nde da gomanho y_u mb_ui, ne bi dä ra güenda a xí 'yøt'e.

¹⁹ Ne' _u 'da mím baði bá çä y_u søcuä, ngue y_u libro y_un xädi y_u baði, ne bi hyøsp_u ja ra sibi, gätho da

nu'ɯ mí 'bɯpɯ. Nɛ nu'bɯ mi mbede hangu gätho di muui, mbɛ mí jua'a yote ma 'dɛt'a mahuɯhi yɯ mbɛti gue ra t'axi. ²⁰ Nɛ man'da xɯn ngu bi 'yɛc'yɛi rá m hman Ojɔ yɯ jɔ'i bɯ Éfeso, man'da bi fɔdi ja rá ts'ɛdi Ojɔ.

²¹ M'bejua bɯya bi bɛn'a ra Pablo da mba bɯ Jerusalén, pɛ m'bet'o da zøm bɯ ra häi Macedonia, nɛpɯ ra häi Acaya. Nɛ bi 'yɛna:

—Dam 'bɯcä ts'ɯ bɯ Jerusalén, m'bejua ga mbagä bɯ ja ra dɔhnini Roma, bi 'yɛna.

²² Nɛ bi mbɛnpɯ Macedonia ɯ yoho yám fäts'ihɯ, ra Timoteo nɛ ra Erasto, pɛ guesɛ ra Pablo bim 'bɯpɯ mi'da yɯ pa bɯ Éfeso gue ra häi Asia.

Ran 'yo'ts'mahyɔ bɯ Éfeso

²³ Nu yɯ pa ɯ, xɯn ngu bi ndesɯi nangue rá 'yu Ojɔ bɯ Éfeso, ²⁴ Nguetho nu'a n'da ran 'yohɯ í Demetrio, rá 'bɛfi da 'yøt' yɯ zɯ t'ɯngu ngue ra t'axi, ngue yú pøte ra dɔnijɔ guerpɯ i pa nthɔnde ra ojɔ Diana. Nu'a, nɛ'ɯ madím pɛhmbɯ, xɯn ngu bi dɔha nangue ra 'bɛfi i øt'ɯ. ²⁵ Nu ra Demetrio bɯya bi zonh'dɯ 'da'angu ra 'bɛfi mí øthɯ, nɛ bi xifi:

—N'yohɯ ahɯ guí pɔhmbɯ nangue ma 'bɛfihɯ xɯn ngu ra mbɛti dí tɔhmbɯ. ²⁶ Dí nuhɯ nɛ dí øhmbɯ hinga hønt'ua ra hnini Éfeso pɛ gätho ra häi Asia, 'bɛ'a øt' na ra Pablo, i xih yɯ jɔ'i gue nu'ɯ yɯ ojɔ nt'øt'e yú 'yɛ yɯn 'yohɯ ɛmbi ngue hing yɯ ojɔ ɯ. Nɛ xɯn ngu yɯ jɔ'i bi pɔh yán 'yomfɛni nɛ bi 'yɛc'yɛi a bi man ra Pablo. ²⁷ Nuya dán thɛhɯ n'da ra 'yɔnthj, ngue nu ma pøte dí øthɯ njon da dái. Nɛ dim 'bɛh rá ts'ɛdi rá ngu ra ojɔ Diana, ngue i nuixte. Nɛ da t'ɛmbi nte di muui. Pɛ nu'a ra Diana gue'a ojɔ a, nɛ

gätho y_u ja'í 'b_ucua ja ra häi Asia ne gätho ra ximhäi i thände a, sä bi 'y_en'a ra Demetrio.

²⁸ Ne nu'b_u mí 'y_o'_u, emme bi de ra cu_e. Ne nts'edi i mbafi:

—X_un ngu rá ts'edi ra Diana gue ma oja_h dy_u menguh_u ua Éfeso.

²⁹ Ne gätho bi y_untonto gue 'b_up_u ja ra hnini. Ne gätho bin tihí 'dar_u ní mux_u ja n'da ra ngu x_un ndoho, ne bá bent' ra Gayo ne ra Aristarco, bi zix_u, ne nu ra Gayo ne ra Aristarco, y_u mengu b_u Macedonia min 'yoh_u ra Pablo b_u 'yu. ³⁰ Ne'a ra Pablo nde xtá mba b_u 'b_uh y_u ja'í, p_e nu y_u 'y_ec'y_ei bi japi hin da mba. ³¹ Ne 'da'g gue mi ja y_u ts'edi b_u ja ra häi Asia madin amigoh_u ra Pablo, bi mb_enpa ra nde gue hin da mba b_u bí mux y_u ja'í. ³² Ne 'dahma 'dan'yo bi man'_u n'da ngu n'da nguetho gätho bi y_untonto. Ne x_un ngu _u hingui pa_udi hanja bim peti b_u. ³³ Nu ra Alejandro mi 'bä'inde b_u 'b_uh y_u ja'í, bi mba nj_uqui b_u ja y_u hmi y_u ja'í b_uya, nguetho ndep'_u y_u mijudío_u din ya. Nu'a ra Alejandro b_uya bi u_unba rá 'y_e ndepe din h_e y_u ja'í, nguetho nde da xifi nte mán ts'o mí øt' y_u judío. ³⁴ P_e nu'b_u mi nu y_u ja'í ngue ra judío ra Alejandro, mb_e ma nyo ora bi mbafi, ne 'da'ingu bi ma:

—X_un ngu rá ts'edi ra Diana ma oja_h dy_u menguh_u ua Éfeso.

³⁵ Nu ra secretario b_u ja ra hnini b_uya, bi japi ngue bin h_e y_u ja'í, bi xifi:

—Dy_un 'yoh_uh_u, dy_u m_e'efesoh_u, hingui 'b_ucua n'da ran yoh_u gue hingui pa_udi dí jamansuh_u ra oja Diana, guej_u dy_u m_e'efesoh_u, ne gätho dí _espah_u ra

do bi däh mahęts'i, gue rá pøte ra Diana. ³⁶ Nε nuna njo'o da zä da gøni. Janangue'a daman 'yomfęni_u ts'_u nε hin gui 'yøth_u a hin da bømanho. ³⁷ Nu y_un 'yoh_u ngue guá sih_u ua, him bim pę b_u ja rá niją ra oją Diana. Nε him bi man ra ts'ore nangue'a ma ojåh_u ra Diana, bi 'yęna.

³⁸ Nε xø bi 'yęn'a ra secretario:

—Nuna ra Demetrio nε'_u mi'da gue dim pęhmb_u, nu'b_u i ja 'bε'a i nde dí yąpa n'da, nde'b_u gue din yąui b_u ja ra dąngu n'dahma n'da ngu n'da da zä din yąsε. ³⁹ Nε nu'b_u ja man'da guí nde gui 'yøth_u, dami xihmb_u ra zε'mi da 'yøt'a n'da ra junta, guerp_u da mba ma hoqui. ⁴⁰ Nguetho dí su da hnεrcah_u häi 'b_u da t'ąngah_u nangue ra mbahni dá øth_u ra pa jab_uya, nguetho hin'y_u 'bε'a sä ga mamhb_u nangue'a dá øth_u ya, bi 'yęna.

⁴¹ Nε nu'b_u mi gua'a im ma, bi 'yεt' y_u ja'i.

20

Nu ra Pablo bi mba b_u ra häi Macedonia nεp_u ra häi Grecia

¹ Nε nu'b_u min hę nín 'yo'ts'mahyą b_u ra hnini Éfeso, nu ra Pablo bi zonh'd_u y_u 'yęc'yęi. Nε nu'b_u mí un ran zofo, bin 'yęte b_uya, bi mba b_u Macedonia. ² Nε gątho bi zengua y_u'yęc'yęi gątho ra häi Macedonia, bi hąt ra ts'edi y_u mb_ui nangue rá m hman Oją bi xi'_u. Nε m'bejua bi zøm b_u ja ra häi Grecia mahøn'a. ³ Hyuzna bim 'b_up_u, ęna xtá hyu ra barco, gue xtá mba b_u ra häi Siria, pę nu'_u 'da y_u judío ęna xtán dąqui. Nε nu'b_u mí bądi 'bε'a nde xtá t'ørpe, bin 'yomfęni nε bá peng b_u ja ra häi Macedonia. ⁴ Nε min 'yoh_u ra Pablo ra Sópater ra

mɛngu berea a, nɛ'a ra Aristarco nɛ ra Segundo, yɯ mɛngu tesalónica ɯ, nɛ nu ra Gayo ra mɛngu derbe a, nɛ nu'a ra Timoteo nɛ ra Tíquico nɛ ra Trófimo, yɯ mɛngu asia ɯ. ⁵ Nu'ɯ bim 'bɛt'o bi mba ní tɔguahe bɯ ra hnini Troas, nɛ nugä dra Lucascä, dí o't'ra sɔcuä jaua, dín hyɯnbahe ɯ. ⁶ Nu'bɯ mí guah yɯm pɛti nangue ran dɔbaxjua, dá huhe ra barco dá nɛxhe bɯ ra hnini Filipos, nɛɯt'a pa dán 'yohe dá sɔmhbe bɯ Troas guɛpɯ i tɔguahe ɯ mi'da. Nɛ nyoto pa däm 'bɯhmbe bɯ.

Nu ra Pablo i 'bɯpɯ Troas

⁷ Nu'a ra pa domingo däm pɛtihe yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra hnini Troas, dá sihe ra xɛcahmɛ, gue dá bɛmhbe rán dɛte ra Hmu. Nɛ nu'a ra Pablo bi man räm Hman Ojä. Nɛ nya'athoho bin yä gue'bɯ go mi zɔm made ra xui, nguetho da mba 'bɯ bi hyats'i. ⁸ Nɛ ɛmmɛ xɯn ngu ra sibi mí zɔ bɯ ja ra cuarto magäts'i guɛpɯ bim pɛti yɯ jä'i. ⁹ Nɛ huxpɯ ja n'da ra ventana n'da ra ts'ɯnt'ɯ í Eutico, nɛ ɛmmɛ bi ndet'aha, nguetho ra Pablo nya'a bin yä. Nu ra ts'ɯnt'ɯ bi dop ra t'aha, bi dägüi, ná hyu tɔque ra ngu bɯ bi dägüi. Ya xí du 'bɯ mi thäts'i. ¹⁰ Nɛ bi gäh ra Pablo, ní nyɛpɯ 'bɛn'a ra ts'ɯnt'ɯ nɛ bi hyɯfi, nɛ bi xi'ɯ bɯya:

—O di tu ni mbɯihɯ, ya bi dambɛni na.

¹¹ Nu ra Pablo bi ndɛx mahɔn'a bɯ ja ra cuarto bɯya, nɛ dán sihmɛhe. Nɛ nya'a thoho bin yä ra Pablo mahɔn'a, gue'bɯ go mi bɔx ra hyadi, ja bi mba bɯya. ¹² Nɛ nu'bɯ mí ts'ix'a ra ts'ɯnt'ɯ gue bi dägüi, nɛ i te 'bɯ mí zɔm bɯ rá ngu, gätho bin johya ɯ.

Bi mba bɯ Mileto ra Pablo

13 Nugähe dá hugähe ra barco ne dá mbähmbe bu ra hnini Asón nguetho nubu dan c'athe ra Pablo, ngubu bi xije mam'bet'o, gue xí 'yɛn ra Pablo din 'yogua thoho. 14 Ne nu'bu mán tĩmhbe bu Asón a ra Pablo, dá sixhe dá huhe ra barco ne dá sòmhbbe bu ja ra hnini Mitilene. 15 Ne dá nexhe bu, ne man'da pa dá sòmhbbe bu ní hɛ't'a ra t'uhäi Quío gue i jabu made ra deɟa. Ne man'da pa buya dá sòmhbbe bu ra t'uhäi Samos gue i jabu made ra deɟa. Ne dán säyahe ts'u bu ra hnini Trogilio, ne man'da pa buya dá sòmhbbe bu ra hnini Mileto. 16 Nguetho nu ra Pablo bi nde bi thochto bu ra hnini Éfeso, hingui nde din säya bu ra häi Asia. Nguetho di xøni da zøn'a n'dihi bu Jerusalén, ya dí 'buru 'bu ra pa ra dæmpeti t'ɛmbi Pentecostés.

Nu ra Pablo bi zonh'du yu ngurpi yu 'yɛc'yɛi bu Éfeso

17 Ne nu'bu má sòmhbbe bu Mileto, ra Pablo bi ma dín zonh'du yu dæc'yɛi, ngue yu ngurpi yu 'yɛc'yɛi dim peti bu ra hnini Éfeso. 18 Ne nu'bu mi zøpu u, bi 'yɛmp'a ra Pablo:

—Nu'ehu guí pähmbu 'be'a gätho mam 'bui dá øt'ä ua ra häi Asia, asta gue'bu go rá mbudi dá søcä ua. 19 Gätho yu pa dám 'bucä ua dá ørpa rá 'befi ra Hmu mahɛts'i, ne hin dadín 'yɛts'i. Ne xun ngu ma guidä dá fäni gue'bu má hah ma mbui dá äp Oɟa nangue ah. Ne xun ngu ran unbi dá nu ngue bi 'yørcä yu judío. 20 Pe nugä hin te dá cøn'nahu pe dá xi ah gätho 'be'a da mbäx ah. Ne dá xän'nahu bu dim peti yu ɟa'i, ne dá xän'nahu bu ja ni ngumhb. 21 Ne dá xifi xun ho yu judío ne'u hing yu judío, ngue di päh yün 'yomfɛni nangue Oɟa, gue da 'yɛc'yɛi ma

Hmuh_u ra Jesucristo. ²² Pε nuya, rá Hogandāhi Ojā i ørca ra ts'edi ga mbagä b_u Jerusalén, nε hin dí pađi 'be'a gua thocä b_u. ²³ Pε hønt'a dí pačä gue dan ofädi b_u Jerusalén, nε ga nugä x_un ngu y_un _unbi, nguetho guesε rá Hogandāhi Ojā bi xiqui høn_ub_u go hap_u dá thocä b_u ja y_u hnini. ²⁴ Pε hinga guet'a dím bεn'a, hin te di muui ma tesεgä nanguec zεhεgui. Hønt'a ran johya dí nde ga nu 'b_u dá juah ra 'befi bi 'dacä ma Hmuh_u ra Jesús, gue'a ga mangä ran ho ma'da'yo nanguε rá mate Ojā.

²⁵ Nε gätho ah_u dá xi ah_u rá_m Hman Ojā gue 'be_up_u ní mandagah_u Ojā, nε dí pačä xinga n'da ah_u gui nurcah_u ma hmi mahø'n'a. ²⁶ Nuya nam pa ya dí xi ah_u, hingui pa ma güendagä 'b_u gui 'behmb_u rán ho Ojā ya. ²⁷ Nguetho hin te dá cøn'nah_u, gätho dá xi ah_u 'be'a nde Ojā gui paħmb_u. ²⁸ Nuya gui jamansu 'be'a gui 'yøth_u, nε da zä b_u gui jamansuf_u yá mb_ui ni mi 'yεc'yεih_u b_uya. Nε gue'a ra 'befi bi 'da ah_u rá Hogandāhi Ojā, gue gui jamansuf_u yá 'yεc'yεi ra Hmu, gätho ná ngu' _u i 'b_uhmb_u ra Cristo, nguetho rá jise ra Cristo í gurpa yá ts'oqui 'b_u mí du. ²⁹ Pε nu'b_u dá mbagä, dí pačä m'bejua ba ε'i 'da tengu y_u zate, nde da za' _u y_u dε'yo, din jab_u da 'yøt'ah_u gue di _un'na ni mb_uih_u g_uy_u 'yεc'yεih_u. ³⁰ Nε 'da' _u gue guesε ah_u da ndants'i, nε hinga njuantho da man rá_m Hman Ojā, gue da ndep'a dí tεn'd_u mi'da. ³¹ Jananguε'a gui jamansu ni mb_uih_u ngue hin da hyä ah_u _u. Nε guim bεmh_ub_u gue nhyu jεya, ma pa nε ra xui, dá xän'nah_u n'da ngu n'da ah_u, nε εmme dán zoni nanguε ah_u.

³² Nuya dadí dä ah_u Ojā. Nε ga soc'ah_u rá_m Hman Ojā, nu'a i ma nanguε rá mate Ojā, gue'a

ram hma di zet'a ni mb̄ih̄, ne gue'a dín ja ah̄
 gátho i ja Oj̄, tengu tho ̄ gátho mí'da i pa nthahni.
 33 Nugä hin dá nde a ni mb̄etih̄, xínga gue ni
 pahnī. 34 P̄e guí p̄ahmb̄ dá m̄ p̄epzeh̄ ne dá
 undä 'b̄e'a gátho mí hon'̄ dán 'yogähe. 35 Dá øt'ä
 gue dá honse man ts'ih̄m̄, dá ut'ah̄ gue dam
 p̄ehmb̄ ne ga fäxh̄ ̄ hin 'ȳa 'b̄e'a da hyoni. Ne
 gam b̄emh̄b̄ 'b̄e'a bi ma ma Hmuh̄ ra Jesús 'b̄a
 mí 'ȳna: “Man'da di johya ní mb̄i n'da 'b̄a di uni,
 xinda gue'b̄a din t'unna n'da,” ngub̄a bi man ra
 Hmu, bi 'ȳn'a ra Pablo.

36 Ne nu'b̄a mi gua'a rá m̄ hma ra Pablo, bin
 d̄anyahmu gátho mí 'b̄ap̄, ne bin ȳah̄ Oj̄. 37 Ne
 nu'̄a gátho bin zoni, ne bi hȳ'a ra Pablo ne bi z̄spa
 rá 'yogu. 38 Nu'̄a ̄mm̄e bi du ȳá mb̄i, nguetho ra
 Pablo bi xi'̄a him man'dand̄i da nu mah̄n'a. Ne
 nu'̄a bi zix'a ra Pablo b̄a ja ra barco b̄aya.

21

Bi mba b̄a Jerusalén ra Pablo

1 Ne nu'b̄a mán h̄yehmbe ȳa 'ȳc' ȳei, dá huhe ra
 barco, ne n̄juantho 'bex dá s̄mhbe b̄a ja ra t'uh̄i
 Cos gue i ja b̄a made ra dej̄. Ne man'da pa b̄aya
 dá thohmbe b̄a ja ra hnini Pátara. 2 Nub̄a, dá t̄mhbe
 n'da ra barco ní mba b̄a ra häi Fenicia, dá huhe
 b̄aya dá mb̄ähmbe. 3 Ne nu'b̄a má thohmbe nthandi
 thoho ra t'uh̄i Chipre i ja b̄a made ra dej̄, ngäha
 dá mb̄ähmbe dá s̄mhbe b̄a ra häi Siria nub̄a ra
 hnini Tiro, guerp̄a da zoh rá 'b̄eni ra barco. Ne dá
 çahmbe b̄aya, dá mb̄ähmbe b̄a ja ra hnini. 4 Nu'b̄a
 má t̄mhbe b̄a ȳa 'ȳc'ȳei b̄aya, dá m̄ 'b̄ahmbe nyoto
 pa. Ne nu rá Hogand̄ahi Oj̄ bi b̄enba ȳa 'ȳc'ȳei

'be'a da thoh ra Pablo 'bɛ da mba bɛ Jerusalén. Janangue'a bi xifi hin da mba. ⁵ Nɛ nu'bɛ mí gua'a nyoto pa, dá pɔmhbe bɛ. Nɛ gátho yɛ 'yɛc'yɛi, yɛn 'yohɛ nɛ yɛ xisu nɛ yɛ t'ɛhni, dá mbähmbe asta gue dá pɔmhbe bɛ ja ra hnini. Dán dɔnyahmuhe bɛ ja ra ndendejɔ bɛya, nɛ dán yɔhe Ojɔ. ⁶ Nubɛya dán 'yɛhmbe nɛ nugáhe dá huhe ra barco, pɛ nu'ɛ bi mbeng bɛ ja yá ngu.

⁷ Bá nɛxhe bɛ Tiro, dá mbähmbe nɛ dá çahmbe 'bɛ má sɔmhbe bɛ Tolemaida. Nu'bɛ má zɛnguahe yɛ cu, dán tehe bɛ n'da pa. ⁸ Nu'bɛ mi hyats'i, gátho gahe ngue dín 'yohe ra Pablo dá thohmbe bɛ ra dɔhnini Cesarea. Nɛ dán säyahe bɛ ja rá ngu ra Felipe. Nu'a ra Felipe çai mi mam bɛ rán ho ma'da'yo Ojɔ. Nu'a, n'da gue'ɛ yoto má 'yohɛ nthahni mín 'yohɛ ra Esteban. ⁹ Nɛ nu ra Felipe mi 'bɛi goho yá t'ixu him bin thɔti, nɛ nu'ɛ, yɛ pɔngahyɔ ɛ, bi man rá m Hman Ojɔ. ¹⁰ Nɛ nu'bɛ má m 'bɛhmbe bɛ da yɛ pa bi zɔ'a n'da rá pɔngahyɔ Ojɔ í Agabo, bá nɛxpɛ ra häi Judea. ¹¹ Nu'bɛ mi zɔm bɛ dí 'bɛhmbe a, bi gɔspa a rá ngɛt'i ra Pablo nɛ bi duzehe yá gua nɛ yá 'yɛ ra Agabo, nɛ bi ma:

—Nu rá Hogandɔhi Ojɔ bi bɛngä ngue ngubɛ da 'yɔrpa yɛ judío a rá mbeti na ra ngɛt'i bɛ Jerusalén, nɛ dín dä bɛ 'bɛh yɛ jɔ'i ngue hing yɛ judío.

¹² Nu'bɛ má ɔhmbe 'be'a bi man ra Agabo, gátho gahe nɛ yɛ mɛngu bɛ, dá ɔrpahe ra ts'edi hin xtá mba ra Pablo bɛ Jerusalén. ¹³ Nu ra Pablo bi 'yɛm bɛya:

—'Be'a guí ɔthɛ guí zomhbɛ. O gadí ɛngahɛ ma mbɛi. Nugä dadín sägä hɔnt'a go 'be'a da t'ɔrcagui, o

gue da thurqui o gue da thog b_u Jerusalén nangué ra Jesús, ma Hmu.

14 Nε him bi zä dá sãmhbe, dá hethe b_uya nε dá εmhbe:

—Nu'a rá pähä Oja da t'øt'e.

15 Nε m'bejua b_uya dán sähe nε dá mbähmbe ra Pablo b_u Jerusalén. 16 Nε 'da'u y_u 'yεc'yεi b_u Cesarea dá mbähmbe. Nε nu'b_u má sømhbε b_u Jerusalén, nu'u bi zixcähe b_u rá ngu ra Mnasón, ra mεngu chipre. Nε maya'b_u thofo mí εc'yεi ra Mnasón. Guer_u rá ngu dán säyahe.

Bi zεngua ra Jacobo ra Pablo b_u Jerusalén

17 Nu'b_u má sømhbε b_u Jerusalén, nu y_u cu nangué ra Cristo b_u, bi hyu yá mb_ui 'b_u mi nuje, nε bi zimanhoje. 18 Man'da pa b_uya dá mbähmbe ra Pablo dá nuhe ra Jacobo Santiago, nε'u gätho mí 'b_upa, yá ming_urp_uih_u, y_u dαc'yεi. 19 Nu ra Pablo bi zεngua u nε 'bex bi d_u'mi 'dahmi'datho bi ma 'bε'a gätho bi 'yøt' Oja nangué rá 'bεfi ra Pablo, nub_u 'b_uh y_u ja'i ngue hing y_u judío. 20 Nε nu'b_u mi 'yø'u 'bε'a bi man ra Pablo gue bi 'yømanho 'b_u mí sih rá m Hman Oja, εmme bin johya nε bi 'yεspa Oja. Pε nu'u, bi 'yεmbi:

—Pε guí paði, ma z_u cu'i Pablo gue y_u mahuāhi thofo y_u judío i εc'yεi ya, nε gätho i εna jatho da 'yøt' yán t'εdi ra Moisés. 21 Nε nu'u bi sifi 'bε'a gätho gá 'yøt'e. Nε sä εn'u gá xänbi gue gätho da hyeh yán t'εdi ra Moisés u y_u judío gue 'b_upa 'b_uh y_u ja'i hing y_u judío, nε gá xifi ngue hin da mbanthεqui yá xifani, nε hin da 'yøt' yán t'øt'e y_u judío, εn'u. 22 Nuya 'bε'a sä ga øth_u ya, guehma dim peti u ma mi 'yεc'yεih_u y_u judío, gue da gohmahya'a'i,

nguetho da 'yøde ya gá søhø, bi 'yɛmbi. ²³ Nuya nde'bɥ gui 'yøt'e 'bɛ'a ga xi ahe. Nuya 'bɥcua goho yɥn 'yohɥ ngue bi ma da 'yøt'a n'da ran hogui nangue Oja, nɛ jatho da 'yøt'e. Nuya gui 'yøt'e 'bɛ'a da 'yøt'ɥ. ²⁴ Nu'i gue'e gui six bɥya yɥn 'yohɥ, nɛ gui 'yøt'e tengu jatho da 'yøt'ɥ, ngue mí ma n'da ran hogui nangue Oja. Nɛ gätho gui jurpa yú gasto ɥ, gui tämb yɥ dɛ'yo ngue da mbøts'e. Nɛ nubɥya sä gui 'yax ni yaxɥ tengu i øt' yɥ ja'i nu'bɥ xɥn guah yɥ pa yɥn hogui. Nɛ gätho yɥ ja'i sä da baði ngue him majuani'be'a bi man'ɥ 'da nangue'e. Nɛ da bah pɥya nɛ'e guí ten'na rán t'ɛdi ra Moisés. ²⁵ Pɛ nangue yɥ ja'i hing yɥ judío ngue bi 'yɛc'yɛi, ya dá pɛnpahe n'da ra søcuɔ, nɛ dá xihmbe hin da zi 'bɛ'a bi 'bøspa yɥ hmite, xín da za'a ra ngø ngue him bi bøn rá ji, xín da zi ra ji. Nɛ hin da 'yøt' yɥn 'yomt'ɛni, bi 'yɛn'a ra Jacobo Santiago.

Bi mba mfɛnt'i ra Pablo bɥ danija Jerusalén

²⁶ Nu ra Pablo bi zix'ɥ yɥn 'yohɥ bɥya, nɛ bi 'yøt'e tengu bi 'yøt'ɥ. Nɛ bi mbähä bɥ mbo yú danija yɥ judío, ngue da ma nda'a ní pa da guah yú pa ran hogui. Nɛ bi ma nda'a ní pa di un yɥ 'bøts'e.

²⁷ Hin ɛ ní zøn'a yoto pa mi juah ran hogui, nu yɥ judío gue hing yɥ 'yɛc'yɛi, yɥ mɛngu ra häi Asia, bi nu bɥ mbo ra danija ra Pablo. Nu'ɥ bi parba yɥ ja'i nɛ bi bent' ra Pablo. ²⁸ Bi mbafi:

—N'yohɥ ahɥ dyɥ israelhɥ, dami zeje gam bɛnthɥ na ran 'yohɥ 'bäcua, i xänba yɥ ja'i hønɥ go hapɥ i pa ngue hingui hojɥ, nɛ ɛna nte di muui yɥn t'ɛdi ra Moisés nɛ nte di muui ma danijaɥ. Nɛ hinga hønt'a bi 'yøt'e, pɛ man'da, bá si ua mbo ra danija

y_u ja'i ngue hing y_u judío. Janangue'a bi ts'on'a ra hoganija ngue majapi, sä εn'ε.

²⁹ Nguetho mi nu min 'youi ra Pablo b_u ja ra hnini n'da ra mεngu éfeso í Tróximo. Ne mi manse ngue εmbi bi zixp_u mbo ra danija.

³⁰ Ne nub_uya gätho ra hnini bin ja n'da ran 'yo'ts'i, ne gätho ní muxp_u 'bäh ra Pablo, bi bent'i, bi g_ucp_u thi ra danija. Ne 'bex bi gut' y_u nija. ³¹ Ne nu'b_u mí zäpi εna xtá h_uo ra Pablo, nu ra hmudof_ui mí øde ngue gätho ra hnini Jerusalén bin 'yo'ts'i.

³² Nu'a 'bex bi zix'ε y_u dof_ui ne gätho y_u hmudof_ui, ne bi mba n'dihi b_u 'b_uh y_u ja'i. Ne nu'b_u mi nu y_u ja'i gue mba b_u y_u dof_ui ne y_u hmudof_ui, 'bex bin hε ním 'benza ra Pablo. ³³ Ne nu'a ra hmudof_ui b_uya bi bent' ra Pablo εna da got'i, ne bi manda ngue da mba nthät'i yoho y_u cadena. M'bejua bi t'än'd_u, ne bi t'εmp'ε:

—To'o na, 'be'a bi 'yøt'na.

³⁴ Pe nu y_u ja'i εmme madí mbahni ne gätho 'dahma 'dan'yo bi ma. Janangue'a nu ra hmudof_ui him mi sä da badi hanja bin 'yo'ts'i. Bi manda ngue da zixp_u ja ra ngundof_ui a b_uya. ³⁵ Ne nu'b_u mí zøm b_u ja rá 'dede ra ngu, bi dux'ε y_u dof_ui a ra Pablo, nguetho nu y_u ja'i man'da nde da bent'i mahøn'a.

³⁶ Nguetho x_un ngu y_u ja'i bi denni bi mbafi:

—Dami hyoh_u, εn'ε.

Nu ra Pablo bin juqn zεhe b_u ja y_u hmi y_u ja'i

³⁷ Ne nu'b_u manguer_u da zixp_u mbo ja rá ngu ra Pablo bi 'yän'na ra hmudof_ui:

—Dami 'yørqui ts'ε ra mate dan y_uqui ts'ε, bi 'yεna.

Nu ra dof_ui bi dadi:

—Ha guí p_u'a rá nde y_u griego.

—Haha, bi yɛn'a ra Pablo.

³⁸ —Oh, ha hinga gue'e gra mɛngu Egipto, ngue gá dɔp'a n'da ran 'yo'ts'i nɛ gá sixpɔ ma'ueni goho mahuahi yɔn 'yohɔ ngue yɔ hyodu, bi 'yɛmbi.

³⁹ Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, hinga guecä. Nugä dra judiögä nɛ dra mɛngu Tarso, n'da ra dahnini ngue ja rá ts'ɛdi bɔ ja ra häi Cilicia. Nuya dí ä'a n'da ra mate ngue ga xicä ts'ɔ yɔ ja'i.

⁴⁰ Nu ra hmudofɔi bi un ran t'ɛdi. Nubɔya, nu ra Pablo bí 'bäpɔ ja ra 'dede, nɛ bi uɔ'ts' rá 'yɛ ndepe din hɛ yɔ ja'i. Nɛ nu'bɔ min hɛ, bi zofo nangue yú ndesɛ ɔ, gue yú nde ra hebreo, bi 'yɛna:

22

¹ —N'yohɔ ahɔ, gyɔ ta ahɔ, gui 'yøhmbɔ 'bɛ'a ga xi ahɔ ya, bi 'yɛn'a ra Pablo 'bɔ mi dɔ'mi bin yɔ.

² Nɛ nu'bɔ mi 'yø'ɔ ngue bi ts'ofɔ nangue yú ndesɛ ra hebreo, man'da bin hɛ. Nu ra Pablo bi 'yɛm bɔya:

³ —Nugä dra judiögä, däm 'bɔcä bɔ Tarso, nubɔ ra häi Cilicia, nɛ bi mba ma tedegä ua Jerusalén. Nɛ dán xäcä rán xädi ra Gamaliel, nɛ dán xäcä xɔn ho yún t'ɛdi ɔ ma ngarpa bøtahɔ. Nɛ ɛmmɛ mi ɛhyagä nangue rá 'bɛfi Oja ngue gätho ma mbɔi, tengutho ahɔ ya. ⁴ Nɛ madí undä ran ɔnbi to'o gätho mi ɛc'yɛi ra Jesús, nɛ 'da'ɔ dá ho nɛ'ɔ mi'da, yɔn 'yohɔ nɛ'ɔ yɔ xisu dá sixpɔ fädi. ⁵ Nu ra hmumbäjä nɛ yɔ dɔc'yɛi da zä din juanni 'bɛ'a xtä øt'ä, nguetho dá çamba yú søcuɔ bi 'dacä, gue mí ɛna xcá un yɔ ngarpi bɔ ja yú nijä ma mijudiöhɔ bɔ Damasco. Nɛ dá hax ra 'yu dá mba bɔ Damasco. Nu ra søcuɔ dá jɔcä ngue'a

ran t'ɛdi ga cot'a fädi y_u 'yɛc'yɛi, nɛ dí ɛna xcuá si ua Jerusalén, ngue xtá nu ua ran ɛnbi.

Nu ra Pablo bi ma ha bin jab_u í 'yɛc'yɛi

⁶ Nɛ nu'b_u mán 'yogä b_u 'yu hänb_u Damasco, tengu'b_u mbɛ huxyadi, bá cã n'da ra nyot'i mahɛts'i, ngue nts'edi bi hyärp_u dí 'bäi. ⁷ Nugä dá tãng b_u häi, nɛ dá ø'a n'da ra nde bi xiqui: “Saulo, Saulo, hanja gní ɛngagui,” bi 'yɛngui. ⁸ Nɛ dá tãti: “To'o i ma Hmu.” Nɛ nu'a bi xiqui: “Nugä dra Jesús, dra mɛngu nazaret, guecä gadí ɛngagui.” ⁹ Nɛ nu'ɛ 'da mín 'yogähe bi nu'a ra nyot'i, pɛ him bi 'yø'a ra nde ngue bi zocä. ¹⁰ Nɛ dá änni: “Ma Hmu 'bɛ'a sä ga øt'ä.” Nɛ nu ra Hmu bi 'yɛngui: “Dami ndants'i ní mba b_u Damasco, nub_u, da si'a b_u 'bɛ'a gätho dá sän'ni'i gui 'yøt'e.” ¹¹ Nɛ nugä 'bex dán xädä nangue'a ra nyot'i, nɛ nu'ɛ mín 'yogähe bi gərca ma 'yɛ, nɛ dá sømhbɛ b_u ja ra hnini Damasco.

¹² Nɛ mi 'bɛrp_u n'da ra hocjã'í í Ananías, ngue mi tɛnni xɛn ho yún t'ɛdi ra Moisés. Nɛ gätho y_u judío mi 'bɛrp_u mi numanho a. ¹³ Nu ra Ananías bi zørp_u dãm 'bɛcä, nɛ bi xiqui: “Ma cu'i Saulo, dami hyand ran nɛqui ni dä ya.” Nɛ 'bex bi zø ma dä, nɛ bi zä dá nu a ran 'yoh_u b_uya. ¹⁴ Nɛ bi xiqui: “Nu'a Ojã mi tãnde ma ngɛrpa bøtah_u bi huahn'na'i ngue gui pãdi 'bɛ'a rá pähä a. Nɛ bi ja'a'i gá nu rá Hoga Ts'unt'ɛ, nɛ bi ja'a'i ngue gá 'yørpa rá nde a. ¹⁵ Nuya gui mam b_u 'bɛh y_u jã'i 'bɛ'a gá nu nɛ 'bɛ'a gá 'yøde. ¹⁶ Nɛ hin'y_u 'bɛ'a man'da gui tø'mi, dami ndants'i gan xixyã, gui 'yɛc'yɛi majuãni a ra Hmu ngue di 'uec'a'ɛ ni ts'oqui nangue rá thuhu a ra Hmu,” bi 'yɛngä ra Ananías, bi 'yɛn'a ra Pablo.

Bi man ra Pablo hanja bi mba b_u 'b_u'_h hing y_u judío

¹⁷ Nε xø bi 'yεna:

—Nε nu'b_u jãmbá pengä ua Jerusalén, dán ya'be Oja b_u mbo ra ðañija, nε nu Oja bi jacä dá nu tengu n'da ra t'j. ¹⁸ Nε dá nugä ra Hmu, bi 'yεngui: “Dahmantho dami pøngua Jerusalén, nguetho hin da t'ørpamasu 'be'a gui ma nanguecä.” ¹⁹ Nε dá xi'a: “Ma Hmu, nu'ü ma mēnguhe ua gätho i paði 'be'a gätho dá øt'ä, dá mba b_u gätho ma nijahe, nε dá ünba ü gätho bi 'yεc'yēi i, nε dá cot'a fädi ü. ²⁰ Nε nu'b_u mi mba ntho ra Esteban mi 'bäcä b_u, nε 'da'angu dá bεmhbe ü bin hote, nε dá jamansup yá pahni ü.” ²¹ Pε nu ra Hmu bi xiqui: “Ní mba, nguetho ga pēnh'na b_u yab_u guer_u 'b_u'_h y_u ja'i ngue hing y_u judío,” ngub_u bi xiqui, bi 'yεn'a ra Pablo.

Nu ra Pablo bi mba ma dä b_u 'b_u'_h y_u hmudof_ui

²² Nu'ü bi 'yømanho 'be'a bi man'a ra Pablo, asta gue'b_u mí ma da mba b_u 'b_u'_h y_u ja'i hing y_u judío. Nub_uya bin cuε'ü y_u judío i 'bäp_u gue hing y_u 'yεc'yēi, bi mbafi nε bi 'yεna:

—Dá tho na ran 'yoh_u, man'da xun ho 'b_u hin di thoqui dim 'b_ui, bi 'yεn'ü.

²³ Man'da bi mbafi bi huä't' yá pahni nε bi 'yents' y_u fonthäi. ²⁴ Nu ra hmudof_ui bi manda da ts'ixp_u mbo ra Pablo, nε bi manda da mba m'bei, ngue ndep'a dín juan'na ra Pablo hanja ná mba'ü y_u ja'i. ²⁵ Nε nu'b_u i pa nthät'i ra Pablo ngue ra xifani, bi 'yän'na ra dof_ui ngue mi 'bäp_u:

—Ha i ja nin t'ε dih_u gui fe'a n'da ra romano nu'b_u hin ní t'ørpa ran juanbi, bi 'yεn'a ra Pablo.

26 Nε nu'bu mi 'yø'a ra dofui a bi man ra Pablo, bi mba bá xi'a rá hmu ne bi 'yεmbi:

—Dami jamansu 'be'a guí ørpa na ran 'yohu, n'da ra romano na.

27 Nε bá ε'a ra hmudofui buya, bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha majuani gue'e gra romano.

Nu ra Pablo bi dadi:

—Haha, bi 'yεna.

28 Nu ra hmudofui bi 'yεmp'a:

—Xun ngu ra mbeti dá jut'ä ngue dán romanogä.

Nu ra Pablo bi xi'a:

—Pe nugä mbadi thoho ma ta bin t'un ran t'edi gue din romano, janangue'a man'da dra romanogä.

29 Nε nu'a ra hmudofui bin su nguetho ya xí du't'i ne nu'a ra Pablo ra romano na. Janangue'a nu'u nte bi 'yørpa ra Pablo, εna xtá mbei.

Nu ra Pablo mi 'bäpü ja rá junta u yü hmumbäjä yu judío

30 Nε nu'bu mi hyats'i, nu ra hmudofui nde da badi hanja í yarp'u yu judío, bi xocta'a ra Pablo män thu't'i, ne bi manda dim peti yu hmumbäjä ne yü ngurpi yu judío. Nε bi zix'a ra Pablo bu dim peti.

23

1 Nu ra Pablo εmme madín hyεthu bu, ne bi xifi:

—N'yohu ahü, nugä zai dí øt'ä'a i xicpa ma mbai Oja, asta gue ra pa jabuya, bi 'yεm 'bu mí du'mi din ya.

2 Pe nu ra Ananías, ra dambäjä, bi xi'u gue 'darpü mi 'bähmbü ra Pablo, da mberpa rá nde. 3 Nu ra Pablo bi xi'a ra Ananías buya:

—Oja da mber'a'i nguetho yoho ni mbai. Sä guí emhbu hin dá øt' yun t'edi, pe go gue'ahu hin guí øthu yun t'edi, ngue gadi manda da 'berca ma nde.

⁴ Ne nu'u 'darpu mi 'bähi bi 'yemi:

—Hanja gni that'a ra dambaja ngue bi huahn'na Oja.

⁵ Ra Pablo bi dadi:

—Cu ah, hin di pacä ngue ra dambaja a, nu'bu xcä pacä hin xcä thatä 'bu, nguetho nt'o't'i gue hin ga c'aman'u ma ngurpih, bi 'yemi.

⁶ Ne nu'a ra Pablo 'bu mi nu'u 'da gue hupu ja ra junta, bi badi hinga 'da'ingu yä t'ec'yei u, nguetho 'da'u bi den'du i man yu saduceo ne nu mi'da bi den'du i man yu fariseo. Janangue'a nu ra Pablo bi 'yemp'u 'buru ja ra junta:

—N'yohu ah, nugä dra fariseogä, ne xin rá ts'ant'ugä n'da ra fariseo. Nugä di 'bäcu ne guí ørcahu ran juabi nguetho di ec'yei gue i ndants' mahøn'a u i tu, bi 'yēn'a ra Pablo.

⁷ Ne nangu'e'a xi man na ra Pablo bin junth yu fariseo u yu saduceo, ne gätho bin hecpu ja ra junta.

⁸ Nguetho i man'u yu saduceo gue hingui ndants' mahøn'a u i tu, ne i ma ngue njo'o yam 'behni Oja mahets'i, ne i ma ngue njo'o yun dahi. Pe nu yu fariseo gätho i ec'yei. ⁹ Bin ja n'da ra mbahni, ne nubaya bin ndants'i 'da'u yä xänbate u yu fariseo, bi 'yēn'u:

—Nuna ran 'yohu 'bäcu, nte män ts'o bi 'yøt'e. Xi'bu majuani n'da ran dahi o gue n'da rám 'behni Oja mahets'i bin yäui, nde'bu hin ga sähmbu Oja, bi 'yēna.

¹⁰ Pε nu'ɥ 'bɥpɥ ja ra junta, εmmε bin sɥ'ɥ, asta gue'bɥ mí zu ra hmudofɥi da sɛn'inde ra Pablo. Bi xih yá dofɥi bɥya gue ba jɥcpɥ 'bɥh yɥ ja'i, nε da zix mahø'n'a bɥ ja ra ngundofɥi.

¹¹ Nε nu'bɥ min xui, ra Hmu mahεts'i bim 'bähmi ra Pablo nε bi 'yεmbi:

—O di tu ni mbɥi Pablo, nguetho ngutho gui ma bɥ ja ra dąhnini Roma nanguecä, tengutho gá mangua Jerusalén.

Mi ξna xtá tho ra Pablo

¹² Nu'bɥ mi hyats'i, 'da'ɥ yɥ judío 'da'ingu bi bεn'ɥ da hyo ra Pablo, nε bi ma jatho di ja'ts'a bi man'ɥ. Nε bi 'yεn'ɥ ngue hin din sihmε, xing ra dehe da zi, asta gue'bɥ go bi hyo. ¹³ Nε mi pongui yote má 'yohɥ ɥ 'da'angu bi ma ngue da hyo ra Pablo.

¹⁴ Nu'ɥ bi mba bɥ 'bɥh yɥ hmumbäjä nε yɥ dąc'yεi, nε bi xifi:

—Nugähe dá mamhbe majuąni 'bε'a ga øthe, nε hin dan sihmεhe asta gue'bɥ go dá hohe ra Pablo.

¹⁵ Janangue'a nu ahɥ nε'ɥ mi'da guín 'yohɥ bɥ ja ra junta, nu'bɥ nixudi gui xihmbɥ ra hmudofɥi ba si'a ra Pablo, gui 'yεmbi gue gui 'yänhdɥ mi'da yɥn t'änni. Janangue'a nugähe bɥya, dan sähe gua täcuahe bɥ ja ra 'yu, ga hohe, bi 'yεn'ɥ.

¹⁶ Pε nu rá 'bε'ue ra Pablo bi 'yøde 'bε'a nde da 'yørpa yɥn 'yohɥ. Bi mba bɥ ja ra ngundofɥi nε bi xi'a ra Pablo. ¹⁷ Nu ra Pablo bi zonh'na n'da ra dofɥi bɥya, bi 'yεmbi:

—Dami six na ra ts'unt'ɥ bɥ bí 'bɥh ra hmudofɥi, nguetho i ja 'bε'a da xifi.

¹⁸ Nu ra dofɥi bi zixpɥ 'bɥ'a rá hmu, nε bi xifi:

—Nu'a ra Pablo ngue i ofädi, bi zoncagui nε bi 'yäc ra mate gua siua na ra ts'unt'ɥ, nguetho ja 'bε'a da xi'i.

¹⁹ Nu ra hmudofɥi bi bentpa rá 'yε ra ts'unt'ɥ, n'danni bá änni:

—'Bε'a guin nde gui xiqui.

²⁰ Nu'a ra ts'unt'ɥ bi xi'a ra hmudofɥi bɥaya:

—Nu'ɥ 'da yɥ judío bin yɥsɛ'ɥ, bi ma da 'yä'a ra mate 'bɥ nixudi, ngue gui sixpɥ mahøn'a bɥ ja ra junta ra Pablo, nguetho da 'yɛn'i, da 'yän mi'da yɥn t'änni. ²¹ Pε 'yo gui øt'e 'bε'a da xi'i, nguetho i pongui yote má 'yohɥ yɥ judío ngue xɥn jot' ra 'yu, i täcua bɥ ra Pablo. Nu'ɥ, 'da'angu xɥm ma ngue xín din sithe xín din sihmε asta gue'bɥ go bi hyo ra Pablo. Nε i tɔp'a thoho 'bε'a go gui ma, bi t'ɛmp'a ra hmudofɥi.

²² Nu ra hmudofɥi bi hεcua ra ts'unt'ɥ ngue njon da xifi, ngue ya xí xi'a ra hmudofɥi. Nε nubɥaya bi xifi da mba.

Nu ra Pablo bi mba m'bɛhni bɥ 'bɥh ra Félix

²³ Nubɥaya nu ra hmudofɥi bi zohn'dɥ yoho yɥ ngɥrpa dofɥi, bi xifi din sä yociento ndofɥi da mba bɥ ra hnini Cesarea 'bɥ guto nxui. Nε da mbähä mi hyäte ma 'dɛt'a yɥ dofɥi ngue din tɔgue, nε da mbähä mi yociento yɥ dofɥi ngue i cɥ yɥn ts'ät'ɛgui.

²⁴ Nε bi manda da thøspa yɥ fani ngue da hyux a ra Pablo. Nε bi xifi di jamansu xɥn ho bɥ 'yu, asta gue'bɥ go bi dä bɥ 'bɥh ra ts'ut'abi Félix. ²⁵ Nε bi 'yo't'a n'da ra sɔcuɥ ra hmudofɥi, bi mbɛnpa ra ts'ut'abi Félix.

²⁶ Nε bi 'yɛn'a ra sɔcuɥ:

“Nugä dra Claudio Lisias, dadí zɛngua'i, gra Félix, gra hoga ts'ut'abi. ²⁷ Nuna ran 'yohɥ na,

nu'b_u mi bent' y_u judío, nde xtá hyo. P_e dá y_umhbe nangue x_un ngu y_u dof_ui, nguetho dá øcä ngue ra romano na. ²⁸ Nugä him mí paði hanja bi mba ma ya_upi, dá sixp_u ja rá junta y_u judío. ²⁹ P_e nub_uya dá øde ngue h_unt'a y_un t'edi z_eh_e y_u judío ngue í mba ma ya_upi, n_e hin'y_u 'b_e'a dí tho, o gue dín ofädi. ³⁰ N_e nu'b_u mi sicä 'b_e'a nde da 'y_ut' y_u judío, ngue nde da hyo, 'bex dá p_enh'na b_u guí 'b_ui. N_e dá xi' y_u nyapate gue da xi'i 'b_e'a ní mb_es_upa ra hnuman'y_u. N_e h_unt'a dá xi'a ya," bi 'y_en'a rá s_ucu_u ra hmudof_ui.

³¹ Nu y_u dof_ui b_uya bi 'y_ut'e teng_u bi xi' y_u hmu. Nu'y_u bi zix'a ra Pablo 'b_u min xui, asta gue'b_u mí z_um b_u Antípatris. ³² Nu'b_u mí hyax b_uya, bá peng b_u y_u dof_ui gue him madín t_ugue. P_e nu'y_u gätho madín t_ugue bi thoqui bi zix'a ra Pablo y_u. ³³ Nu'b_u mí z_um b_u ra hnini Cesarea, bin d_up ra s_ucu_u ra ts'ut'abi, n_e bi mba ma dä b_u ra Pablo. ³⁴ N_e nu'b_u mi nu'a ra ts'ut'abi a ra s_ucu_u, bi 'y_un'na ra Pablo:

—Hap_u ni häi.

N_e nu ra Pablo bi xifi gue ra m_engu b_u ra häi Cilicia. ³⁵ Nu ra ts'ut'abi b_uya bi xi'a ra Pablo:

—Nugä ga øcä 'b_e'a gui mam 'b_u bi z_u' di ya_up'i'i.

N_e bi manda da mba m'bädi b_u ja rá nguts'ut'abi ndud_un Herodes.

24

Nu ra Pablo bin ju_un z_eh_e b_u 'b_uh ra Félix

¹ N_e nu'b_u mi jua'a cut'a pa, bi mba b_u ra Ananías, ra hmumbäjä, n_e 'da y_u d_uc'y_ei, n_e ra Tértulo ran hocpate. N_e bi xi'a ra ts'ut'abi 'b_e'a í mba ma ya_upi ra Pablo. ² Nu'b_u mí ts'onh ra Pablo, bi d_u'mi bin ya_upate a ra Tértulo. Nu'a bi xi'a ra Félix:

—Nugähe dí pãhmbe ngue nangue'e i ja ran johya ua ra häi dí 'bãhmbe. ³ Nε gãthogähe man'da dí 'bãhmbe xãn ho nangue 'be'a guí øt'e. Nε gãtho yã pa dí xi'ahe ra jamadi nangue'e. ⁴ Nuya hingui ngu 'be'a ga xi'a'i, pε gui 'yørca ra mate gui 'yøde 'be'a dí xi ahe. ⁵ Nuna ran 'yohã, εmmε ra ts'om'bäi na, nε εmmε di parba yã judío hønby go hapã 'bãi ngue gãtho ra ximhäi. Nε nuna, rá ngärpi 'da'ã yã jã'i t'εmbi yã nazareno. ⁶ Nu'a mí nde xtí ts'on ra ðanjã bã Jerusalén, pε nugähe dá benthe, nε dí εmhbe xcá juãbahe tengu im mam bã ja man t'εdihe. ⁷ Pε nu ra hmudofãi, ra Lisias a, con rá ts'εdi bá jεcpã mi 'bãhmbe. ⁸ Nε bi xije dan yãfe ua. Nuya, nu'bã gui 'yãn zεhe a, gui pãdi gue majuañi 'be'a gãtho ní mba ma yãpi, bi 'yεmp'a ra ts'ut'abi a ra Tértulo.

⁹ Nε nu'ã yã judío min 'yohã, 'da'angu bi man'ã. ¹⁰ Nε nu ra ts'ut'abi bi un ran t'εdi ra Pablo gue din yã baya. Nu ra Pablo bi ma, bi 'yεna:

—Nugä i hu ma mbãi ngue sä dan juãndã ua, nguetho guí pãdi 'be'a nám 'bãhmbe dyã judíohe, gue xãn ngu yã jεya guín ts'ut'abi ua. ¹¹ Nu'bã guí nde gui pãdi, sä gui pãdi, ja mán 'de'mayo ma pa ya gue dá mba bã Jerusalén, dá thãnde Ojã bã. ¹² Nε nu'ã ma mijudíohe him bi nu 'bã 'bo'o xcán junthe, xím bi nu 'bã 'bo'o xcá parbi, xínga guerpã ja ma ðanjãhe, xínga guerpã ja ma t'ãnjãhe, xínga guerpã gãtho ra hnini. ¹³ Nuya hingui sä din juãñni xãn ho nguetho him majuañi 'be'a ní yãcpã ya. ¹⁴ Pε nuya dadín juãndã gue dí tendã ra 'yu ma'da'yo, nε gue'a εmbi him majuañi ã. Pε guet'a ra 'yu mí ten'dã ma ngärpa bøtahe, gue mí numansu Ojã

nguetho dí εc'yei 'be'a gätho män t'o't'i bu ja rá sōcuā yán t'ēdi ra Moisés ne yá sōcuā yu pōngahya. ¹⁵ Ne nugä dí tō'mi 'be'a nín ho da 'yōt' Oja, tengu i tōmp' ya i 'bācuā. Nugähe dí εc'yeihe ngue gätho xun du da ndants'i, ne'u bi 'yōt' ran ho, ne'u bi 'yōt' ran ts'o. ¹⁶ Janangue'a gätho dí øt'ä 'be'a di bēngä Oja n'dahma hin hapu da thīnga ma ts'oqui, xīnga gueru 'bu Oja xīnga gueru 'buh yu ja'i, bi 'yēna.

¹⁷ Ne xø bi 'yēna:

—Ne nu'bu mi thogui xun ngu yu jeyā, bá pengä bu Jerusalén ngue ga un yun t'unni ma mēnguhe, ne ga un yun t'unni bu ja ma dānijāhe. ¹⁸ Ne ngubu dá øt'ä bu dānijā, dá thānde Oja. 'Da'u yu judío, yu mēngu bu ra häi Asia dān tīmhe bu buya. Ne njom mi 'bupu xun ngu yu ja'i, xīng ra sui mi ja bu. ¹⁹ Nu'u gue dān tīngähe bu, nde'bu gue'u xtambá 'yēcua u, xtā mangua 'bu ja 'be'a dá øt'ä bu. ²⁰ O gue guehya yun 'yohu 'bācuā da ma 'bu ja 'be'a bi nuncä 'bu má mbagä bu ja ra junta. ²¹ Hønt'a nts'ēdi dá mangä bu, ne dá εmbä u: “Nu ahū guí ørcä ran ts'ēmbi nam pa ya nguetho dí εc'yei ngue i ndants'u i tu,” dá εngä, bi 'yēn'a ra Pablo.

²² Ne nu'bu mi 'yø'a ra Félix 'be'a bi man ra Pablo, 'bex bi ma da guah ra junta, nguetho xun ngu ts'u mi pa'a ra Félix nangue rá 'yu Oja. Ne bi xi'u:

—Nu'bu dambá εcua ra hmudofui, ra Lisias, sä ga paçä 'be'a gätho bin ja.

²³ Ne nu'a ra Félix bi manda da thoqui da mba m'bädi ra Pablo. Ne bi manda ngue da t'ørpa ran ho nangue'a, ne nu'u yá amigo sä da mba bu ne di unni 'be'a gätho da hyoni.

²⁴ Nu'bu mí tho'i ts'u 'da yu pa, nu ra Félix bá peng bu ja ra hnini Cesarea, bán 'youi rá xisu í Drusila, nu'a ra judío a. Ne bi zon'na ra Pablo, ndepe da ma hague dán zā n'da da 'yεc'yei ra Jesucristo. ²⁵ Ne nu'bu mi man ra Pablo nangue ram 'bui njuantho, ne bi ma ngue di jamansu 'be'a da 'yøt'a n'da, ne bi ma din ja ran t'änni 'bu ran zegui nangue yu ts'oqui, nu ra Félix bin su buya, ne bi xifi:

—Hønt'a gá xic ya, 'be ním 'bähma bu ja ra fädi mahøn'a, ne nu'bu da bongui ga zon'na'i mahøn'a, bi t'εmp'a ra Pablo.

²⁶ Nu ra Félix mí εna xtán gu't'i ts'u, n'dahma xtí thø'a ra Pablo. Janangue'a njant'a thoho min zohni ne min yaui. ²⁷ Ne nu'bu mi gua'a nyojεya bi mba ma poni a ra Félix, ne bi hyu'a ra Porcio Festo. Nu ra Félix 'bu mí bøm buya, bi zopu ra Pablo bu ja ra fädi, nguetho mí su da numan'u yu judío 'bu xtí hocpi.

25

Nu ra Pablo din juqn bu 'buh ra Festo

¹ Nu ra Festo bi mba bu ra häi gueru din ts'ut'abi, ne hyupa bim 'buru ra hnini Cesarea, bi mba bu ra hnini Jerusalén buya. ² Nubu Jerusalén, yu hmumbäjä ne yú ngurpi yu judío bi xi'a ra Festo, bi nyapi nangue ra Pablo. ³ Ne bi 'yørpa ts'edi bi 'yöp ra mate ngue da zohna ra Pablo ngue da zøm bu Jerusalén, nguetho im bεn'u da gorpa bu 'yu, gue nde da hyo. ⁴ Pe nu ra Festo bi xifi ngue ofädi bu Cesarea ra Pablo, ne “mi ts'utho ga mbagä ya,” bi 'yεmbi.

⁵ Ne bi xifi:

—Nde'bu ga mbähä 'da ahue gue ja ni ts'edihe, ne nu'bu ja män ts'o bi 'yøt'a, sä gui yafu.

⁶ Nu ra Festo, masque mbe man 'det'a pa bim 'buru Jerusalén, bi mba bu Cesarea buya. Nu'bu mí hyax buya, bi mba bu ja rán juanbate, ne bi manda ba ts'i ra Pablo. ⁷ Ne nu'bu mi zom bu ra Pablo, nu yu judío ngue bá nexpu Jerusalén bi mbä'ts'i. Ne emme xun ngu 'be'a xun ts'o í yapi. Pe hingui sä da bøm majuaní 'be'a bi man'u. ⁸ Nu ra Pablo bi ma nanguese buya:

—Nte dá øt'ä ngue hingui ho nangu man t'edihe dyu judíohe, xinga gue'a ra danija, xinga gue'a rán t'edi ra hmuts'ut'abi bu Roma, bi 'yæn'a ra Pablo.

⁹ Nu ra Festo nde da 'yøt'a dí numanho yu judío, janangu'e'a bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha guí nde gui mba bu Jerusalén, gueru ba øt'a ran juanbi bu, nangu 'be'a í yap'a yu judío.

¹⁰ Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, guecua rán säui da t'ørcä ran juanbi ua, nguetho bi 'da'a ran t'edi ra hmuts'ut'abi 'buru Roma gue gui 'yørcä ran juanbi ua. Ne nte män ts'o xtá ørpa yu judío, gue gui sixcä bu. Nu'i guí paði xun ho ngue te dá øt'ä. ¹¹ Pe nu'bu xtá øt'ä n'da ran ts'o gue i man nin t'edi gui hyogui, jatho ga tu 'bu, hin ga 'dagui nangu man date. Pe nu'bu him majuaní 'be'a ní yapä u, njo'o n'da i ja rán t'edi di dägä bu ja yú 'ye u. Nugä dí ä'a ran t'edi gui thocä bu 'buh ra hmuts'ut'abi bu Roma, bi 'yæn'a ra Pablo.

¹² Nu'bu min yahue yüm fäts'ihu a ra Festo, bi xi'a ra Pablo:

—Nu'bu guí ena ga dä ahe bu Roma, da zä 'bu, bi 'yæmbi.

Nu ra Festo i yqui ra ts'ut'abi Agripa

13 Nu'b_u mi tho'i 'da y_u pa, n'da rá ts'ut'abi y_u judío, ra Agripa na, ne'a rán ju, Berenice, bi zom b_u Cesarea di zengua a ra ts'ut'abi Festo. 14 Ne nu'b_u mi 'b_upa 'da y_u pa, nu ra Festo bi xi'a ra Agripa nangu ra Pablo, bi 'y_embi:

—O b_u n'da ran 'yoh_u, i ofädi, ngue bi zocua ra Félix, í Pablo a. 15 Ne nu'b_u má mbagä b_u Jerusalén, nu y_u hmumbäjä ne y_u dác'y_ei ngue y_u judío bi xicä nangu ra Pablo. Nu'_u mi äp ran unbi nangu'e'a. 16 Ne nugä dá xi'_u: “Pe nugähe dy_u romanogähe hingui sä ga hohe n'da 'b_u hinda nadí juanbähe _u, ne dim 'bäp_u ja yá hmi to'o di yäpi, din yäse.” Ngub_u dá xifi. 17 Ne nu'b_u mi zocua y_un yäpate, nu'b_u mi hyats'i, 'bex dá mba b_u ja man juanbate ne dá manda da ts'ixp_u a ra Pablo. 18 Nu'b_u mí 'bähmbe b_u _u y_un yäpate, pe xínga n'dare bi ma gue y_u ts'oqui tengu mím b_engä ngue xtá ma. 19 Pe hont'a n'da ram hma madín junth_u nangu 'be'a mi _ec'y_ei zeh_e _u y_u judío. Ne nangu n'da ran 'yoh_u í Jesús nín junt'_u, ngue bi du, pe nu ra Pablo nts'edi bi ma ngue i 'b_ui, bi 'y_ena.

20 Nu ra Festo bi thoqui bi ma:

—Ne nugä hin dí paçä ga øt'ä ran juanbi nangu 'be'a _ec'y_ei y_u judío. Janangu'e'a dá än'na ra Pablo 'b_u nde da mba b_u Jerusalén, da mba ma juanbi b_u. 21 Pe nu ra Pablo bi 'yäc ran t'edi, nde ga dä b_u 'b_uh ra hmuts'ut'abi Augusto b_u Roma. Dá manda b_uya da 'bädi asta gue'b_u bi zä ga pehndä b_u 'b_uh ra hmuts'ut'abi, _en'a ra Festo.

22 Nu ra ts'ut'abi Agripa b_uya, bi xi'a ra Festo:

—Nugä dín nde ga øde 'be'a da man'a ran 'yoh_u.

Bi dā'a ra Festo baya:

—Nixudi da zā gui 'yøde.

²³ Man'da pa baya bi mba b_u ja rá ngu ran juanbate ra Agripa nε ra Berenice. Nε bi mba b_u mbo gätho ja yá ts'edi, min 'yoh_u y_u hmudofai nε y_u ngurpi b_u ja ra hnini Cesarea. Nε bi ts'ini x_un ho nguetho i ja yúts'edi. Nε nu'a ra Festo bi manda da ts'ixp_u ra Pablo. ²⁴ Nε nubaya bi 'yεn'a ra Festo:

—Nu'i gra ts'ut'abi Agripa, nε ah_u gy_un 'yoh_uh_u gätho gui 'b_uhmb_u ua ya, gui nuh_u na ran 'yoh_u. Nε gätho y_u judío 'b_up_u Jerusalén nε'u 'b_ucua Cesarea madín yapi nanguehna. Nu'u njam'b_u mi ε't'a mi xiqui ngue mi ädi da mba ntho. ²⁵ Pε nu'b_u má paçä ngue nte bi 'yøt'a rán säui dí tho, dá εngä ga pεnp_u 'b_uh ra hmuts'ut'abi b_u Roma, nguetho mí manse da mba ma dä b_u. ²⁶ Pε hin'y_u 'be'a sä ga o't'ä a x_u'yøt'e ngue ga pεnpa ma hmu. Janangue'a dá zonhdä na ran 'yoh_u, gui 'yøhmb_u ts'u 'be'a da man ya, ma ts'ut'abi Agripa i. Nε nu'b_u gá 'yøhmb_u, masque da zā gui xij_u baya 'be'a da zā ga o't'ä nangue ran yapi. ²⁷ Nguetho dí εna hingui ho ga pεnp_u n'da ra ofädi, nε nte má søcuq da jats'i ngue da mam b_u hanja i ofädi, bi 'yεn'a ra Festo baya.

26

Nu ra Pablo bin juan zεhε b_u 'b_uh ra ts'ut'abi Agripa

¹ Nu'a ra Agripa bi xi'a ra Pablo:

—Da zā gui manse nangue'a zεhε, bi 'yεmbi.

Nu ra Pablo bi uan rá 'yε nε bi ma nangesε. Bi 'yεna:

² —I jagä ran johya, nguetho sä dam 'bäcä ua ja ni hmi, gra ts'ut'abi Agripa, ne sä gam mangä nangué 'be'a í yäcpä ma mijudíohe. ³ Nguetho guí pãdi xun ho 'be'a gätho yün t'øt'e yu judío, ne guí pãdi 'dahma 'dan'yo ma t'εc'yeihe dyu judíohe. Janangué'a dí ä'a ra mate, gui 'yø'i ts'u xun ho 'be'a gam mangä.

Rám 'bui ra Pablo 'bu hin ní 'yεc'yei

⁴ Nu'u gätho ma mijudíohe i pãdi 'be'a ním 'bui dá øt'ä bu 'buh ma menguhe, 'bu män t'uhnigä ne'bu mám 'bucä bu Jerusalén, asta guehya. ⁵ Nu'u hin'yü ra pähä da ma, pe maya'bu mi pãdi ngue nya'a thoho dá tenni xun ho tengu man yu fariseo. Nu yu fariseo man'da ghya da 'yøt' man t'εdihe dyu judíohe xinda gue'u mi'da. ⁶ Nuya dí 'bäcua ja ran juanbate, nangué'a 'be'a dí εc'yei. Nugä dí εc'yei 'be'a bi xi'a Oja ma ngurpa bombøtahe, ngue da xox'u xun du. ⁷ Nugähe yüm bom'бето u 'de'mayoho yá ts'unt'u ma ngurpa bombøtahe ra Jacob, dí ghyahe ma pa ne ra xui nangué rá 'befi Oja. Ne nugähe dí tømhbé 'be'a bi man Oja, gue da xox'u xun du. Nugä dí εc'yei gue majuañi bi du'mi bi 'yøt'a, ne gue'a ní yäcpä ya ma mijudíohe, ma ts'ut'abi Agripa i. ⁸ Hanja gní bεmhbu ngue hingui sä Oja da xox'u xun du, bi 'yεn'a ra Pablo.

Bi man ra Pablo madí unba yu 'yεc'yei

⁹ Ne xø bi 'yεm mahøn'a:

—Guec zεhögä, nya'a thoho dá bεngä ngue mi εngä xun ho 'bu ga sucä ra Jesús, ra mengu Nazaret. ¹⁰ Nubu Jerusalén xun ngu yu 'yεc'yei dá cot'a fädi, nguetho bi 'dacä ran t'εdi yu hmumbäjä. Ne nu'bu

mi t'ɛna da mba ntho, 'da'angu dá bɛmhbe. ¹¹ Nɛ xɛn ngu yɛ nidɪ dá ɛnba ɛ yɛ 'yɛc'yɛi bɛ ja ma nijɛhe dyɛ judiohe. Nɛ dá sɛpi dá sɛrpa yú t'ɛc'yɛi. Nɛ nugä ɛmmɛ min cuɛgä nangue'ɛ, nɛpɛ ja yɛ hnini yatho dá mbagä, dá un ran ɛnbi ɛ, bi 'yɛna.

Bi mam mahøn'a ha bin jabɛ bi 'yɛc'yɛi

¹² Nɛ xø bi 'yɛm mahøn'a:

—Nɛ dá cɛxä ra søcuɔ, ngue rán t'ɛdi yɛ hmumbäjä, ngue ga ɛnba yɛ 'yɛc'yɛi. Dá hɔ ra 'yu ná mba bɛ ra hnini Damasco. ¹³ Nu'i ma ts'ɛt'abi Agripa i, nu'bɛ mbɛ huxyadi dá nu bɛ 'yu n'da ra nyot'i bí 'yɛh mahɛts'i, nɛ man'da madí hyät'i xínda gue ra hyadi. Nɛ nu'a bi hyärpɛ dí 'bähmbe. ¹⁴ Nɛ nu'bɛ gätho má tɛnje bɛ häi, dá øcä n'da ra nde ngue ma ndesɛ í ts'oqui, ra hebreo, i ɛna: “Saulo, Saulo, hanja gní ɛngui. Xɛn hɛi guí øt'e, tengu n'da ra mbɛndɔni i pa ma sɛni ra t'o hndepe dim pɛfi xɛn ho, nɛ i nɛte thoho,” bi 'yɛngui. ¹⁵ Nɛ nugä dá änni: “To'o i, ma Hmu.” Nu ra Hmu bi dɔdi: “Nugä dra Jesús, guecä gadí ɛngui. ¹⁶ Nuya dami ndants'i, gui 'bäi. Nuya dán 'yusegä ua n'dahma gui ma nɛ gan juɔnni nangue gätho 'bɛ'a gá nu ya, nɛ gätho 'bɛ'a ga ut'a m'bɛjua.” ¹⁷ Nɛ bi 'yɛngui: “Nuya ga pɛhn'na'i bɛ 'bɛh yɛ jɔ'i hing yɛ judío, nɛ ga jamansu i nangue 'bɛ'a da nde da 'yøt'a'i yɛ judío, nɛ yɛ jɔ'i ngue hing yɛ judío. ¹⁸ Nɛ nangue nim hma, ga japi da xoc yú mbɛi yɛ jɔ'i nɛ him man din 'yo bɛ ja ra 'bɛxui, pɛ din ja ran nɛqui yú mbɛi. Nɛ ga japi da 'uɛpɛ ja rá ts'ɛdi ra zɪthu, nɛ din 'yo bɛ ja rá ts'ɛdi Ojä ma Ta. Nɛ din ja ra punbi yú ts'oqui. Nɛ da nu ra te mazɔi ɛ, nɛ gätho ran japi

ga unni, tengu mi'da dá 'uecä," bi 'yɛngä ra Jesús, bi 'yɛn'a ra Pablo.

Ra Pablo him bi mbesta a bi man ra Hmu 'bɥ mín 'yuse

¹⁹ Nɛ nu ra Pablo bi thoqui bi xi'a ra ts'ut'abi Agripa:

—Nugä hin dá festhoho 'bɛ'a bi xicä ra nde gue bá ɛh mahɛts'i. ²⁰ Rá mbɥdi dá xi'ɥ 'bɥpɥ Damasco, gue di päh yán 'yomfɛni nɛ din 'yo bɥ rá 'yu Ojã. Nɛ dá xifi da 'yɔt' ra 'bɛfi xɥn ho nguɛpɥ da fadi xɥ päh yán 'yomfɛni. Ngutho dá mangä bɥ Jerusalén, nɛpɥ gätho ra häi Judea, nɛ dá xicä yɥ jã'i ngue hing yɥ judío. ²¹ Pɛ nangue'a 'bɛ'a dá mangä, nu'ɥ 'da yɥ judío bi bɛntcä bɥ ja ra dɛnijã, mi nde xta hyogui. ²² Pɛ asta gue yɥ pa jabɥya i fäxcã Ojã. Nɛ dí xi'ɥ ja yá ts'ɛdi, nɛ dí xi'ɥ hin'yɥ yá ts'ɛdi. Nɛ hɔnt'a dí xänbi 'bɛ'a bi man ra Moisés nɛ 'bɛ'a bi man yɥ pɔngahyã, ngue bin ja. ²³ Nu'ɥ, bi ma ngue jatho da nu ran ɥnbi ra Cristo, nɛ gue'a ra mbɥdi da mba nsots'i bɥ 'bɥ'ɥ xɥn du. Da mba nsots'i guɛpɥ da zã di un ran nɛqui yá mbɥi ɥ yɥ judío, nɛ'ɥ hing yɥ judío, bi 'yɛn'a ra Pablo.

Ra Pablo ndepe da 'yɛc'yɛi ra ts'ut'abi Agripa

²⁴ Nɛ nu'bɥ ngubɥ mi man ra Pablo, nu ra Festo nts'ɛdi bi mbafi:

—Nu'i gra Pablo, guín gät'i, ɛmmɛ xɥn ngu guí pãh ra sɔcuã janangue'a guín gät'i.

²⁵ Bi dã'a ra Pablo bɥya:

—Hin dí jat'ä, gra hoga ts'ut'abi gra Festo. Pɛ gätho dí mangä majuãni a. ²⁶ Nu ra Agripa in ts'ut'abi bɥ 'bɥh yɥ judío, i 'bɥcua, i pãdi nangue 'bɛ'a gätho dí mangä. Janangue'a hin dí su ga

mangua ja rá hmi. Ne dí haꝥa njuꝥni ngue i paꝥi, nguetho him bi t'aꝥui 'be'a bin ja, bi 'ye'n'a ra Pablo.

²⁷ Ne xø bi xih ra ts'ut'abi Agripa:

—Ma ts'ut'abi Agripa i, ha guí ꝥc'yei 'be'a bi man yá pøngahya Oja. Nugä dí paꝥä gue guí ꝥc'yei, bi 'yꝥmbi.

²⁸ Nu ra Agripa bꝥya bi daꝥ'a ra Pablo:

—Nu'i, guí nde 'bex ga paꝥä man 'yomfꝥni, ngue ga ꝥc'yei ra Cristo.

²⁹ Nu ra Pablo bi 'yꝥmp'a:

—'Bexgue guehya, oꝥe niya'bꝥ ts'ꝥ, Oja i paꝥi 'be'a dín ndegä. Dín nde gue guí 'yꝥc'yei, ne ahꝥ gätho guí 'bꝥhmbꝥ ua guí øhmbꝥ 'be'a dím mangä ya. Ne dín nde guí cohmbꝥ tengugä, pe hønt'ꝥ yꝥ cadena hin'na ꝥ, bi 'yꝥmbi.

³⁰ Ne nu'bꝥ ngubꝥ mi man ra Pablo, ra Festo ne ra Agripa bim 'bäi, ne'a ra Berenice ne'ꝥ mi'da mi hupꝥ. ³¹ Ne nu'bꝥ mi mba bꝥ thi, n'da ngu n'da bin yaꝥꝥ ꝥ:

—Nu'a ran 'yohꝥ ra Pablo, nte bi 'yøt'a ngue da du, xínga gue'a din ofädi, bin 'yꝥmzeꝥ ꝥ.

³² Nu ra Agripa bi 'yꝥmp'a ra Festo:

—Nu'bꝥ hin xtá ma din dä bꝥ 'bꝥh ra hmuts'ut'abi bꝥ Roma, sä da mba nso'ts'i 'bꝥ, bi 'yꝥmbi.

27

Bi 'benpꝥ Roma a ra Pablo

¹ Nu'bꝥ ya xí hma ngue ga huhe ra barco, ne ga mbäcähe bꝥ Roma, ra häi Italia, nu ra Pablo ne mi'da yꝥ ofädi bi mba ma däpi a ra ngurpadofui, rá thuhu ra Julio, rá ngurpadofui ra hmuts'ut'abi Augusto bꝥ Roma. ² Dá huhe ra barco ngue bi

nεxp_u ra hnini Adramitio, nε εn'_u da thop_u ja y_u hnini b_u ja ndendej_a b_u ra häi Asia. Dá nεxhe b_u b_uya, nε dá mbähmbe ra Aristarco, ra mεngu ra hnini Tesalónica b_u ra häi Macedonia. ³ Nu man'da pa dá sømhb_e b_u ra hnini Sidón, dán säy_ahe b_u. Nu ra Julio min y_amanhoui ra Pablo, nε bi un ran t'εdi da mba b_u 'b_uh y_u amigo. Nε nu y_u amigo bi un ran säya. ⁴ Nε nu'b_u má nεxhe b_u, dá thohmbe b_u nthε't'i ra t'uhäi Chipre i ja b_u made ra dej_a. Dá thothe b_u n'danguadi nguetho εmμε ts'edi ran d_ahi b_u njomb_u. ⁵ M'bejua dá thohmbe b_u ja ra häi Cilicia nε ra häi Panfilia ja b_u ndendej_a. Dá sømhb_e b_u ra hnini Mira b_u ra häi Licia.

⁶ Guer_u bi d_im b_u n'da ra barco a ra hmudof_ui ngue bá nεxp_u Alejandría, ní mba b_u ra häi Italia. Nε nu'a ra hmudof_ui bi jaje dá huhe ra barco. ⁷ Nε x_un ngu y_u pa z_u njante thohe dán 'yohe b_u ja ra dej_a, nε x_un hεi dá thohmbe b_u gätho rá ny_ani ra t'uhäi Gnido. Nu ran d_ahi him bi jaje nju_antho dá u_enthe, janangu'e'a yab_u dá cäthe njomb_u ja ra t'uhäi Creta, guer_u nthε't'i ra t'uhäi Salmón. ⁸ Nε x_un hεi dá thohmbe b_u gätho rá ny_ani ra t'uhäi Creta, nε dá sømhb_e b_u ja y_un säya y_u barco, t'εmbi Buenos Puertos. Nε hinga yab_u ja ra hnini Lasea.

⁹ Nε x_un ngu y_u pa ya dá 'bεhmbe nangue ran d_ahi, nε nts'utho b_u d_in 'yo ra barco b_u ja ra dehe, nguetho y_u pa ya i ja y_un d_ahi. ¹⁰ Nu'a ra Pablo bi xi'_u min 'yoh_u:

—N'yoh_u ah_u dí xi ah_u, nu'b_u ga thohmb_u, ga nuh_u n'da ra 'y_anth_i nguetho x_un hεi thohe b_u dí mba ma 'yoni ra barco. Nε hinga hønt'a ra barco nε ra 'bεni ga 'bεhmbe, pε ts'urp_u thohe necä_hu ga tuh_u, bi 'yεmp'_u.

11 Pε nu ra hmudof_{ui} man'da mi εc'yεi 'bε'a bi ma rá mbεti ra barco nε ra hmu ngue madí 'yoni, xinda gue'a 'bε'a mi man ra Pablo. 12 Nub_u Buenos Puertos hingui ho ngue da gor_u ra barco y_u pa x_u sε. Janangue'a nu'_u mbε gätho _u mi εna xcá sømhbε b_u ra hnini Fenice, guerp_u xcám 'b_uhmbe y_u pa x_u sε. Nub_u Fenice, ra hnini b_u ra t'uhäi Creta, man'da ja yún säya x_un ho b_u y_u barco, nguetho hin ε ts'edi thop_u ran dāhi.

Ran dāhi bi 'yεn ra dejā

13 Nε n'da ra pa bi pom b_u bí 'yεh ran dāhi, nε hinga nts'edi i 'yo. Nε εn'_u x_un ho 'b_u da thogui. Janangue'a bi g_ux'a ra t'εgui mi o b_u mbo ra dehe, ngue rán ts'āmmi ra barco. Dá thohmbe b_uya, z_u njante tho_u á tho'a ndendejā ra barco b_u ra t'uhäi Creta. 14 Nε 'bex bá ε'a n'da ran dāhi εmme nts'edi, bá nεxp_u Creta. 15 Nε nu'b_u mí mb_udi bi ndø_n ra barco ran dāhi, him mí sä da mba ma 'yoni b_uya, dán unthe b_uya, nε dá tēndahe ran dāhi b_u í mba. 16 Nε dá cäthe b_u hεrp_u ja ra t'uhäi Clauda i ja b_u made ra dejā, nguetho bi täc'i ts'_u ran dāhi ra häi. Nε x_un hεi b_u dá j_uxhe b_u mbo a n'da z_u t'ubarco ngue mí jat'a ra barco. 17 Nε nu'b_u mi cεrp_u mbo ra t'ubarco, bi mba m'bänba y_u xāhi a ra barco ngue hin da xø'ts' y_u xithε. Nε nu'_u b_uya mí supi da 'yεn ran dāhi ra barco b_u ja ra 'bomu, nε da dontp_u guerp_u t'εmbi Sirte. Janangue'a bi gācua yún thācan dāhi ra barco. Nε bi duxtho ran dāhi ra barco b_u ja ra dehe. 18 Man'da pa b_uya bi d_u'mi bi hyørp_u ja ra dehe y_u 'bēni mi hørp_u mbo ra barco, ndepe hin di hy_u ra barco, nguetho εmme nts'edi mi εnje ran dāhi. 19 Nε ná hyu pa b_uya dá sosεgähe, dá hømhbε

thi 'be'a gätho mí honi 'b_u di 'yon ra barco. ²⁰ Ne x_un ngu y_u pa εmmε mi ja y_u güi, ne nya'a him bin c'ä ra hyadi, xínga gue y_u s_o'b_u x_un xui. Ne dá nuhe n'da ran dätendähi εmmε nts'utho. Ne dí su ga tuhe.

²¹ Ne nya'a thoho njom bin sihmε. Nu ra Pablo bim 'bäi bi 'yεna:

—N'yoh_u ah_u nde'b_u xquí 'y_ode 'be'a dá mangä. Nde'b_u xcambán säyah_u b_u Creta, ne hin xcá nuh_u ran _ubi ya, ne hin xquí 'beh ni 'benih_u. ²² Pe nuya, o di tu ni mb_uih_u, nguetho xínga n'da ah_u gam 'behmb_u, pe h_ont'a ra barco dim 'bedi. ²³ Nguetho däm 'bä'be n'da rá m 'behni Ojä mahεts'i má xui, gue nugä rá mbetigä Ojä ne dí th_unde a. ²⁴ Ne nu'a ram 'behni bi xiqui: “O guín su Pablo, nguetho jatho da mba ma dä'i b_u 'b_uh ra hmuts'ut'abi b_u Roma. Ne nu'a Ojä hin di japi da du _u guí 'b_uhmb_u ua ja ra barco, tengu gá 'yäpi,” εn'a rá m 'behni Ojä mahεts'i. ²⁵ Nuya, n'yoh_u ah_u, dan johyah_u, nguetho dí εc'yεi gue maju_uni da 'y_ot' Ojä tengu bi xic rá m 'behni. ²⁶ Pe nu ran d_uhi da 'yεnj_u b_u ja n'da ra t'uhäi i ja b_u made ra dehe, bi 'yεn'a ra Pablo.

²⁷ Ne nu'b_u ya xí gua'i 'de'ma goho ma pa dí 'yohe, nub_uya bi 'yεngähe ran d_uhi b_u ja rá xεqui ra dejä t'εmbi Adria, 'b_u min xui. Ne nu'_u y_u mbεfi gue di 'yon ra barco, mí m bεni hinga yab_u ja n'da ra häi. ²⁸ Ne bi 'yεni hangu nan hε ra dehe, 'däte ma 'de'ma'dato metro nan hε. Ne bi d_un'i ts'_u ra barco, bi 'yεni mah_on'a, ne nuya h_ont'i 'däte ma yoto metro nan hε ra dehe. Janangue'a bi b_uadi him ma yatho b_u ndenthe. ²⁹ Nu'_u mi supi da z_om b_u ndenthe ra barco, gue din thεh_u y_u do. Janangue'a bi 'yεnt'i goho y_u t'εgui ngue y_un ts'ämmi ra barco,

bi 'yentpɛ ja rá xɛthä ra barco, ndepe hin din 'yo. Ne ɛmmɛ mi xønni din nɛqui. ³⁰ Nu yɛ mbɛfi di 'yon ra barco mim bɛni xtá 'dagui, bi çà'ma man'da ra t'ɛbarco bɛ ja rá dehe. Pɛ bin häte, nguetho ɛna gue'ɛ yɛ t'ɛgui xtá 'yent' mi'da bɛ ja rá yɔ ra barco, gue yán ts'əm̄mi. ³¹ Pɛ nu ra Pablo bi 'yɛmp'a ra hmudofɛi, nɛ'ɛ yɛ dofɛi:

—I nde da 'dah yɛ di 'yon ra barco, pɛ nu'bɛ da 'dah yɛ, hin da zä gui ponjɛ 'bɛ.

³² Nu yɛ dofɛi bɛya bi hyɛcua yán thət'i ra t'ɛbarco, nɛ bi dux ra dehe, janangue'a njom bi 'dagui.

³³ Ne nu'bɛ t'ɛnɛqui tho nu'a ra Pablo bi xifi nde'bɛ din sihmɛ. Bi 'yɛna:

—Nuya, ná 'dɛ'magoho ma pa ya ngue mí tutho ni mbɛihɛ, nɛ hin gán sihmɛhɛ. ³⁴ Nuya dí øt'ahɛ ra ts'ɛdi gui sihɛ ts'ɛ ra hmɛ. Nu'a dí zac ni jə'ihɛ a, nɛ guerpɛ da zä xínga n'da gam 'bɛhmɛ nɛ njon din ɛnbi, xíngui ts'ɛ.

³⁵ Ne nu'bɛ mi jua'a bi man'a ra Pablo bi hyaça n'da ra thuhmɛ, bi un ra jamadi Ojə bɛ ja yá hmi gátho mí 'bɛpɛ, nɛ bi xɛni bi dɛ'mi bi zi. ³⁶ Nu'a bi man ra Pablo bi hyurpa yá mbɛi ɛ, bin sihmɛ ts'ɛ bɛya. ³⁷ Ne nugähe í juaje yociento nɛ hyəte ma 'dɛ'ma 'dato njə'i mi 'bɛhmɛ bɛ ja ra barco. ³⁸ Ne nu'bɛ mi juadi bin sihmɛ ɛ, nu'a ra trigo mi høpɛ ja ra barco bi hyøm bɛ ja ra dehe, ndepa dí çəh nan hyɛ ra barco.

Bi xɛn ra barco ra dehe

³⁹ Ne nu'bɛ mí hyats'i, him mi pədi 'bɛ'a rá thuhu ra häi bi hyandi. Nu'bɛ mi nu mi ja bɛ n'da ra 'yɛthe gue him mí ja yɛ do, guerpɛ mim bɛni mi sä xtí çɛ't

ra barco. ⁴⁰ Bi hyɛcua yán thət'i yun ts'əm̄mi b̄ya, bi zop̄a dehe. Nε bi xocua yán thu't'i yán thācadehe ngue yám 'bä't'i ra barco. Nε bi 'yɛspa mahøn'a n'da ran thācandāhi. Nu ran dāhi b̄ya bi 'yon ra barco, nε bi d̄'mi bi hyām b̄ ja ra ndendejā. ⁴¹ Pε nu'b̄ má s̄mhbe hap̄a hingui hɛ ra dehe, dán t̄mhbe b̄ yoho ȳ 'yɛthe, n'da n'danni ní yɛhɛ. Nu'a rá yā ra barco bi ȳrp̄a ja ra 'bomu nε bin d̄ b̄, nε him mi sä da thogui. Pε nu rá xuthā b̄ya bi mb̄di bi xen ra dehe, nguetho nts'edi din thɛ b̄ ȳ dehe. ⁴² Nu ȳ dof̄i b̄ya, ɛna da hyo ȳ ofädi, ngue mi supi din xaha, da 'dagui. ⁴³ Pε nu ra hmudof̄i him mi ndepe gue nε ra Pablo da tho, him bi japi da 'yøt'e 'bɛ'a mim bɛn'̄ ȳ dof̄i b̄ya. Bi manda ngue to'o p̄h nan xaha, ra mb̄di da zo b̄ ja ra dehe nε din xaha, da zøm b̄ ja ra häi. ⁴⁴ Nɛ'̄ mi'da ngue him mi p̄h nan xaha, bi 'yoxp̄a ja ȳ xithɛ o gue ȳ xɛca barco. Nε gātho bi zøm̄anho b̄ ja ra häi.

28

Bi zøm b̄ ra häi Malta a ra Pablo

¹ Nε nu'b̄ má s̄hmbe b̄ ja ra häi, bi sije ngue rá thuhu ra t'uhäi Malta, i ja b̄ made ra dehe. ² Nu ȳ m̄ngu b̄ ɛmmɛ bi 'yørcahe ran ho, nguetho bi 'yurcahe n'da ra sibi nguep̄a dán t̄spihe. Bin 'yɛ b̄ nε x̄ sɛje. ³ Nu ra Pablo bi pɛt ȳ 'yont'o, bi 'ȳsp̄a ja ra sibi, 'bex bi bøn'a n'da ran d̄te poz̄a b̄ ja ra t'o, nu'b̄ mi zä ra sibi. Nε nuna ra poz̄a bi zap rá 'yɛ ra Pablo, nε bin z̄rp̄a. ⁴ Nu'b̄ mi nu ȳ m̄ngu b̄ ngue i z̄rp̄a ja rá 'yɛ ra Pablo ra poz̄a, bi 'yɛn'̄:

—Masque ra hyodu na ran 'yoh_u, masque him bi du b_u ja ra dehe, pε nuya m'bejua da gut'a 'be'a xí 'yøt'e.

⁵ Pε nu ra Pablo bi huac rá 'yε, nε bi däh ra poz_u, nín so b_u ja ra sibi, nε nte mán unbi bi nu ra Pablo.

⁶ Nε nu'u 'bäp_u, mi tø'mi nde da nu 'b_u da nden b_u bi zapi, o gue da 'yagui nε 'bex da du. Nε nu'b_u ná nya'a mi tø'mi, hin te bi ja, bi pä'a mim bεn'u. Nε εn'u: “Masque n'da ra oja na.”

⁷ Nu'a rá ts'ut'abi ra t'uhäi Malta, í Publio a, mí jase n'da xequi rá häi jomb_u dán tşpihe. Nε bi xije ga mbähmbe b_u rá ngu. Nε hyu pa däm 'buhmbe b_u, nε εmme xun ho bi 'yørcähe. ⁸ Nu rá ta a ra ts'ut'abi Publio ya xmí u 'b_u má sømhb_u, mi ja ra pa nε ra mbøni. Nu ra Pablo bi mba b_u da nu, bin yaui Oja nε bi gäx rá 'yε, nε 'bex bi zä baya. ⁹ Nε nu'b_u min ja 'be'a bi 'yøt'a ra Pablo, gätho mi 'bup_u ja ra häi ngue mín zäman'u bi zøm b_u, nε gätho bi hoqui, bi zä baya. ¹⁰ Nε xun ngu yun t'unni bi 'daje, nε nu'b_u má mbäcähe, xø bi 'daje gätho 'be'a ga homhb_u b_u ja ra barco.

Bi zøm b_u Roma ra Pablo

¹¹ Nhyuzna däm 'buhmbe b_u ja ra t'uhäi Malta, dá huhe n'da ra barco baya. Nu ra barco mi hø b_u gätho yu pa xu se, ngue bá nεxp_u Alejandría. Nu rá thuhu ra barco t'εmbi yu gon'yoh_u Cástor nε Pólux. ¹² Nε dá huhe ra barco, dá nεxhe b_u ra t'uhäi Malta baya, nε dá sømhb_u b_u n'da ra hnini Siracusa, ngue 'dan'yo ra häi, nε hyupa dán dehe b_u. ¹³ Dá nεxhe b_u, nε dá cäthe b_u ja ndendeja asta gue'b_u go má sømhb_u b_u ra hnini Regio. Nε man'da pa baya bin 'yo xun ho ran dahi, nε ná yopa

dá sòmhbɛ bɛ ra hnini Puteoli, gue ra häi Italia, nɛ dá çaçähe bɛya. ¹⁴ Nubɛ, dá tĩmhbe 'da'ɛ yɛ cu nangue ra Cristo. Nu'ɛ bi xije dan säyahe bɛ nyoto pa. M'bejua bɛya dá haxhe ra 'yu í pa bɛ ra dahnini Roma. ¹⁵ Nɛ nu'ɛ yɛ cu nangue ra Cristo mi 'bɛpɛ Roma, mi øde ba xhmbe bɛ 'yu. Bá xh pɛya, bi daje bɛ ja ra hnini Foro de Apio, nɛ bi daje mi'da bɛ ra hnini Tres Tabernas. Nɛ nu ra Pablo 'bɛ mí nu, bi xi Ojɔ jamadi, nɛ nu Ojɔ bi hyurpa rá mbäi bɛya. ¹⁶ Nɛ nu'bɛ má sòmhbɛ bɛ ja ra dahnini Roma, nu ra hmudofui bi dá bɛ yɛ ofädi bɛ 'bɛh rá hmu yɛ mbädi. Pɛ nu'a ra Pablo bin t'un ran t'ɛdi dim 'bɛsɛ bɛ ja n'da ra ngu, nɛ hønt'a n'da ra dofui da mbädi.

Bi man ráam Hman Ojɔ ra Pablo bɛ Roma

¹⁷ Nɛ nu'bɛ mi tho'an hyupa, nu ra Pablo bi zon'dɛ yɛ ngɛrpi yɛ judío ngue mí 'bɛpɛ. Nɛ nu'bɛ mim pɛti bɛ 'bɛ'a ra Pablo, bi 'yɛmbi:

—Man 'yohɛ ahɛ, nte man ts'o dá ørpä ɛ ma mijudíohɛ, xín dá festa yún thənde bi thocta ɛ ma ngɛrpa bombøtahɛ, pɛ guehma bi mba ma dägä bɛ 'bɛh yɛ romano bɛ Jerusalén. ¹⁸ Nɛ nu'bɛ mi 'yørcä ran juənbi, nu'ɛ mi nde xtá hyɛga thoho, nguetho nte dá øt'ä ngue da thogui. ¹⁹ Pɛ nu ma mijudíohɛ him mi nde xtá hyɛga thoho, janangue'a dá äh ran t'ɛdi di dägä ua Roma. Pɛ hin'yɛ 'bɛ'a dí m bɛni dá yəpə ɛ ma mijudíohɛ. ²⁰ Janangue'a dá zohn'nahɛ dan nuhɛ nɛ dan yəhɛ. Nujɛ dyɛ israelhɛ, dí tømhbɛ din ja 'bɛ'a bi man Ojɔ gue din ja. Pɛ dí ɛc'yɛi ngue ya bi dɛ'mi bin ja 'bɛ'a bi man Ojɔ, jananjabɛ nthu't'igä ra t'ɛgui ja ua, bi 'yɛn'a ra Pablo.

²¹ Nu'ɛ bi xi'a ra Pablo:

—Nugähe nte má sɔcuɔ bi 'bengähe ní 'yɛpɯ Judea nangue'e. Xínga n'da man 'yohɯhɯ bí nɛxpɯ, bi man ran ts'o nangue'e, njo'o to'o bi yap'a'i. ²² Pɛ dín nde gui xije ts'ɯ 'bɛ'a guím bɛni, nguetho hɔnbɯ bi zä i hma hingui ho 'bɛ'a guí ɛc'yɛihɯ, bi 'yɛn'ɯ.

²³ Nɛ nu'ɯ bim pɛti man'da ra pa nangue'a xí ma, nɛ xɯn ngu ɯ bi zɔm bɯ mi 'bɯ'a ra Pablo. Nu ra Pablo bɯya gätho ra pa bi xifi nangue rá 'bɛfi i ɔt' Ojɔ ua ja ra ximhäi, nɛ 'bɛpɯ ní manda Ojɔ ɯ yɯ jɔ'i. Bi hyoni 'bɛpɯ dí 'yɛc'yɛi ra Jesús, nɛ bi 'yuti hapɯ nt'o't'i nangue ra Jesús bɯ ja rá sɔcuɔ ra Moisés, nɛ yú sɔcuɔ yɯ pɔngahyɔ. ²⁴ Nu'ɯ 'da bi 'yɛc'yɛi 'bɯ mí man ra Pablo, pɛ 'da'ɯ him bi 'yɛc'yɛi. ²⁵ Nɛ nu'bɯ him mí sä'ɯ ngue 'da'angu da bɛni, bi mbɛdi bi mba. Pɛ nu ra Pablo man'da ram hma bi xi'ɯ:

—Nuna rá Hogandɔhi Ojɔ majuaɯni bi ma nu'bɯ mim pɔngahyɔ ra Isaías, nɛ bi xi'ɯ ma ngɛrpa bombɔtahɯ. ²⁶ Nɛ bi t'ɛmp'ɯ:

Ní mba bɯ 'bɯh ni mijudíohɯ, nɛ gui 'yɛmbi:

“Nu ahɯ zɔi guí ɔhmbɯ nangue ni zaguhɯ, pɛ hin guí pɔhmbɯ 'bɛ'a guí ɔhmbɯ.

Nɛ guín nuhɯ nangue ni dähɯ, pɛ hin guí pɔhmbɯ 'bɛ'a guín nuhɯ,”

ngubɯ bi 'yɛmb yɯ jɔ'i.

²⁷ Nguetho nu yɯ jɔ'i xɯm mɛ yú mbɛi,

nɛ xíngui ts'ɯ cɯ't' yú zagu 'bɛ'a ɔde.

Nɛ tengu'bɯ di ts'ɔnt' yú dä,

nguetho su da nu,

su da 'yɔde,

nguetho hingui nde di päh yú mbɛi

guɛpɯ da zä xcá hocpa yú mbɛi,

ɛn'a rá Hogandahi Oja 'bɯ mím pøngahya ra Isaías,
bi 'yɛn'a ra Pablo.

²⁸ Nɛ bi thoqui bi 'yɛmbi:

—Dami paɬmbɯ ngue nuya da si'ɯ hing yɯ judío
'bɛpɯ da zã dí zin Oja ɯ, nɛ gãtho yɯ pa dí mba bɯ.
Nɛ nu'ɯ, man'da da 'yø'ɯ, bi t'ɛmp'ɯ yɯ judío.

²⁹ Nɛ nu'bɯ mí gua'a bi ma ra Pablo, nu yɯ judío
bi mba, nɛ bin junzɛhɛ ɯ 'bɯ mí mba'ɯ, nangue 'bɛ'a
bi man'a ra Pablo.

³⁰ Nɛ nu'a ra Pablo bim 'bɯpɯ nyo jɛya bɯ ja ra
ngu xí mihi. Nɛ gãtho to'o bi mba bɯ, bi numanho.

³¹ Nɛ nu ra Pablo bi ma 'bɛpɯ dí manda Oja ɯ, nɛ bi
xänbi nangue ma Hmuhɯ ra Jesucristo. Nɛ nu'a ra
Pablo him mi supi to'o da 'yøde, nɛ njo'o to bi hecpi.

**Ra 'da'yonhogui nangué ma Hmuh[†] ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomi, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366